

România literară

În lumina documentelor
Congresului al XII-lea al Partidului

VOINȚA ÎNTREGULUI POPOR

PRIN proporțiile lucrărilor și dimensiunile semnificației sale, Congresul al XII-lea al Partidului s-a înscris ca unul din cele mai decisive evenimente din istoria contemporană a României. Timp de cinci zile, marele forum al comunistilor și, prin ei, al întregului popor a dezbătut și a adoptat documente de importanță crucială pentru dezvoltarea în continuare a țării pe calea socialismului și comunismului în linia trasată până la finele actualului mileniu. La discuții în plen și în secțiuni au participat 1 090 de delegați — din toate județele și din toate domeniile de activitate. În lumina Raportului secretarului general al Partidului, într-un spirit de înaltă responsabilitate civică, au fost analizate realizările de până astăzi, iar prin aprofundarea critică a acestei uriașe experiențe, delegații și-au spus cuvântul asupra a ceea ce se constituie programatic drept sarcină a viitorului cincinal și, în baza înfăptuirii acestuia, ca potențial de perspectivă, științific determinată, în etapele următoare.

Niciodată în istoria acestei țări, profilarea mersului înainte pe o perioadă atât de amplă — și aceasta într-o lume pe ansamblul ei intrată într-o nouă eră a dezvoltării — nu a integrat atâtea capacități de reflecție și de angajare în soluționarea unei asemenea vaste, complexe problematice economico-sociale, precum cea dezbătută în marele forum încheiat vinerea trecută.

Devenirea civilizației și culturii noastre în datele cele mai proprii geografiei și istoriei unui popor cu conștiința ființării lui bimilenare și, cu atât mai intens, a voinței lui de a-și făuri destinul la cei mai înalți parametri ai propășirii umane în ce are ea mai valoros și mai dinamic ca virtualitate de înflorire a Omului, care a trecut la „asaltul cerului” într-o proprie-i desăvirșire, — sub acest semn, al celei mai nobile concepții și practici revoluționare, s-au înscris în analele contemporaneității lucrările celui de-al XII-lea Congres. De aici profundețea responsabilității civice și — structurală — efervescența autentic revoluționară a modalității în care s-a desfășurat; de aici impactul militant, atmosfera de entuziasm, reverberația de gând și de sentiment care s-au difuzat din sala Congresului în întregii țări, întregului popor.

Această amplă dimensiune spirituală a fost generată de prezentarea, discutarea și însușirea Raportului Comitetului Central, implicând analiza realizărilor din actualul cincinal, apoi a Directivelor cu privire la dezvoltarea economico-socială în cincinalul 1981—1985 și a orientărilor de perspectivă până în 1990, elaborate pe baza prevederilor Programului partidului. De asemenea, pornind de la faptul că în deceniul următor se vor realiza în linii mari sarcinile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, Congresul a însărcinat Comitetul Central al partidului să elaboreze până la viitorul congres Programul până în anul 2000 sau 2010, program menit a trasa căile și direcțiile consolidării în continuare a orânduirii astfel direcționate, ale trecerii treptate la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă și de viață în țara noastră.

Intr-o asemenea îmbrățișare a devenirii patriei noastre socialiste în aura pășirii pe treptele comunismului. Cu conștiința deplină că tot ceea ce s-a realizat după Congresul al IX-lea pentru strălucirea României de astăzi, pentru potențarea capacității ei de propășire, pentru noua ei demnitate în lume se datorește suflului de autentică sorginte și finalitate revoluționară inspirate de către bărbatul intruchipând cele mai alese virtuți ale națiunii noastre, în exemplarea-i dăruire pentru binele patriei și poporului, în excepționala lui putere de aprofundare a datelor realității contemporane, în plan național și universal, în definirea problemelor și găsirea soluțiilor celor mai adecvate. Expresie unanimă a acestei conștiințe — Congresul al XII-lea, concretizând prin actul său voința întregului popor, l-a reales pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului, ca supremă garanție a construirii cu mereu sporite înfăptuiri a vastului program arhitecturat atât de cutezător pentru ca România să pășească pragul celui de-al treilea mileniu aflindu-se în rindul țărilor cu dezvoltare medie și avind în față orizontul deschis al înaintării pe cele mai înalte culmi ale civilizației umane, ale comunismului.

Entuziastă, încărcată de cea mai elevată noblețe a sentimentelor de stimă și dragoste a fost această realegere, la încheierea marelui forum al comunistilor, al întregului popor, din zilele de 19—23 noiembrie 1979.

Zile istorice. Înscrise ca atare în conștiința de sine a fiecărui fiu al patriei, îmbrățișând unanim chipul ei de miine.

„România literară”

Vineri, 23 noiembrie 1979, la încheierea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român

TELEGRAMĂ

TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România

Mult stimat și iubite
tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU,

Scriitorii din România, împreună cu întregul popor, își exprimă deplina satisfacție și adinca bucurie față de re alegerea Dumneavoastră de către cel de-al XII-lea Congres în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român.

Prezența Dumneavoastră în fruntea Partidului și a Statului constituie suprema garanție a mersului neabătut al națiunii noastre pe calea edificării socialismului și comunismului pe pământul românesc, a luptei victorioase pentru pace, colaborare și progres în întreaga lume.

Scriitorii din țara noastră: români, maghiari, germani și de alte naționalități își reînnoiesc, cu acest prilej, legământul lor față de nobilul idealuri ale Partidului Comunist Român, fiind strins uniți în jurul conducerii Partidului, al Dumneavoastră personal, stimat și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu.

Întreaga noastră activitate de creație și obștească va fi pătrunsă tot mai puternic de spiritul dinamic, vizionar al documentelor adoptate de Congresul al XII-lea, cu deo-

sebite de ideile călăuzitoare cuprinse în Raportul pe care l-ați prezentat în fața întregului Partid și popor.

Un îndreptar de neprețuit îl constituie pentru obștea scriitoricească îndrumările și indicațiile din Raport care privesc rolul literaturii și artei în ridicarea necontenită a nivelului conștiinței socialiste a omului nou.

Ne-au bucurat aprecierile Dumneavoastră privind succesele înregistrate pe acest tărâm și am reținut, cu maximă răspundere, ceea ce avem de făcut pentru a da strălucire literaturii, pentru a scrie operele cu adevărat revoluționare și umaniste pe care le așteaptă de la noi Partidul și poporul.

Asigurăm conducerea Partidului, vă asigurăm pe Dumneavoastră personal, stimat și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, că vom face totul pentru a răspunde cu cinste prin cărțile noastre, prin întreaga noastră activitate chemării pe care ne-ați adresat-o, înaltelor exigențe ideologice și artistice care caracterizează societatea noastră pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului.

UNIUNEA SCRITORILOR
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpăneanu.

Viaţa literară

Cenacluri

● Cenaclul de cultură juridică, tracologie, literatură şi artă „Titu Maiorescu” al Asociaţiei juriştilor din România a organizat un simpozion sub genericul „Literatură şi politică”. Au luat cuvîntul acad. Mihai Beniuc şi Gabriel Iosif Chiuzbaian, preşedintele cenaclului.

A urmat un recital de poezie patriotică în cadrul căruia au citit din versurile lor Titus Andrei, Aurel Cimpeanu, Viorela Nania şi Al. Raicu. Actriţele Lia Şahigian şi Florina Cercel au recitat poeme de Ioan Martiş, Petru Marinescu, Gabriel Iosif Chiuzbaian, Victor Chiriac, Aristotel Pirvulescu, Ecaterina Stroiescu.

● La casele de cultură din Medgidia, Eforie Nord şi la Întreprinderea de construcţii, Cenaclul scriitorilor din Constanţa al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti a iniţiat festivaluri de poezie patriotică la care au participat Ştefan Balaci, Nicolae Caratană, Ştefan Cucu, Virgil Cacinschi, Aurel Dumitrescu, Ion Faier, Sanda Ghinea, Şerban Gheorghiu, Dan Alexei Iorga, Marcel Moldovanu, Florin Pietreanu, Marin Porumbescu, Hortensia Teodorescu, E. Vasiliu.

Întîlniri cu cititorii

Bucureşti

● Lucian Avramescu, Paul Balahur, Horia Bădescu, Mihai Bărbulescu, Gabriel Chifu, Daniela Crăsnaru, Cseke Gabor, Mircea Dinescu, Dinu Flămând, Carolina Ilica, Dumitru M. Ion, Ion Mircea, Adrian Popescu, Nemethy Rudolf, Mircea Florin Şandru, Grete Tartier, Nicolae Turtureanu, Titus Vişeu, Dan Verona, Doina Uricariu, Liliiana Ursu — la Ateneul Tineretului din Bucureşti, în cadrul manifestării organizată de C.C. al U.T.C., sub genericul „Partidului şi patriei, omagiu”.

● Dumitru Bălăţ, Gh. Băjenaru, Virgil Carianopol, Mariana Costescu, Florin Costinescu, Valentin Deşliu, Arcadie Donos, Valeriu Gorunescu, Ion Potopin, Al. Raicu, Octav Sargeţiu, Dumitru Stancu, Ion C. Ştefan, — la Teatrul de poezie al Bibliotecii „M. Sadoveanu”, Institutul Agronomic „N. Bălcescu” (Facultăţile de horticultură şi îmbunătăţiri funciare), Liceul nr. 17 Metrologie (Sos. Vitan—Birzeşti), Şcolile generale nr. 32 şi 149 din Capitală, Spitalul Vitan şi Universitatea cultural-ştiinţifică Bucureşti (Sala Dalles).

● Mircea Angheliescu, Marin Bucur, Dorina Grăsoiu, Emil Manu, Adriana Mişescu, Alexandru Paleologu — la Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ (în cadrul simpozionului „Opera lui M. Sadoveanu în conştiinţa noastră”).

● Al. Piru şi Const. Th. Ciobanu, la librăria „M. Eminescu” din municipiul Gh. Gheorghiu de Ciuj (cu prilejul prezentării volumului de versuri „Porţile lui Septembrie”).

● Cenaclul literar al Bibliotecii judeţene „N. Iorga” a organizat la Palatul culturii din Ploieşti o seară de poezie patriotică la care şi-au dat concursul Ion Vergu Dumitrescu, George Moroşanu şi N. Rădulescu Lemnaru.

● În organizarea Comitetului judeţean Ilfov pentru cultură şi educaţie socialistă, cenaclul literar al acestei instituţii a prezentat la şcolile generale din comunele Ştefăneşti de jos şi „30 Decembrie” simpozionul „Fapte eroice din lupta comuniştilor pentru libertate naţională şi dreptate socială oglindite în literatură”, urmat de recitaluri de poezie patriotică. Au participat Ion Bănuţă, Radu Cârneli, Viorel Cozma, Andrei Croitoru, Nicolae Dragoş, Dumitru Frunză, Valeriu Gorunescu, Veronica Russo, Ion Socol, Alexandru Spinu, Ion C. Ştefan.

● „Gînduri pentru ţară” s-a intitulat manifestarea literară organizată de cenaclul literar „Ion Creangă” din sectorul al doilea al Capitalei. Au participat Ion Gh. Pană, Ana Ioniţă, Ecaterina Lazăr, Ionel Protopopescu.

● Iordan Chimet, Al. Mitru, Virgil Mocanu şi Tudor Opris, la Şcoala generală nr. 51 din Bucureşti.

● D. I. Suchianu şi Ştefan Augustin Doinaş, la „Biblioteca Franceză” din Bucureşti; Vasile Neţea, la Casa Universitarilor şi Liceul de istorie şi filologie din Iaşi; Eugen Cojocaru, Barbu Alexandru Emandi, Petre Marinescu şi Octav Sargeţiu, la Întreprinderea „Electronica” din Capitală.

Braşov

● A. I. Brumar, Ion Burcă, V. Copilu-Cheatră, Daniel Drăgan, Emil Rădulescu, Nicolae Stoc, Dan Tărbilă, Ion Topolog, la mai multe unităţi militare, la fabrica de piine, spitalul judeţean şi Casa de cultură din Deva.

● Iv. Martinovici, la liceele de chimie şi pedagogic, la Casa de cultură din Deva şi Institutul de Medicină din Timişoara.

Cluj-Napoca

● D. R. Popescu, Augustin Buzura, Aurel Rău, Eugen Uricariu, Horia Bădescu, Al. Căprariu, Victor Felea, Letay Lajos, Teohar Mihaşa, N. Prelipceanu, Aurel Gurghianu, Adrian Popescu, la Institutul de Chimie din Cluj-Napoca, în cadrul colocviului „Dezvoltarea literaturii şi ştiinţei” şi recitalului de versuri patriotice organizate de Comitetul Municipal de cultură şi educaţie socialistă, Filiala Academiei şi Asociaţia Scriitorilor din Cluj.

● Horia Bădescu, Doina Cetea, Victor Felea, Neagoiţă Irimie, Bazil Gruia, Ion Lungu, Teohar Mihaşa, N. Prelipceanu, Cornel Udrea, la Casa de cultură din Deva, liceul „Avram Iancu” din Brad, la mai multe întreprinderi din Haşeg, la liceul industrial nr. 6, depoul de locomotive din Dej, Şcoala de partid din Cluj-Napoca.

Telegrame adresate C.C. al P.C.R., Tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU

Mult stimat şi iubite tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

Într-un glas cu toţi oamenii muncii din patria noastră, însufleţiţi de o profundă satisfacţie, de o vibrantă mîndrie patriotică, oamenii de artă şi cultură, lucrătorii Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, se alătură sentimentelor exprimate în aceste momente sărbătoreşti de întregul nostru popor, pentru a vă adresa din adîncul inimii cele mai calde felicitări cu prilejul reagerii Dumneavoastră în înalta funcţie de secretar general al partidului.

Am urmărit cu emoţie şi mîndrie în aceste zile lucrările marelui forum al comuniştilor români, avînd conştiinţa că participăm la unul din evenimentele epocale ce se va înscrie cu litere de aur în paginile istoriei contemporane a României socialiste; am fost martori şi părtaşi entuziaşti la momentele în care congresul, dînd expresie dorinţei fierbinţi manifestate de întreaga naţiune, a hotărît, într-un cadru sărbătoreşte, unanim şi entuziast, re alegerea Dumneavoastră în înalta funcţie de secretar general al Partidului Comunist Român. Avem astăzi prilejul de a ne îndrepta din nou gîndurile către luminosul exemplu oferit de personalitatea Dumneavoastră, cu dragostea şi recunoştinţa pe care fiecare cetăţean al ţării le nutreşte faţă de omul a cărui neodîhnă şi dăruire de sine, cutezanţă şi clarviziune revoluţionară întruchipează cele mai trainice virtuţi ale neamului românesc.

Mult stimat şi iubite tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

Uniţi, în cuget şi în simţiri, cu întregul nostru popor, membrii Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, cercetătorii, personalul muncitor al instituţiei noastre, îşi exprimă satisfacţia şi bucuria lor nemărginită, pentru re alegerea Dumneavoastră în înalta funcţie de secretar general al Partidului Comunist Român.

În aceste momente, care marchează o etapă nouă în istoria ţării noastre pe drumul ascendent al socialismului şi comunismului, membrii Academiei, toţi lucrătorii din domeniile ştiinţelor sociale şi politice, se angajează în faţa Dumneavoastră, mult stimat şi iubite tovarăşe secretar general, să acţioneze cu toată

Mult stimat şi iubite tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

Artiştili plastici din România socialistă îşi exprimă cu toată căldura inimilor lor înalta şi deplina satisfacţie, puternicul entuziasm faţă de re alegerea Dumneavoastră de către cel de-al XII-lea Congres al partidului în funcţia de supremă răspundere de secretar general al Partidului Comunist Român.

Entuziasmul nostru, al întregii suflări româneşti, este pe deplin firesc, întrucît această hotărîre ne dă cheazăşia viitorului.

Figura impunătoare de conducător lucid şi hotărît al întregului popor al României socialiste, chipul îndrăgit de întreaga noastră naţiune socialistă şi sufletul tuturor bătaşilor pe care le dăm pentru înălţarea patriei pe noi culmi sintetice Dumneavoastră, iubite şi stimat tovarăşe Nicolae Ceauşescu, secretar general al partidului, întiul preşedinte al Republicii Socialiste România, în stilul de muncă al căruia am descifrat întotdeauna substratul mensei iubiri faţă de tot ce înseamnă valoare spirituală specifică neamului nostru, forţă de dănuire peste veacuri, independenţă şi suveranitate totală.

Expoziţie omagială

● Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la naştere, la Muzeul judeţean Argeş a fost organizată o expoziţie omagială în cadrul căreia sînt prezentate numeroase manuscrise, scrisori, fotografii, reviste, ziare pe care le-a condus sau la care a colaborat scriitorul Tudor Teodorescu-Branişte, fiu al oraşului Piteşti.

Au luat cuvîntul Alexandru Talex, Ion Cruceană, Ion N. Voiculescu, subliniind meritele lui Tudor Teodorescu-Branişte în domeniile presei democratice din ţara noastră şi în literatură.

Creatori de frumos ai veacului nostru

● La Muzeul de artă al Republicii Socialiste România (str. Stirbei Vodă nr. 1) a avut loc, marţi 27 noiembrie, simpozionul „Creatori de frumos ai veacului nostru — pictorul Hans Mattis-Teutsch”. Au participat George Macovescu, Meliusz Jozsef, Mircea Deac, Mihai Horea, Ion Rucăreanu, prof. dr. Raul Şorban.

Manifestarea a fost urmată de prezentarea unor fotografii documentare.

Sub conducerea Dumneavoastră dinamică şi plină de înţelepciune, România a atins cele mai înalte culmi de civilizaţie şi progres din istoria sa; sub conducerea Dumneavoastră, străbătută de dragoste părintească, cultura şi arta cunosoc o înflorire fără precedent, integrate în amplul proces de făurire a omului nou; sub conducerea Dumneavoastră, consecvent preocupată de marile probleme ale lumii contemporane, România şi-a cucerit un loc de prestigiu pe meridianele globului. Toate acestea sînt cheazăşii de nezdruincinat ale încrederii noastre în Partidul Comunist Român, în secretarul său general, sub a cărui conducere înţeleaptă vom obţine izbînzii şi mai mari pe drumul edificării societăţii socialiste multilaterale dezvoltate.

Astăzi, cînd omagiul nostru călduros se îndreaptă din nou către cel mai bun şi iubit fiu al poporului, sîntem pe deplin încredinţaţi că prezenţa Dumneavoastră în fruntea partidului şi a statului va înscrie noi pagini de glorie nepieritoare în existenţa acestui neam. Urmînd îndeaproape exemplul Dumneavoastră strălucit, pilda de abnegaţie şi consecvenţă comunistă pe care ne-o oferiti, ne angajăm să nu precupeţim nici un efort, să ne consacram cu întreaga fiinţă cauzei înfloririi patriei noastre dragi, creşterii prestigiului ei în lume.

Consiliul Culturii
şi Educaţiei Socialiste

hotărîrea pentru intensificarea activităţii de cercetare şi creştere a aportului ştiinţelor sociale la soluţionarea problemelor complexe ale dezvoltării societăţii noastre şi vă asigurăm, în mod solemn, că vor depune toate eforturile pentru ridicarea ştiinţei româneşti pe o treaptă superioară, sporindu-şi contribuţia la generalizarea teoretică a experienţei ţării noastre în construirea socialismului, în procesul de formare a omului nou, cu o înaltă conştiinţă socialistă — la nivelul gîndirii revoluţionare a partidului nostru.

Academia de Ştiinţe
Sociale şi Politice

Ştiind că reuşita politicii partidului, izbînzile noastre din toate domeniile de activitate depind de legătura indestructibilă dintre partid şi popor, ne angajăm să urmărim cu neţărmurită încredere şi cu întreaga noastră putere de muncă directivele şi măsurile adoptate de Congres, sfaturile şi indicaţiile Dumneavoastră care ne-au călăuzit şi pînă acum creaţia, stabilind locul de înaltă răspundere pe care artistul plastic îl ocupă în contextul efortului general de înaintare implacabilă a României pe drumul glorioş al comunismului. Prezenţa Dumneavoastră, mult iubite şi stimat tovarăşe Nicolae Ceauşescu, în fruntea partidului şi statului, constituie pentru noi cea mai certă garanţie de succes, asigurîndu-ne liniştea sufletească necesară concentrării marilor eforturi creatoare pentru îndeplinirea sarcinilor de onoare ce ne revin în ridicarea artei plastice româneşti către culmile perfecţiunii, aşa cum o merită poporul român şi cum au visat-o înaintaşii.

Uniunea Artiştilor Plastici

Medalion Al. Mitru

● Cu prilejul împlinirii vîrstei de 65 de ani, secţia pentru copii a Bibliotecii „M. Sadoveanu” din Capitală a organizat un medalion literar dedicat scriitorului Al. Mitru, care şi-a consacrat cele mai multe din volumele sale copiilor şi tineretului.

Au participat 62 de bibliotecari (prezenţi la cursurile de perfecţionare desfăşurate la Bucureşti), un mare număr de pionieri de la şcolile din Capitală, un numeros pu-

blic. Au luat cuvîntul: prof. dr. doc. Nicolae Barbu, Virgil Carianopol, Al. Raicu, Al. Clenciu, Ion Crînguleanu, Iuliu Raţiu. Actorii Florina Luican, Val Lefescu, George Tomescu, Vasile Mentzel au citit pagini din diferite lucrări ale lui Al. Mitru, iar elevii Gabriela Culeş şi Nicoleta Dîngă i-au adresat poezii omagiale. A condus Aurelia Caraş.

Au fost prezenţi Viniciu Gafita, Ada Orleanu, Aurel Tita, Elena Dragoş, Constantin Mateescu, Ion Hulea, Delia Damirescu.

Festival literar omagial

● La Colegiul naţional „Nicolae Bălcescu” din Capitală s-a desfăşurat un festival literar omagial în cinstea Congresului al XII-lea al partidului la care au participat George Macovescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, Eugen Jebeleanu, Ana Blandiana, Vlaicu Bărna, Constanţa Buzea, Dan Deşliu, Nicu Filip şi Traian Iancu.

Calendar

● 5.XI.1942 — s-a născut Mihai Sin
● 23.XI.1939 — s-a născut Zaharia Sângerzan
● 24.XI.1889 — s-a născut Ionel Pop
● 24.XI.1906 — s-a născut Alfred Kittner
● 24.XI.1909 — s-a născut Ion Sofia Manolescu
● 24.XI.1920 — a murit Alex. Macedonski (n. 1854)
● 26.XI.1896 — s-a născut Dumitru Murăraşu
● 26.XI.1904 — s-a născut Nicuşor Constantinescu
● 26.XI.1929 — s-a născut Ion Vlad
● 26.XI.1970 — a murit Vladimir Streinu (n. 1902)
● 27.XI.1884 — s-a născut Vasile Volculescu (m. 1963)
● 27.XI.1885 — s-a născut Liviu Ebreanu (m. 1944)
● 27.XI.1908 — s-a născut Mircea Grigorescu (m. 1976).
● 27.XI.1924 — s-a născut Nina Cassian

● 27.XI.1939 — s-a născut Nicolae Manolescu
● 27/28.XI.1940 — a murit Nicolae Iorga (n. 1871)
● 28.XI.1919 — s-a născut Cornel Regman
● 29.XI.1852 — a murit Nicolae Bălcescu (n. 1819)
● 29.XI.1914 — s-a născut Ştefan Crudu
● 30.XI.1874 — s-a născut Paul Zaritopol (m. 1934)
● 1.XII.1918 — s-a născut Ludmila Ghîşcu.
● 1.XII.1934 — s-a născut Platon Pardău
● 1.XII.1934 — s-a născut Florenţa Albu.
● 2.XII.1890 — s-a născut Molter Károly.
● 2.XII.1935 — s-a născut Nicolae Labiş (m. 1956).
● 4.XII.1913 — s-a născut Vlaicu Bărna.
● 5.XII.1974 — a murit Zaharia Stancu (n. 1902).

Cununi de lauri

NU ȘTIU cum să încep pentru a exprima cât mai exact, cât mai deplin, gândurile și sentimentele care mă stăpinesc în aceste zile și ore. Zile și ore în care inimile și conștiințele noastre, ale tuturor, ritmează, acum și pentru multă vreme încă, pulsurile unui eveniment cu semnificații și dimensiuni istorice: cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Eveniment național, eveniment internațional cu implicații profunde și de durată.

În pulsurile acestea simțim cum bate marea inimă a țării, maica noastră cea bună, mândră de toți fiii săi, cei care, vrednici de acest nume, prin iscusința brațelor și a minții, i-au pus solemn, pe frunte, cununi de lauri. Firește, la figurat, fiindcă aceste cununi, luate la propriu, înseamnă orașe și sate noi, uzine și case nemaivăzute, ramuri industriale necunoscute pînă acum, o agricultură care se modernizează rapid, școli, universități. Institute de cercetă — statui și cărți — adică tot sporul de bunăstare, frumusețe pe care îl numim socialism, opera lucidă a unui popor întreg, mîndru de trecutul său, demn de acest prezent, pregătit să-și înalțe un viitor comunist pe care l-a visat cu credință și pe care-l merită din plin. Da, acestea sînt pulsurile zilelor și orelor, care au premers și care urmează Congresului — pulsurile marii creații românești, definită de un arhitect strălucit, experimentat și tocmai de aceea atît de iubit de toată suflarea din această țară, de toți oamenii acestui binecuvîntat pămînt.

Mă gîndesc, desigur, la Partidul Comunist Român și la conducătorul său, admirat nu numai de noi, ci de o lume întreagă, în mod firesc, și pe bună dreptate! Pentru că acest fiu și conducător al poporului nostru ne-a redescoperit un trecut bimilenar, uitat uneori sub cenușa dogmelor și îngustimilor, învățîndu-ne să-i vedem toate luminile, să-l cinstim jertfele și eroismul, în afara cărora n-am fi putut înălța clădirea trainică a noului timp istoric. Pentru noi toți, nu numai pentru oamenii condeului, gîndirea și acțiunea tovarășului Nicolae Ceaușescu au însemnat deschiderea unei cutii fermeceate, revelarea unui adevărat tezaur de idei și

sentimente care dau demnitate și perspectivă creației materiale și spirituale a fiecărui om conștient de menirea eforturilor pe care sîntem chemați să le facem, a însăși vieții pe care o trăim, cu sensuri și cu perspective atît de clare, atît de înălțătoare.

O dovadă peremptorie și imediată o avem în strălucitul **Raport** al secretarului nostru general, în **programele** pe care le-a dezbătut întregul nostru partid, întreaga noastră țară și care, după ce au fost acum adoptate de Congresul al XII-lea, vor deveni, cum au fost și cele stabilite la congresele și conferințele naționale anterioare, noi cununi de lauri pe fruntea României socialiste. Vor deveni, pentru noi toți, îndatoriri de conștiință, eforturi făcute cu luciditate și mîndrie, clădiri temeinice ale brațului și ale minții fiecăruia, o creație gigantică, menită să dureze, să sporească nu numai gloria partidului și națiunii noastre, dar și zestrea de progres, de pace și de bunăstare a unei întregi umanități zbuciumate, care acum, mai mult decît oricînd, are nevoie de prezența și înțelepciunea marilor conducători politici.

Ce teme, ce sensuri mai generoase decît acestea ar putea să-și dorească un scriitor, ca și oricare alt artist din această țară? Iar ca participanți la această operă dificilă și măreață, cum am putea să nu ne simțim inimile pline de bucurie și conștiințele încărcate de răspundere? Cum să nu fim mîndri că toate suflatele și toate conștiințele din această țară, întregul nostru partid, întreaga noastră națiune și-au exprimat, prin Congresul al XII-lea, printr-un vot unanim și decisiv, voința nestrămutată ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, alesul de multă vreme și pentru totdeauna al inimilor noastre, să rămînă la cîrma supremă a partidului? Adică la cîrma națiunii noastre, a prezentului și viitorului nostru, a destinului nostru istoric.

Sînt convins că numeroasele talente pe care le avem, în toate domeniile de creație, își simt, în aceste zile și ore, împlintate mult mai adînc rădăcinile spiritului în solul unor realități generatoare de frumos, de durată și de statornicie.

Ion Brad

Unanimitate

A VEM, în fruntea partidului și a țării — expresie a unanimității supreme — pe cel mai înflăcărat, destoinic și plin de devoțiune fiu al națiunii noastre socialiste.

Revoluționar lucid, conștient la modul cel mai activ cu putință de-a lungul și dificilului proces de instaurare a puterilor îndreptățite istoricește, politic și moral să conducă destinele patriei; de restabilirea marilor coordonate și valori naționale; de instaurarea unei lumi făurite în libertate și pentru libertate, în scopul binelui și fericirii tuturor; de așezarea tot mai temeinică a unei lumi lipsite de orice fel de discriminări — lume a păcii și a progresului; de găsirea acelor soluții surprinzător de simple și de precis concrete, capabile să înlăture tensiunea armată dintre state, de eficiența colaborării cu țările socialiste, cu toate popoarele, în spiritul demnității și respectului reciproc, Nicolae Ceaușescu reprezintă acel tip nou de conducător politic apărut cu necesitate în arena mondială contemporană.

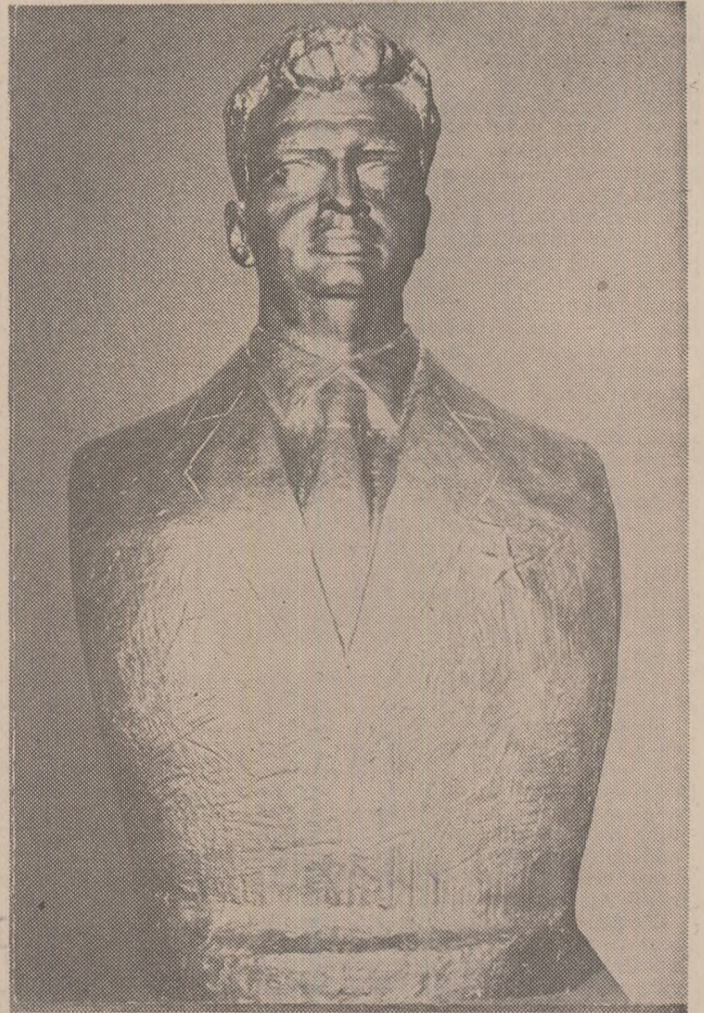
Cine-și mai poate închipui astăzi țara noastră, doritoare de civilizație și pornită într-adevăr, într-un efort uriaș convergent și eroic, spre culmile civilizației, altfel decît condusă de Partidul Comunist Român? Nimeni! Dovadă elocventă, realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția cea mai înaltă de partid, cheazășie a marilor succese în bătăliile pentru un viitor mai bun, mai drept, mai bogat. Și cine-și mai poate închipui astăzi țara noastră în deplinătatea libertății, a independenței și suveranității ei, destin responsabil de sine și de soarta întregii lumi contemporane, prin implicare profundă, altfel decît condusă de Partidul Comunist Român? De secretarul general al partidului, comunistul de omenie, Nicolae Ceaușescu? Nimeni!

Timp de aproape o săptămînă — zile de neuitat, zile istorice, zile de concentrare și limpezire a ființei naționale pînă la temelia puterilor — am asistat, prin intermediul presei, radioului și imaginii televizate, prin propria noastră prezență, la lucrările Congresului. Niciodată n-am trăit clipe mai intense, mai pline, mai hotărîtoare; niciodată nu ne-am simțit mai strîns uniți în jurul partidului, mai noi înșine, mai stăpîni, mai responsabili de întreaga dezvoltare a acestei țări, de legile ei de victorioasă înaintare către viitor; și niciodată nu ne-am pus mai înalte, mai legitime, mai realiste speranțe în clarviziunea politicii partidului, în secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Epoca ce se deschide și pe care o vom numi, noi și urmașii noștri, epoca celui de al doisprezecelea Congres al partidului, va fi consfințită de pecetea de neșters a unei mature politici interne și externe, va purta amprenta puternicei, neclintitei și mereu dăruitei personalități care este tovarășul Nicolae Ceaușescu, un om, un conducător, un comunist pentru care cuvintele sînt fapte. Noi, cei care l-am reales la cîrma și-n fruntea partidului și-a țării, îi știm bine greutatea cuvintelor și frumusețea faptelor. I le știu și oamenii cinstiți din lumea întreagă. L-au investit și ei, încă o dată, în forul inimii, drept bun și de nădejde prieten.

Avem o țară bogată și frumoasă: Republica Socialistă România! Avem un partid puternic și înțelept: Partidul Comunist Român! Avem un conducător tenace și inspirat: Nicolae Ceaușescu! Viitorul nu poate fi decît al nostru!

Grigore Hagiu

Sculptură de Ion Irimescu

Mărturie

O voce hotărîită și clară,
o țară unită, demnă-n judecată,
ca o pajură albă pe steagul dreptății
destinul poporului meu se arată.

Pare că frunzele murmură-a cîntec,
pare că glia șoptește descîntec,
pare că valul repetă tenace
voința poporului care știe ce face.

Duc meridiane și paralele
în lumea largă cuvintele mele,
ele repetă valul și frunza,
ele sînt vîntul, ele sînt pinza,

corăbii cu aur, înțelepte cuvinte
sînt și izvoare, sînt și morminte;
cu glas de dojană străbunii ne ceartă:
Nu-ți uita datoria, țara nu iartă.

O singură voce hotărîită și clară
e țara unită demnă-n judecată,
superb în simțire și tare-n dreptate
destinul poporului meu se arată.

Mariana Costescu

Nemuritoare vatră

Respiră țara, 'nalt, după Congres.
Munții Carpați par inimi tari, de piatră,
ce ne pulsează-n trupuri vis și mers,
cînd Patria-i nemuritoare vatră.

Noi punem adevăru-n ce rostim,
iubire punem în zidiri și-n carte.
Credem în griu, credem în steag, și știm
că patria-i o vatră fără moarte.

Dan Rotaru

Vibranta carte

CEL de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român a deschis, în dimineața zilei de 19 noiembrie 1979, cartea vibrantă a gândirii comuniste din România socialistă. A deschis cartea sufletului unui popor strâns unit în jurul partidului. Multiple filoane ale inteligenței creatoare dezvăluie această carte istorică a faptelor comuniste în care se înscrie conștiința de sine a omului liber, preocupat să-și modeleze bogăția materială și spirituală. Este cartea comunistă a acestei națiuni, dăruită cu uimitoare posibilități de creștere a științei, de înnoire a tehnicii, de aplecare permanentă spre cultură, de limpezire a conștiinței, — cartea ce arată o nouă victorie în durată unui timp încărcat de lumina ideilor noi, de participare prin muncă pentru ridicarea pe treptele dorului de a fi tot mai om.

În sufletul și gândirea noastră prind miez și devin prezentă sensibilă faptele ce le vom săvârși și desăvârși miine prin calitatea muncii noastre implicată politic, cu patriotism, în imensul focar revoluționar creator, în lupta pașnică a întregii națiuni în drumul ei spre comunism, lucrînd cu întreaga putere pentru condițiile de civilizație necesare într-o țară care își întărește mereu independența și suveranitatea.

Ca scriitor politic, permanent implicat în istorie, în politică, în dialectica realităților sociale, ca poet ce mă zbat să las țării o pagină de poezie în care să pulseze esența spirituală a minunțiilor oameni ce făuresc societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată, cu emoție am ascultat, cu emoție aud și acum caldă chemare adresată nouă, creatorilor de artă, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Pentru ca desprinsă din gândirea, din sentimentele, din conștiința și atitudinea noastră, expresia artistică, expresia unică, purtînd pecetea forței noastre creatoare, să rămînă carte de cuget și inimă a oamenilor, să devină bogăție spirituală a lumii cu care comunicăm.

Despre actul de mare frumusețe al creșterii limbii românești, despre marea poezie a umanismului socialist, revoluționar — se rostește tovarășul Nicolae Ceaușescu. Prin gândire, prin suflet, profundă răspundere și dăruire a vieții noastre, datori rămînem marilor îndemnuri, datori și angajați.

Iată de ce, cu intensă hotărîre, cu toată voința, am votat odată cu Țara realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român, siguri fiind că tovarășul Nicolae Ceaușescu este chezașia supremă a împlinirii istoricelelor hotărîri ale celui de al XII-lea Congres al Partidului.

Violeta Zamfirescu

Timp de ample înfăptuiri

IN Raportul secretarului general al partidului la cel de al XII-lea Congres a prins parcă ființa patrii de miine, gesturile creatoare ale țării de azi, întemeiate pe frumusețile, pe virtuțile trecutului ei.

Avem așteptările și legăminte cu și față de toate gloriile acestui pămînt, de gesturile marilor voievozi, de osîrdia multora dintre ei pentru destinul și continua înălțare a țării. Avem aceleași legăminte și datorii față de generațiile succesive care au ființat prin veacuri în această țară a noastră, față de norodul român care a trudit pe acest pămînt și l-a udat și hrănit cu singele său, să-i răsplătească roada, să-i înstăpînească pe veci hotarele.

Vom glorifica mereu pe acei luptători pe care i-a cunoscut și nu-i uită suflarea românească — lupta lor pentru o viață mai dreaptă, mai bună, comunistii care ne-au adus pînă în acest prag, în fața unui timp de ample înfăptuiri. Congresul al XII-lea ne apare ca o respirație calmă, puternică a unui organism conștient, generator de o intensă putere de viață. Pornesc să străbat cu mers închipuit pe o hartă nou desenată: orașele, țara își schimbă mereu înfățișarea, țărînd nou destin, acel destin al noilor rosturi în ansamblul vieții noastre social-economice. Trăim într-o țară în care s-a urmărit reclădirea în spirit cartezian a unui mare edificiu printr-o continuă atitudine creatoare.

Este minunat să vedem cum în artele reale și ideale ale acestui pămînt, ale acestui popor pulsează un sînge nou și că întregul arbore al vinelor străvechi rezistă și capătă o nouă elasticitate, în această veșnică circulație.

Radu Boureanu

SABIN BALAȘA :
Mesaj de pace (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

La vîrsta de aur

Țara mea cu tîmplele cărunte
Ai venit prin secolii pin' la mine
Îți este limba miere de albine
Și stele moi ți-nmuguresc pe frunte.

Ai trecut prin vrășmășii amare
Printre veacuri negre fără glas
Urcînd mereu fără popas
În spre nămeții culmilor lunare.

Ai adus cu tine înălțător cuvînt,
Nimeni n-a putut să te clinească
Și rămînînd pe veci în casa părintească
Ți-ai făurit cu nemurirea legămînt.

Tu ți-ai adus poporul la vîrsta lui de aur
Prin faguri vîi de limpede lumină
Întreaga țară este o grădină
Zidind în timp tezaur din tezaur.

Ajunsă sus din anii grei de jar
Aduci în plin miracol viitorul
Partidul Comunist — conducătorul,
Ne poartă peste valuri temerar.

Valeriu Bucuroiu

Spirit înnoitor

TRĂIM primordiale de o semnificație primordială pentru viitorul nostru, pentru condiția noastră umană, pentru afirmarea din ce în ce mai puternică a tot ceea ce înseamnă a fi cetățean român, a fi comunist în republica noastră socialistă. Urmărind lucrările Congresului al XII-lea al partidului nostru, Raportul prezentat de secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în unanimitate din nou ales în această funcție, ne umple inimile bucuria faptului că avem la conducerea partidului și statului pe omul care este preocupat, zi de zi, de tot ceea ce înseamnă viața în ansamblul ei, de toate aspectele ce caracterizează evoluția materială și spirituală a societății noastre socialiste.

Este de la sine înțeles ca scriitorii, creatorii de literatură, să se aplece asupra acelor idei din Raport care reflectă preocupările partidului nostru în promovarea artei, asupra acelor frumoase gânduri ale secretarului general, în care ei își regăsesc aspirațiile proprii, cuprinse în ceea ce numim idealurile umanismului socialist.

Și iată că găsim din nou pasagii în

care se subliniază așteptările oamenilor muncii de a se putea bucura și pe viitor de o creație artistică bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, o creație cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului.

Noi, scriitorii, indiferent de limba în care scriem, sîntem îndreptățiți să afirmăm că o chemare ca aceea adresată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu tuturor oamenilor de artă, incluzînd și pe oamenii de literă „de a da țării tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre, care prin mesajul și valoarea lor artistică să contribuie la înobilarea ființei umane, să cultive spiritul patriotic, devotamentul față de patrie, de cauză socialismului, a fericirii întregului nostru popor“, este tocmai ceea ce constituie angajamentul nostru artistic-literar — în ultimă instanță angajamentul nostru politic de purtători de cuvînt autorizați ai societății socialiste românești.

Arnold Hauser

Un gînd și-o inimă

RAPORTUL rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu în plenul Congresului al XII-lea ne-a unit pe toți într-o singură inimă, într-un singur gînd. Întregul nostru popor a privit cu încredere și mîndrie spre înaltul Forum al comunistilor, acolo s-au prefigurat anii de miine ai patriei. Semnele de lumină ale viitorului.

Semnele de lumină care reverberază din forța directoare a partidului, întruchipată în imaginea de azi comparativ cu cea de ieri a țării, imagine a muncii și eroismului poporului stăpîn pe destinul său, făuritorul unei societăți responsabile față de contemporaneitate, față de generațiile ce vor veni. Relevînd obiectivele fundamentale ale principalelor niveluri de dezvoltare economică, socială, de asigurare a bazei tehnico-materiale și înfăptuirea tuturor celorlalte cerințe ale edificării societății românești multilateral dezvoltate. Raportul este în același timp și o magistrală analiză științifică a lumii contemporane.

În acest context, noi construim o societate ale cărei forță și prestigiu depind nu numai de cantitatea de bunuri ce o produce, ci și de calitatea oamenilor, de stilul superior de muncă și gândire, de un ideal educativ înaintat revoluționar, de o strategie umanistă a dezvoltării pe termen lung.

Pătruns de un dînc și însuflețitor umanist, cuvîntul Raportului ne cheamă pe noi, scriitorii, să privim cu luciditate realitățile lumii de azi, esența morală, calitatea omului nou al societății noastre socialiste.

Odată mai mult, se evidențiază rolul creației literare în formarea conștiinței individuale, în spiritul exigențelor politice și-etice ale conștiinței sociale.

Eroii cărților noastre să intruchipeze acele trăsături nobile ale constructorului viitorului, ale luptătorului pentru progres social, pentru binele întregii societăți.

Congresul al XII-lea ne cere să răspundem pentru frumusețea și adevărul noilor plămămuiri de civilizație spirituală.

Chemarea aleasă rostită de secretarul general al partidului, pentru ceea ce o puternică reafirmare a politicii externe a partidului nostru, a prestigiului și activității sale în politica de destindere și dezarmare, trezește în rîndurile noastre, ale scriitorilor, dorința fierbinte de a fi, prin creația noastră, apărătorii viitorului, în lupta dintre forțele păcii și războiului.

De aici, într-o inimă și-un gînd, adevărul față de Raportul prezentat în plenul Congresului, față de realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu ca secretar general al partidului.

Gica Iuteș

Speranță și bucurie

PRILEJURI de bilanț și de planuri de viitor mărețe, Congre-sele partidului sînt totdeauna dătătoare de speranțe și bucurie. Am participat pentru a treia oară la o astfel de întîlnire care adună sub cupola Sălii Palatului pe reprezentanții cei mai autorizați ai tuturor categoriilor de muncitori din țara noastră: cei cu tractorul (era să zic cu sapa, dar nu se mai poartă); cei cu electronica (era să zic cu ciocanul, dar iar nu mai prea seamănă) și cei ce imaginează la planșele lor de lucru, mașini minunate sau orașe, poduri și instrumente ale viitorului, și am din nou senzația aceluși Miine ce se apropie de noi cu o viteză amețitoare: în acest loc ni s-a spus că vom construi metroul și iată-l că funcționează; aici am aflat că vom face prospecții marine cu platforme de forare de concepție românească și, la Congres, secretarul general al partidului ne-a anunțat că primele semne că solul Mării Negre posedă petrol s-au ivit. Aici ni s-a spus că vom avea milioane de locuințe și le avem, tot aici s-a anticipat că, în viitorul cincinal, nu numai Bucureștiul va termina cu problema spațiului locativ, ci întreaga țară, și asta numai în cinci ani de aici înainte. Nu-mi amintesc, în de-

acum îndelungata mea viață, ca vreun partid de dinainte de anii 44 să fi promis atât de multe și să le fi și făcut și încă pe deasupra.

Nu-mi place sforăiala pe hîrtie și nu sînt reclamagiu, dar poate oricine să spună orice despre comuniști, dar că nu se țin de cuvînt, asta nu! Noi, toți cei din partid și cei fără de partid, am visat că vom termina cu urmele lăsate de război și am terminat; noi cei din partid și cei fără de partid am dorit să scăpăm de mizeria lăsată de burghezie, și am scăpat; noi cei din partid și cei fără de partid care ne iubim Patria mai presus de orice, am dorit să redevenim independenți și am redevenit. Nu a fost nici o vrăjitorie la mijloc, nu a fost decît o voință comună, a fost un OM, un Conducător care a dorit toate acestea și le-am dobîndit.

IN Raportul la cel de-al XII-lea Congres al partidului s-au spus o mulțime de lucruri minunate pe care le dorim din toată inima și le vom avea. De pildă, s-a afirmat că vom deveni curînd independenți în ce privește energia de care are nevoie țara, că vom reuși să descoperim în pămîntul nostru ceea ce mai cumpărăm de la alții, că ne vom gos-

podări singuri și că nu vom mai solicita pe cei avuți. Dar lucrul cel mai răsunător din acest document mi s-au părut tocmai frazele acelea de neuitat: „Nimic nu am primit din afară în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer! Stadiul la care am ajuns este expresia muncii eroice a poporului nostru“. Ca să se știe. Poate alții au luat de la noi și încă cum, dar de datorat nu datorăm nimic nimănui și asta pentru că știm, cunoaștem mai bine decît oricine prețul libertății și al independenței noastre, pentru că tot secretarul general al Partidului ne-a reamintit că nu există nimic în afară de Patrie și de Muncă. Un popor întreg face apel la toate țările lumii și mai ales la cele socialiste să dea exemplu unei concilierii nevisate în orice domenii în care ar exista litigii, pentru că fără pace tot ce am ridicat fiecare în mai marea sau mai mica lor vatră se poate duce pe apa simbetei în câteva ore.

Cred că, împreună cu cei peste 150 de reprezentanți ai altor partide socialiste și comuniste și cu cei peste 3 000 de delegați și invitați la acest Congres, am ascultat un discurs epocal.

Eugen Barbu

Roata pămîntului

Ne semănăm gîndurile,
Într-o primăvară
a patriei,
Cu fluturii albaștri,
Ce migrează florile.
Peste cimpie,
S-aud picurînd
Boabe de lumină,
Cînd roata
pămîntului
Ne trece în soare.

Dumitru Udrea

O creație cu adevărat revoluționară

AM FOST martorii aceluși eveniment deosebit în măsură să marcheze, și chiar să modifice viața unei societăți de-a lungul unor ani, semnificînd prin forță ideologică — și, decurgînd de aici, forță creatoare —, istoria. Raportul Comitetului Central al Partidului, prezentat la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român de tovarășul Nicolae Ceaușescu, este o sinteză strălucită a prezentului și viitorului României socialiste, un adevărat program de dezvoltare, pe multiple planuri, a țării noastre.

Sînt om de teatru, și de aceea am trăit — în sensul cel mai propriu al verbului — chemarea adresată nouă, oamenilor de artă, de a dăru și a ne dăru acelor fapte artistice pătrunse de un umanism revoluționar autentic, care să contribuie la înobilirea și înfrumusețarea ființei umane.

Teatrul înseamnă adevăr. Aceasta reiese nu numai din istoria artei, ci și din litera înaltului document de partid. Ce-și poate dori un actor mai mult decît să joace în piese conduse de asemenea înalte principii: „Literatura este chemată să reliefeze convingător noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frămîntările și aspirațiile omului nou [...] să militeze pentru triumful noului, al idealurilor de dreptate și libertate socială! Biciuind stările de lucruri negative și concepțiile înapoiate...“

Consider, salutînd cu toată încrederea re alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului, că trebuie să meditam o dată mai mult, cu toată responsabilitatea, asupra rolului artei noastre. Să înțelegem că misiunea noastră, așa cum ne cere partidul, secretarul său general, este nu o portretizare conjuncturală a societății noastre, ci descoperirea articulațiilor spirituale principale, adesea atât de puțin vizibile; descoperirea omului nou, în complexa lui înfățișare, iar nu etichetarea lui grăbită în tonuri agreabile.

Deduc, din rîndurile acestui document al celor mai îndrăznețe planuri, care este Raportul Comitetului Central, că tot ce se petrece în viața noastră este, poate deveni sursă de dezbateri. Este însă datoria artei ca, în acest complex angrenaj care constituie viața noastră, să întrevadă liniile generatoare ale viitorului, să le explice, să le facă accesibile. Toturor.

Cred că arta trebuie să vorbească, să zic așa, cu cuvintele noastre. Dar ideile ce străbat o operă de artă trebuie să aibă reverberații ample în conștiința fiecăruia dintre noi. Să ne implice, ori chiar să ne modifice ființa.

Abia atunci, cuvintele înflăcărate din acest istoric Raport comunist își vor fi împlinit sensul frumos și adevărat, abia atunci se va dovedi că ele au fost ascultate și înțelese așa cum trebuie.

Virgil Ogășanu

ION SALIȘTEANU:
Țesătoarele (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

Cu mîinile, mințile și inimile noastre

ASCULTÎND Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la înalta tribună a celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., în entuziasmul patriotic, în căldura umană, în atmosfera sărbătorească, resimțite cu prisosință de afecțiune în sala lucrărilor, în fața aparatelor de radio și de televiziune, de o țară participînd la Congres, am reîntîlnit cu intensitate emoțională cinci ani de muncă și de luptă, de îndrjire și perseverență, de credințe și speranțe ale întregii națiuni închinată înălțării României pe soclul monumentului care este astăzi. Ilustram paginile Raportului cu imaginile vie ale focurilor veșnice din industrie, din chimie, din ateliere și uzine, ale soarelui lanurilor de grîne, ale torțelor pionierești din școli, ale sufletului culturii și artei, și constatam că o memorie de om nu e suficient de încăpătoare.

Vibrațiile Raportului izvorăsc din memoria unei întregi națiuni, memorie însumată a clipeilor din zile și nopți de intensă trăire în slujba patriei.

Ca uriașă linie de forță magnetică se evidențiază în Raport direcțiile de dezvoltare ale României anilor imediat următori, ai ultimilor două decenii ale mileniului, aspirațiile unui întreg popor de a făuri pe pămîntul strămo-

șesc un colț de lume mai bună, mai fericită, mai liniștită, o lume a tuturor perspectivelor de nelimitată dezvoltare a personalității omului stăpîn pe propria muncă — creație de bunuri materiale și spirituale destinate lui și aproapei, destinate ideii despre civilizația anului 2000.

Oamenilor muncii din artă, implicit cineaștilor, Congresul, secretarul general al partidului, realesul stimat al întregului popor, le trasează sarcini de maximă responsabilitate și în egală măsură de maximă onoare: aceea de a da un chip adevărat — cu uneltele fiecăruia — al lumii pe care o construim cu mîinile noastre, cu mințile și inimile noastre.

50—60 de filme artistice anual înseamnă pentru noi, creatorii din cinematografie, nu numai o cifră de plan din hotărîrile Congresului pe care o vom onora, ci făgăduința unor noi valori artistice și politice, a unei noi calități, a unei noi eficiențe propagandistice, educative, culturale care să înscrie filmele românești în tezaurul spiritual al omenirii.

Este o sarcină dar și un angajament solemn în fața istoriei scrise în zilele Congresului.

Mircea Mureșan

Marele exemplu

MARILE obiective gîndite și inițiate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu încă de la Congresul al IX-lea au un caracter stimulator, mobilizator nu numai datorită dimensiunilor grandioase ale angajamentului, ci și datorită termenelor scurte de realizare. Am putea vorbi despre industria constructoare de mașini a județelor Harghita, Botoșani sau Sălaj, care, acum zece ani, pur și simplu nu a existat, dar ne putem limita doar la anii care au trecut de la Congresul al XI-lea: de fiecare eveniment însemnat se leagă amintirea vizitei la fața locului a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

La indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu a început, la Reșița, construirea primului motor românesc de navă de 20 000 cai putere, iar cînd a formulat această sarcină, a făcut-o acordînd încredere capacității creatoare a întregului nostru popor, întrucît acest obiectiv asamblat de reșițeni înglobează tablă din Galați și Oțelul Roșu, fontă din Tulcea, motoare electrice din Craiova, construcții metalice din Brăila, piese de mașini din București, Brașov, Cluj-Napoca, Arad.

În perioada dintre cele două congrese, în urma inițiativei tovarășului Nicolae Ceaușescu, datorită indicațiilor pe care le-a dat, cunoscînd capacitatea creatoare a poporului nostru, au fost construite combinatul de la Tulcea, șantierul naval Mangalia, întreprinderea de tractoare de la Miercurea Ciuc, oțelăria electrică de la Oțelul Roșu, se construiesc portul de la Agigea, podul de la Cernavoda, uzina de oțel de la Cristur Secuiesc, întreprinderea de avioane din București etc.

Începînd de la Congresul al IX-lea orientările documentelor de partid poartă amprenta personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, mai cu seamă încrederea sa nețărmurită în energia creatoare a poporului, receptivitatea pentru nou în toate domeniile vieții. Numai exemplul unui comunist și revoluționar ca cel al tovarășului Nicolae Ceaușescu poate să mobilizeze un întreg popor ca numai în zece ani să realizeze o industrie modernă și puternică în județe în care existau doar agricultură și industrie locală.

Personalitatea comunistă și revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu definește Directivele Congresului al XII-lea și, prin aceasta, viitorul patriei. Iată baza unității frățești în jurul partidului, a poporului român și a naționalităților conlocuitoare, izvorul încrederii noastre în viitorul țării. Din această convingere s-a născut dorința unanimă ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în funcția de secretar general al partidului.

Barabás István

Cu-aceeași proră Cîntec

Așa va fi : tăind cu-aceeași proră
albastre valuri care-au fost furtuni,
rămînem prinși în strămoșeasca horă,
semănători de laice minuni.

Așa va fi, căci am ales pămîntul
în locul apei cu meandre moi
și-n loc de tot ce risipește vîntul
din cîte-au strîns milenii-n noi.

Ne bucurăm, ca de-un ogor, de votul
rostit în plen de-ai patriei chezași —
ca de-un ogor pe care crește totul :
și griu și maci și-oțel de Călărași.

Că-ntreaga țară și-a chemat Alesul,
cum soarele pe cer a fost ales
să-i deslușească zilei înțeleșul
ca să ne fie toate pe-nțeleș.

Așa va fi : o românească horă
pe harta lumii cu profil uman,
tăind cu-aceeași îndrăzneală proră
efervescentul vremii ocean...

Andrei Ciurunga

Partid iubit ești roua dimineții,
Ești însoțită zi de primăvară,
Ești marea bucurie a vieții
Pe care o trăiește-ntreaga Țară.

Neînfricat în bătălii,
Călit în lupte îndrăznețe,
Partidul meu, izvor de tinerețe,
De-a pururea slăvit să fii.

Ai fost idee mai întii
Apoi prea iscusitul faur
Ce Țării i-a venit drept căpătii
Destin măreț și viitor de aur.

Partidul meu biruitor, ne-nfrint,
Ești conștiința noastră și noblețea,
Tu ești lumina-acestui scump pămînt,
Tu ne păstrezi în suflet tinerețea.

Drumul de împliniri ni l-ai ales
La cel de-al doisprezecelea Congres.
Cuvîntul tău în inimi ni-e poruncă,
Îndemn etern în luptă și în muncă.

Gheorghe Constantin

Ora-i deplină

Este greu să ridici din riuri lumina
Să o scoți din tunele negre și-adînci
Să-ți fie și iarna înverzită grădina
Să durezi orașe din surele stînci

Este greu să fii sprinten și tînăr la toate
Înțelept și atent spre a fi liber mereu
Să croiești din vise lucruri fără de moarte
Să-i bați timpului efigie nouă. Este greu.

Dar știindu-ți clar rostul, puterea
— A ta și a poporului tău —
Cînd în porii glicii îți respiră vrerea
Să fii și-nvățător și faur — nu e greu.

Tiparele-s gata acum, puse-n briu de
lumină,
Înflorită e ziua și ora-i deplină !

Gheorghe Daragiu

Difuziunea bunurilor spirituale

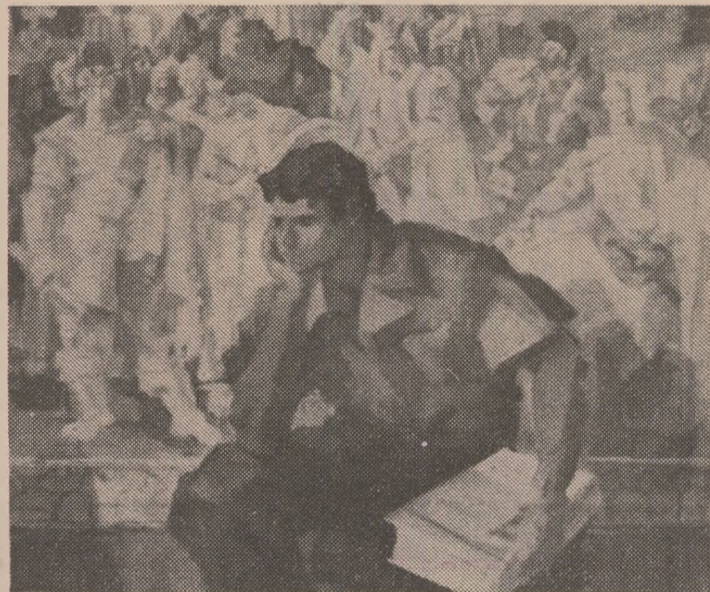
IDEEA tovarășului Nicolae Ceaușescu de a se elabora Programul Partidului Comunist Român pînă în deceniul doi al mileniului trei, precum și celelalte prognoze pe termen foarte îndelungat în diferite ramuri de activitate, arată că România socialistă își gîndește concret viitorul pe cel puțin o jumătate de secol. O atare cutezanță își are, desigur, farmecul ei, dar nu e emanată de o vîsare poetică, ci de situații obiective, impuse de strategia generală a înaintării spre comunism. Această strategie ține seama de orientările fundamentale ale dezvoltării și de catenele extrem de complexe ale intercondiționărilor economice, sociale, politice, în profil național și internațional. Nici o prevedere nu privește fenomene singulare, iar fiecare soluție e rodul unor intense cercetări pluridisciplinare sub semnul necesității de dinamizare a progresului — căci azi nu se mai poate planifica decît sub imperiul termenului, nu o dată evocat de documentele Congresului al XII-lea, de **progres accelerat**. Valorificarea și descoperirea a noi surse de energie — unele originale, cum ar fi apele geotermale — producerea apei grele pentru nevoile energiei nucleare, tehnologiile de stocare și conversiune a căldurii solare, a puterii eoliene, a mișcării valurilor, obținerea hidrogenului din mare, crearea, prin metode genetice, a unor organisme proiectate, făurirea marilor roboți industriali și a miniaturalelor microprocesoare și numeroase altele presupun investiții considerabile de inteligență și știință, pregătirea unor armate de specialiști, conexarea unor serii de îndeletniciri, apariția a noi profesii, studierea amănunțită a implicațiilor privind mediul înconjurător.

În aceste condiții, una din problemele cu fațete mereu noi este a relațiilor dintre factorul uman și dezvoltarea socială. Citind Raportul la Congres observi cum perspectiva asupra acestor relații e integrată viziunii unitare privind continuitatea revoluției socialiste. „Partidul — se spune în Raport — a acționat în mod conștient, sistematic, pentru realizarea concordanței dintre noile schimbări și cerințe obiective ale mersului înainte și formele de organizare și conducere a societății“. Mecanismele social-economice nou create implică modulații noi ale democratismului — de pildă autoconducerea — și, în genere, o conștiință superioară, cu efect direct în atitudinea participativă, pe fondul unui proces intens de socializare politică. Factorul educativ capătă o pondere nouă dar, firește, și aici intervin, trebuie să intervină, mutații; unele forme și mijloace educaționale și-au pierdut capacitatea de înriurire. E probabil că și o anume concepție, elementară, despre acțiunea formativă va cere a fi înlocuită, în raport cu gradul de intelectualizare a populației.

DIN multiple puncte de vedere, cultura e chemată să sprijine și chiar să determine atitudini noi față de muncă, față de societate, să se sensibilizeze în raport cu noile capacități de percepție a frumosului și autenticului, și cu noua calitate a vieții. Partidul și statul adaptează conținutul structurilor vechi la realitățile noi și creează altele, în spiritul caracteristic întregii politici românești actuale. Inițierea unui festival național atotcuprinzător reprezintă o posibilă noiație de a-l spori pe direcțiile celor mai fertile conjuncții cu actualitatea. Vechiul l-ar reprezenta aici rezumarea la spectacol și concurs, punerea în relație mai cu seamă a rezultatelor întîmplătoare sau pro-domo, cu puternice manifestări de localism. Competiția e menită însă a identifica modalități complexe și substanțiale de acțiune cultural-socială. La edițiile anterioare au fost distinse și spectacole ale unor teatre care nu au activitate corespunzătoare, sau formații ale unor cluburi, case de cultură, ale altor așezăminte ce nu strălucesc în ansamblu prin realizări conforme cu destinația lor. De aceea s-ar cere și o întrecere pe suprafața întregului program al unei instituții, producțiile prezentate slujind ca argumente ilustrative. Paralel cu confruntările între opere literare, scenice, muzicale, plastice, cinematografice, am avea astfel și o competiție de tip superior, a teatrelor, editurilor, caselor de filme, cluburilor, caselor de cultură, așezămintelor culturale, angajate cu întreaga lor producție pe doi ani — după modelul întrecerii orașelor și județelor.

SPECTACULOASELE transformări ale hărții, determinate de creșterea demografică, urbanizare, apariția a noi centre industriale de interes maxim, a noi așezări și trasee turistice, și numeroase alte fenomene pun în discuție elasticitatea dispozitivelor și eficiența metodelor de difuzare a bunurilor culturale. Unele din aceste metodologii s-au învechit; desuetudinea apare mai evidentă cînd se ivesc noi structuri și se inițiază noi prestații culturale. E cert, de pildă, că stabilirea tirajelor la cărți și publicații, itinerariile instituțiilor de artă pe teritoriu, sistemul de difuzare a filmelor în țară, producția artizanală, cea de discursi, învățămîntul de artă suferă de un anume imobilism și vădesc din ce în ce mai apăsate inadecvări. Iată, de pildă, una din problemele curente : dezvoltarea unor noi centre urbane, apariția unor șantiere uriașe, dotările moderne din numeroase sate, aglomerările pasagere din felurite zone turistice generează o anume mișcare sistolică și diastolică a populației. Organismele de resort nu au un conspect clar, operativ,

GHEORGHE LABIN : Lecție de istorie (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

asupra acestei mișcări, astfel că vara în librăriile și chioșcurile de pe litoral se pot găsi îndeobște lucrări de știință și tehnică, în nenumărate centre comunale nu prea lesne se poate procura un ziar sau o revistă, comerțul de artă în zona marilor monumente istorice e deținut, în preponderență, de întreprinzători particulari cu un gust neevoluat. Cel puțin în materie de tipărituri (cărți, presă) apare necesitatea unui dispecerat general care să poată dirija cu promptitudine bunurile respective după nevoi, eliminînd punctele de stază ca și vacuum-urile, exercitînd un anume control al calității produselor și repartițiilor.

Majoritatea covârșitoare a orașelor și numeroase centre rurale dispun azi de dotări care pot găzdui reprezentații, concerte, felurite creații de artă interpretativă. S-au înmulțit deci spațiile spectaculare. A crescut și numărul instituțiilor profesionale de artă. Statul, care a finanțat cultura și arta în 1965 cu 737,4 milioane lei, a cheltuit în același scop, în 1978, 1 100 milioane. Avem 147 teatre de toate genurile, ansambluri și orchestre — față de 130 în 1965. Numărul de spectacole și concerte, precum și acela de spectatori și auditori nu a crescut proporțional cu dezvoltarea rețelei de instituții. E vorba, neîndoindu-ne, și de o distribuție defectuoasă a bunurilor culturale. Sint centre urbane prin care, într-o stagiune întreagă, nu trece nici un teatru dramatic, nici o orchestră simfonică. Un mod de administrare greoi, și într-o măsură necorespunzător, face ca harta turneelor pe teritoriu să fie carentă, o parte din cele mai importante spectacole și concerte rămînînd apanajul exclusiv al Capitalei și al cîtorva orașe.

Învățămîntul de artă trebuie să țină seama, în structura sa, de substanțialele mutații petrecute în țară și de principiul ridicării tuturor regiunilor la o viață culturală densă. Inadecvate sînt și relațiile cinematografiei cu teatrul ; în condițiile unei producții preliminate de aproximativ patruzeci de filme artistice anuale, ea nu mai poate conta în prin-

cipal pe efectivul actoricesc al Capitalei — sub riscul de a dereglă întreaga activitate teatrală — trebuind să gîndească în perspectivă la folosirea tuturor actorilor din țară și la instituirea unui corp actoricesc propriu, ca în toate statele cu o industrie de filme dezvoltată.

PROGRAMUL Partidului Comunist Român vorbește despre orientarea către omogenizarea societății românești, Congresul al XII-lea, reafirmînd această orientare firească, subliniind, prin cuvîntul de cea mai înaltă autoritate, al secretarului general al partidului, că societatea noastră este alcătuită din clase și categorii sociale prietene, participante active la producția de bunuri materiale și spirituale, între care se realizează o apropiere continuă în ce privește condițiile de muncă, orizontul tehnico-profesional și de cultură generală, modul de viață material și spiritual. „Prevederile viitorului cincinal vor determina noi schimbări calitative în structura socială, omogenizarea crescîndă a orînduirii socialiste, creșterea rolului maselor în conducerea conștientă a societății, în făurirea propriului lor destin“. Rolul culturii în acest proces cu adevărat istoric e de cea mai mare însemnătate, ea e printre acei factori de conștientizare care duc la deschiderea gîndirii către orizonturile vaste de cunoaștere ale lumii contemporane, întrețin și nutresc vocația politică a oamenilor, întăresc spiritul inovator, contribuie la dezvoltarea personalității umane, propun mereu societății noi căi și metode de eficace transpunere în practică a conceptelor umanismului militant.

Difuziunea promptă și adecvată a bunurilor spirituale pe cele mai întinse suprafețe ale teritoriului național, în straturi din ce în ce mai adînci ale popoului, într-o sistematică științific elaborată, e o necesitate obiectivă, decurgînd din interesele dezvoltării socialiste multilaterale a patriei, din comandamentele enunțate, cu atîta claritate ideologică, de către supremul forum comunist român.

Valentin Silvestru

Continuitate

DIN MULȚIMEA tezelor de mare însemnătate cuprinse în Raportul prezentat la Congres, mă opresc la aceea privitoare la continuitatea necesară a procesului revoluționar, extins în absolut toate domeniile manifestării sociale. Nu este, de altfel, întâia oară când secretarul general al partidului accentuează asupra ideii că Revoluția este un proces de durată, antrenând prefacerea **structurilor**, neînghițat la punctul de pornire ci prelungindu-se în efecte, prin conexiune dialectică, în toată epoca de construire și consolidare a noii societăți. În Raport se afirmă: „Realitatea, viața arată că procesul de transformare revoluționară a societății nu se încheie odată cu instaurarea puterii politice a clasei muncitoare, cu înfăptuirea socialismului, că transformările revoluționare, legile dialecticii materialiste, contradicțiile dintre vechi și nou, trecerea de la cantitate la o nouă calitate continuă să constituie factorul activ, dinamizator al progresului multilateral al țării, al edificării orânduirii comuniste”.

Cele spuse mai sus generalizează teoretic stări de lucruri care ne definesc în esență: dinamismul social, deschiderea curajoasă, în toate planurile, către înnoiri substanțiale, activizarea neîncetată a tuturor resurselor dezvoltării, iată realități oricui evidente, impuse, cum se arată în Raport, nu de factori întimplători ci de legitate istorică. Se vorbește în același document, în spiritul riguros al concepției materialist-dialectice, despre acțiunea contradicțiilor dintre vechi și nou, despre trecerea la o calitate nouă în urma acumulărilor cantitative, elemente de natură să dinamizeze „progresul multilateral al țării”. Dar toate acestea, pe lângă faptul că aduc o imagine clară asupra împrejurărilor actuale, întemeiată pe lucida considerare a determinărilor obiective, sint și expresia unei atitudini activatoare, de subliniat militantism politic. Fiindcă Raportul înfățișat Congresului nu doar numește și explică dar și trasează cu clarviziune un drum de urmat, indică repere orientatoare, prefigurează țeluri pentru a căror atingere este nevoie de eforturi unite și necurmată luptă. A înțelege necesitatea socială, a îmbrățișa nu doar

în vorbe cauza înaintării pe drumul deschis, în urmă cu trei decenii și jumătate, de Revoluție, având conștiința dificultăților dar și a faptului că ele pot fi biruite, iată atitudini care pot da o măsură despre felul cum se configurează „noua condiție umană din societatea noastră”, relevată în Raport. Vorbeam de militantism. În împrejurările de acum devine o componentă nu numai a vocației omului politic, dar în aceeași măsură a oricui se simte lăuntric îndreptățit să desfășoare o activitate cu ecou public. Scrisul, literatură ar fi dintre aceste activități și nu încapă îndoială că oricine minuieste condeii cu simțul datoriei civice își va însuși ca pe un imperativ de conștiință îndemnul la sporirea combativității formulat în Raportul la Congresul al XII-lea: „...întregul nostru partid trebuie să acționeze cu combativitate și hotărâre împotriva oricăror tendințe de automulțumire și autoliniștire care apar ca urmare a marilor realizări obținute în construcția socialismului. Trebuie să fim conștienți că mai avem încă destul de multe de făcut pentru a asigura poporului nostru nivelul de viață și civilizație pe care și-l dorește și pe care-l merită”.

Imobilismul gândirii, stagnarea în prejudecăți, spaima de nou, rutinarea mărunță — să fie oare fronturi de atac numai ale scrisului publicistic, ale reportajului, ale eseului social? Credem, dimpotrivă, că literatura în accepția majoră, proza în primul rând, și le poate asuma în liniște ațita vreme cît spiritul creator are forța de a insufla schemelor abstracte viață umană, culoare, căldură; de a înălța înțimplarea comună, cazul de serie la condiția exponențială, în sens artistic și existențial.

Ne aflăm deci în același câmp de probleme și preocupări care au oferit literaturii noastre din ultimii ani, romanului, îndeosebi, posibilități de afirmare bogată, prin opere sincere, vii, puternice, pe deplin mărturisitoare despre momentul nostru, căutate de cititori, pentru că sint pătrunse de spiritul autenticității. La fel ca în toate domeniile și în plan literar continuitatea se impune ca un principiu fecund.

G. Dimisianu

CAROLINA IACOB: Pace pentru copiii lumii (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

Scriitorul, om al muncii

SCRITORUL, CA OM AL MUNCII — iată o frază care se impune cu pregnanță în aceste zile de minuțios bilanț, de amplă dezbateră asupra muncii depuse de întregul nostru popor, constructor al socialismului. Pentru că ce-i altceva creația literară finită, decît un produs al muncii: o muncă asiduă, încrîncenată, covârșitoare! Ce drum lung a trebuit să străbată ea pînă să ajungă la noi, în ce complicate făurării a fost ea meșteșugită! E destul să cercetăm manuscrisele lui Eminescu, să încercăm să descifrăm o pagină scrisă și rescrisă de Rebreanu, ca să ne dăm seama de acest lucru. Ceea ce dorește, în primul rând, artistul de la cei ce îi citesc cărțile, îi privesc tablourile sau îi ascultă muzica e să fie considerat ca atare: un om al muncii. Iar prețuirea muncii sale e cel mai prețios omagiu ce i se poate aduce... În clipa în care încetează să muncească, încercînd să trăiască din „agoniseala” muncii sale anterioare, în clipa în care, deci, ia hotărîrea să se odihnească, pentru că a muncit, după părerea sa, destul, artistul se alienează, talentul său se risipește în vînt, iar ceea ce rămîne e doar nemulțumirea surdă, sentimentul dureros al frustrării. Și e nevoie atunci de o mare luciditate, ca el, artistul, să-și dea singur seama că de fapt e vorba de o autofrustrare, de o automutilare pentru care singur a optat! Pentru că artistului nu-i este dat să cunoască a șaptea zi a săptămînii. Cărțile sale nu sint scrise doar în cele șase zile „lucrătoare”, ci în toate cele șapte! Munca sa e doar continuă, fără nici o clipă de răgaz! Fără o astfel de muncă acerbă, îndrîjită, creația nu se poate naște, opera de artă nu se poate zămislî. O muncă în același timp pasionantă, pentru că, să nu uităm, creația se naște din lumină, iar bucuria cu care scriitorul își scrie opera, acea bucurie care e produsul unei libertăți neîngrădite, este și ea indispensabilă creației...

M-am întrebat adesea de unde vine neîncrederea profundă și disprețul ne-

deghizat al burghezului mediocru și limitat față de artist, față de creația acestuia? Și am înțeles, cu timpul, că un astfel de dispreț își are punctul de plecare în nerecunoașterea creației ca muncă. Artistul nu este acceptat, de către burghezul obtuz, ca un creator de bunuri spirituale, munca sa (care nu este recunoscută ca atare, după cum am mai spus) este aruncată undeva la periferia societății, asemeni unui produs de care „ne putem de nevoie dispensa”, un „lux” fără de care se poate trăi foarte bine nefiind întrutotul necesar, un „mof” cum spun, nu de puține ori, „mofangii” lui Caragiale. Mofangii care din punctul lor de vedere s-au și grăbit să-l caracterizeze pe artist: „...un scîrța scîrța pe hîrtie”... Actul scrierii n-a primit niciodată un calificativ mai descalificant.

Ori noi știm foarte bine că unul din cei mai mari **truditori** — ieșiți din rîndurile unui popor de oameni harnici, popor care trăiește, încă de la ființarea sa, în respectul față de muncă și în grava preacinstire a acesteia — unul din cei mai mari truditori aparținînd unui popor pentru care munca a însemnat întotdeauna un blazon de noblețe, a fost un poet, cel mai mare dintre toți: Mihai Eminescu. Așa am fost învățați să-l vedem pe Luceaful poeziei românești, stînd „la masa lui de brad” și „căzînd pe gânduri”. O muncă grea care cere abnegație, precum și o impresionantă putere de sacrificiu. Produsul acestei munci mai puțin concrete, dar prin care un popor își semnează actul de identitate, se cheamă poezia lui Eminescu sau cea a lui Blaga, proza lui Liviu Rebreanu sau Mihail Sadoveanu, simfoniile lui George Enescu sau „Pasărea măiastră” a lui Constantin Brăncuși... În aceste zile ne revine sarcina de onoare de a-l elogia pe artist în calitatea sa de truditor, de om al muncii. Și ce altă laudă mai de preț i-am putea aduce?

Sorin Titel

Confruntarea cu viața

INCHEIEREA lucrărilor Congresului înseamnă, de fapt, un început de încă mai intensă acțiune ca programele și deciziile adoptate într-o unanimitate sărbătorească, de mobilizare puternic însuflețită, să treacă în viață, să devină, în anii ce urmează, realitate.

Congresul se continuă astfel pe marea hartă a întregii țări și a viitorului ei, lucrările sale vor fi, cu o formulă inginerescă, puse în operă. Vor prinde viață, vor fi transformate în lucrare, într-o lucrare pe măsura lor și a spiritului care le străbate, cuvintele proiectelor și ale angajamentelor rostite în **Forum**, termen care nu întimplător a cunoscut în aceste zile o întrebuintare impresionantă, tocmai fiindcă desemnează o largă participare, o desfășurare publică, o extindere la nivelul întregii colectivități a evenimentului. Iar această extindere, care este rezultatul unei evoluții al cărei curs a fost mereu ascendent, cu deosebire în ultimii cincisprezece ani, va continua cu încă și mai multă vigoare, în forme și la proporții pe care le găsim configurate în documentele Congresului.

Ceea ce istoricește înseamnă un proces cu motivații și finalități determinate, științific analizabile, pentru creatorul de artă capabil să pătrundă înțelesurile existenței umane, pentru omul de litere constituie un fascinant spectacol de viață în plină și necontentată schimbare, deopotrivă de impresionant prin conținut, prin dimensiuni, prin ritm. Este greu, nu totuși imposibil, să fie reprezentat în creații artistice și literare în semnificațiile sale și în toată substanța sa, în bogăția de forme și în devenirea lor uneori extrem de rapidă; talentului, condiție liminară, este necesar să i se adauge forța și îndrăzneala cunoașterii, a înțelegerii și a exprimării în modalități profunde adevărate, noi și totodată înnoitoare. Năzuind către o creație care să fie pe măsura timpului nostru este firesc să dorim a găsi în ea

și măsura acestui timp; apropierea de realitate, de viață, renunțarea la inerții și comodități, la deprinderi devenite, în fond, inactuale, deschiderea spre nou și îndepărtarea prejudecăților sint atitudini firești pentru un creator cu adevărat responsabil de menirea lui.

Fiindcă responsabilitatea creatorului nu este și nu are cum să fie numai de ordin artistic, angajarea lui în plan estetic nu poate fi în nici un fel separată de angajarea morală, socială, politică. Obişnuința de a izola componentele creației și ale gestului creator din necesități analitice nu trebuie să ducă la conceperea lor ca factori acționînd izolat și independent unul față de celălalt. Mai mult încă, artistul, scriitorul este un participant la viața colectivității, nu se situează în afara ei, într-o zonă cu regim de rezervație, nu are o existență decorativă, tolerată sau privilegiată; iar opera lui se naște ca expresie a apartenenței, a comuniunii, a solidarității, nu este un produs exterior și adăugat. Marea artă, creația autentică sint mărturie, dar mărturie active, capabile să influențeze conștiința și sensibilitatea, să devină factori de înfrîurare spirituală. O artă care nu trezește nici un interes, care nu are ca rezultat decît indiferența este tot ce poate fi mai străin de înțelesul nobil și adevărat al creației artistice. Simpla modificare a formelor, prefacerea de stil rămîn, așadar, chiar în condițiile unei varietăți impunătoare, ineficiente: cită vreme semnificațiile sint neschimbate, cită vreme se raportează la tipare de viață schematice sau devenite schematice prin însăși evoluția vieții. Pentru că suprema exigență artistică o reprezintă ceea ce se numește îndeobște „confruntarea cu viața”.

Iar realitatea creației literare actuale nu poate fi, nu are cum să rămînă străină de realitatea vieții noastre de azi.

Mircea Iorgulescu

Profiluri contemporane

FIECARE epocă istorică își creează propriul său tip de personalitate și în mod firesc inedita problematică a comunismului a exercitat o reală seducție asupra prozei și dramaturgiei românești din ultimele trei decenii.

Între anii 1948—1964, scriitorii au explorat cu precădere prezența comunismului în lupta ilegală, organizată și condusă de partid pe teritoriul național, în brigăzile de voluntari din Spania și în mișcarea de rezistență franceză. Schițele, nuvelele și romanele semnate de Petre Iosif, Al. Jar, Haralamb Zincă, Al. I. Ștefănescu, Petru Vintilă, Remus Luca, Ion Grecea ș.a. pun în evidență accentul pe energia fizică și vitalitatea spirituală a comunismului căzut în mișcarea organelor represive. Într-o atmosferă de aproape totală dezumanizare oamenii sînt torturați îngrozitor, prin cele mai rafinate mijloace. Toți comuniștii suportă tortura cu impresionantă tenacitate. Soliditatea caracterelor, neînduplecata încredere în idealul clasei muncitoare transformă sufletele în blocuri de granit. Practic, valențele estetice ale temei au fost epuizate de Zaharia Stancu în al III-lea volum din **Rădăcinile sînt amare**. Suferința lăuntrică are o neînchipuită intensitate, chinurile prelungindu-se la nesfârșit și devenind pentru corpurile lipsite de vlagă clipe de halucinantă odihnă. Asemenea lui Darrel Standing, imaginat de Jack London în **Rătăcitor printre stele**, personalitatea comunismului Licu Oroș se dedublează: în vreme ce trupul zace inert, sufletul pribegeste eliberat de constrîngerii într-o lume de vrajă și vis.

Apăsarea aproape exclusivă pe această adevărată dar uniformizatoare trăsătură caracterială simplifică inevitabil viața interioară a comunismului, frecvent înfățișat sub auspiciile unui invariabil maniheism. Unilateralității caracterologice îi corespundea un portret fizic robot: un om înalt, slab, palid, cu pri-

vrea tăioasă. Evident, la această deformată imagine a contribuit și eronata teorie a tipicului înțeles ca medie statistică și identificat cu banalul. O primă încercare conștientă de ocolire a schemei o reprezintă romanul **Statuile nu rid niciodată** de Francisc Munteanu. Creat prin antiteză cu comuniștii înfiliți în cărțile contemporanilor, Andrei Horváth este un om eras, veșnic transpirat, greoi, cu trăsături fizice dizgrațioase, continuu urmărit de un destin neprielnic, deși se dăruiește generos cauzei clasei sale.

Similară șovăire se observă în prezentarea comunismului contemporan cu epoca, edificator al noii societăți. Rigiditatea, portretul-tip iarăși: haină de piele, șapcă, cizme etc. se conjugă cu infailibilitatea eroului, capabil să rezolve oricare problemă a construcției socialiste indiferent de complexitatea ei. Lipsa de viabilitate a unui astfel de personaj era consecința înzestrării lui cu una sau mai multe calități dominante superlativ, influență directă a cultului personalității, care scotea comunismul din sfera oamenilor credibili, transformîndu-l într-un abstract revoluționar.

EXPERIENȚA mării literaturi demonstrează artistic ceea ce viața ne arată la tot pasul: fiecare om duce cu sine, afirma Tolstoi în **Învieerea**, „germenele tuturor însușirilor omenești și dă la iveală cînd unele cînd altele și adesea și nu seamănă deloc cu sine însuși, rămînînd totuși mereu unul și același”. Ideea va fi probată științific de psihologia modernă: trăsăturile particulare, secundare sau latente ale personalității umane sînt integrate în trăsăturile generale, într-o infinită interacțiune dintre atitudine și aptitudini. Așa se explică de ce au trecut dincolo de hotarele temporale ale epocii operele în care comunismul a fost imaginat de pe pozițiile dialecticii, ca

unitate contradictorie pusă în mișcare de determinări esențiale și accidentale. **Desfășurarea și Risipitorii** de Marin Preda, **Setea** de Titus Popovici, **La cea mai înaltă tensiune** de Nagy István, **Mări sub pustiuri** de Dumitru Radu Popescu, **Șoseaua Nordului** de Eugen Barbu ș.a.

La primul Congres al Scriitorilor din iunie 1956, prozatorii au adus în dezbatere exemplele perene ale literaturii străine, iar, ulterior, G. Călinescu și Marin Preda abordează concomitent problema personajului în contextul mai larg al discuției despre roman. În esență, ideea de la care porneau era următoarea: reluînd teza marxistă a înțelegerii personalității umane ca rezultat al ansamblului relațiilor sociale, scriitorul trebuie să accentueze rolul individualității în condițiile practicii, reliefind dialectic realizările vocaționale, eșecurile, înfrîngerile. Pentru literatură cîștigul a fost imens și după 1965 este vizibilă prezentarea comunismului ca „miez și coajă” (Lukács), ca personalitate cu specifice însușiri dinamico-energetice, dominînd sau fiind stăpînit de legile generale ale construcției socialiste. Nuanțele sînt multiple. Scriitorii evidențiază opțiunea, angajarea, dăruirea, dar nu ocolesc nici procesele secundare: reflexivitatea, introvertirea, extravertirea, carențele caracteriale, abaterile de la normele eticii. Altfel spus, comunismul contemporan este un om care gîndește, deliberează și acționează atît ca membru al detașamentului organizat al clasei muncitoare, cît și ca individualitate care trăiește direct la convergența evenimentelor. Posibilele exemple, de la Dumitru Radu Popescu la Augustin Buzura și de la Mihai Sin la Eugen Uricaru, sînt numeroase, dar cîteva ipostaze se impun prin semnificațiile simbolice incluse.

Mai întîi, dezacordul cu principiile unei epoci dogmatice. Comunismul Niculae Moromete din **Marele singuratic** se

izolează de lumea care îl lovide, hotărît să transforme solitudinea într-o constantă a existenței sale. Însă treptat, treptat, euforia inițială face loc încredințării că undeva a greșit. De la incipiența apariției a îndoii pînă la recunoașterea că s-a înșelat cu adevărat a doua oară față de sine însuși are loc amplul proces de regenerare etică desfășurat pe coordonatele societății contemporane. Acceptarea finală nu reprezintă numai rezultatul unei delibereări majore, ci și consecința unei tragedii intime. Flăcările ei ard imaturitatea personajului și după o lungă vară fierbinte Niculae ajunge la concluzia necesității de a relua munca de partid.

În **Ștăfeta nevăzută**, Paul Everac surprinde ipostaza dăruirii în numele echității comuniste. Inginerul Dobrian are revelația nedreptății făcute lui Velcescu. Convingerea nu este conjuncturală, ci determinată de valoarea de nezdrunțat a faptelor acumulate. Străduința sa de a impune adevărul va dovedi că inductorul regional a muncit superficial, că reprezentantul ministerului are partea sa de vină, cum o greșală de planificare a făcut ministrul însuși. În această confruntare se dezvăluie plenar caracterul lui Dobrian, definind magistral profilul moral al unui comunist contemporan.

Explorată inițial de Titus Popovici în **Puterea și adevărul**, Al. Ivasiuc a reluat în **Păsările** tema puterii care corupe pe comunismul incapabil s-o stăpînească. După ce Dumitru Vineia utilizează întreaga sa energie pentru consolidarea autorității personale, criza puterii se transformă cîrînd, determinată de un logic nucleu evenimential, într-o criză morală, într-un fapt de conștiință ce va declanșa neîndoielnica refacere morală.

Exemplele amintite și, desigur, altele similare demonstrează convingător că astăzi societatea românească oferă climatul corespunzător realizării multilaterale a personalității, iar scriitorului șansa de a dăltui cu ajutorul cuvintelor imaginea reprezentativă a comunismului zilelor noastre.

Ion Bălu

Martor activ al epocii

LITERATURA noastră actuală trăiește într-un moment de salutară radicalizare a conștiinței politice, sociale, artistice. Se cere de la ea adevăr, sinceritate, iubire de om, înțelegere a istoriei, pătrunzătoare reflexivitate, exigență critică și înaltă ținută estetică. Felul cum dispar din standurile librăriilor cărțile de versuri și romanele românești arată că cititorul simte nevoia acestei hrane spirituale, că, mai mult ca oricînd, el preferă unor pagini care să-l smulgă din viața imediată și să-l transporte într-o lume a ficțiunii pure, sentimentale sau idilice, paginile care să-i vorbească de realitatea apropiată, de problemele sale majore și directe. Cititorul vrea să stea de vorbă cu scriitorul său despre tot ceea ce îl frămîntă, despre universul nostru propriu de existență.

Față de această evidentă chemare trebuie să fim profund responsabili, știînd că ne adresăm unor oameni cărora le modelăm, într-un mod atît de subtil cum o face arta, felul de a gîndi, de a simți, de a judeca peisajul exterior, dinamica evenimentelor exterioare și tumultul afectiv interior. Sîntem în acest sens responsabili nu numai față de cititorul de azi, ci și față de cel de mîine la alcătuirea umană a căruia contribuim și care va ști să ne cîntărească dintr-o perspectivă superioară creația. Dacă o va găsi în anumite privințe naivă sau artisticește desuetă, așa cum primim noi uneori operele înaintașilor noștri, timpul ne va fi o scuză, dar nu vom fi scuzați dacă o vor găsi

mincinoasă, neconvingătoare, săracă și unilaterală. Ar fi de neiertat ca ei să descopere că am trăit într-o perioadă istorică atît de complexă și nu am spus tot, n-am fost capabili s-o vedem în realele ei dimensiuni, și nu i-am putut prevedea mersul.

Scriitorul depune mărturie pentru o epocă. Chiar dacă evocă alte vremuri și eroi de altă dată, el o face pentru că vrea să-și clarifice și să explicitizeze mesajul său patetic, să exemplifice pe date definitiv încheiate un raționament istoric modern sau chiar o profesie. Într-un anume sens a aduce la lumină experiențele trecute înseamnă a pune în scenă prezentul, rădăcinile lui în istorie și în oameni, în tradiție și în eternul uman, important fiind pentru romancier aflarea acelor linii de continuitate între epoci care să lumineze contemporaneitatea.

Scriitorul este un martor al epocii lui, un martor activ — deci un martor care influențează judecata publică, un seismograf și un vizionar. Pentru că mijloacele artei, acele mijloace fine de a te apropia de sufletul și credința cititorului, au forță de penetrație, sensibilizează și transmit o energie de gîndire și de activitate.

Există un gen de întrebări care însoțesc întreaga viață a scriitor, întrebări ce locuiesc în el într-o permanență încordare și din tensiunea cărora se naște creația însăși. Pe lîngă cele ce privesc viața, lumea, iubirea, fericirea, moartea, el trăiește cu întrebările moralei profesionale — scrie din-

tr-o sinceritate irepresibilă, dintr-o imperioasă luciditate sau din contră, din dorința de a evada avantajos în utopie, în culorile trandafirilor ale unui spațiu ipotetic? Scrie pentru a-i fi bine sau pentru a vedea mai bine realitatea înconjurătoare?

România se află într-o perioadă de hotărîtoare transformări sociale, cu importante prefaceri în mentalitatea și psihologia oamenilor. Literatura are datoria să le cuprîndă — este un imperativ exterior, dar și interior. Cert este că generațiile tinere vin puternic, afirmînd o vitalitate a spiritului creator neobișnuită. Scriitorul tînr este și el educat în puternica influență a literaturii scriitorilor maturi și, iată, cîtă responsabilitate pentru poezii și prozatorii de azi, aflați în plină forță a talentului lor.

Din acest punct de vedere critica literară își are un rol al ei, de a elimina impostura, diletantismul, simplismul în tratarea unor aspecte vii și contradictorii ale mișcării sociale, lipsa de modernitate a viziunii literare și de a încuraja o literatură a adevărului, a întrebărilor și răspunsurilor oneste, a sincerității și profesionalismului. A încuraja, așa cum se face în importante documente programatice, dezvoltarea unei literaturi de înaltă responsabilitate civică și artistică este un act de înțelepciune politică și practică, singurul capabil de a ne asigura o deschidere spre lume și spre eternitate.

Dana Dumitriu

CONSTANTIN LUCACI: **Avînt socialist** (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

HORIA FLĂMÂNDU : Portret (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

Primatul valorii

RECUNOAȘTEREA publică, consensul aprecierilor, legitimarea socială a statutului de scriitor au reprezentat întotdeauna și reprezintă cu atât mai mult, cu accente noi, în vremea noastră, un factor de cea mai mare însemnătate al vieții literare, o condiție a desfășurării normale și a stabilității acesteia.

Complicațiilor și dificultăților caracteristice ale actului creator, le răspunde într-un chip binefăcător un climat de așteptare pozitivă, de încredere, de receptivitate cordială, constructivă.

Altfel spus, scriitorul trebuie să se simtă un om necesar timpului, societății și semenilor săi. Inerenței solitudinii presupuse de împrejurările extrem de specifice ale muncii sale, muncă grea, muncă de unul singur, bîntuită de întrebări, de neliniști, asediată de toate gândurile inutilității, trebuie să le răspundă, desigur, o teribilă forță lăuntrică, dar și, în egală măsură, stimulentele morale al solidarității contemporanilor, certitudinea utilității și importanței muncii sale, persoanei sale, operelor sale.

Documentele recentului Congres se opresc asupra însemnătății statutului social al scriitorului, asupra „înălței prețurii” de care se bucură munca sa, realizările sale. Raportul prezentat de secretarul general al P.C.R. subliniază „cu satisfacție că în această perioadă au apărut numeroase lucrări literare și de artă de certă valoare educativă și artistică, ce îmbogățesc patrimoniul cultural al țării noastre”, formulează un deziderat de continuă afirmare și perfecționare a valorilor autentice, îndemnul de a da „strălucirea cuvenită literaturii și artelor”.

Cuvîntul **strălucire** mi se pare a avea o pondere deosebită în acest context. Se vorbește și de „opere nemuritoare”.

Opere strălucite, opere nemuritoare. Ele sînt fapta cea mai patriotică a celui care se dedică scrisului, faptă menită să îmbogățească patrimoniul spiritual al țării.

„De mari isprăvi te-apucă” (G. Călinescu). Altfel, după vorba celui alt mare critic român, E. Lovinescu, „la ce am mai trăi?”. Dacă îndemnul din afară consună cu cel dinlăuntru, cu atât mai bine. Operele „nemuritoare” nu se fac de la o zi la alta și nici pentru o zi sau alta, nici, mai ales, cu concursul unor condeie superficiale, frivole, lipsite de chemare, lipsite, deci, de simțul adevărului. Ele implică totala investiție a energiilor sufletești, a tuturor resurselor creatoare și morale de care dispune ființa, pieritoare ca toate celelalte, a scriitorului, înlăturarea decisă a preocupărilor secundare, a intereselor efemere, pînă la urmă derizorii în raport cu țelul suprem propus, singurul demn de atenție. „Ai un singur bloc de marmură — scria T. Maiorescu — dacă îl întrebuițezi pentru o figură caricată, de unde să mai poți sculpta o Minervă?”

Ai un singur „bloc de marmură”, — o singură viață, vezi bine ce se poate face din ea, atenție, deci, la lucrul esențial. Idealul durabilității, voința creației majore fascinau pe un critic altfel „amar și tăgăduitor” ca E. Lovinescu în pagina dedicată lui Liviu Rebreanu la apariția romanului **Ion**. Rezistînd „blestemului unei legi psihologice și al unei atmosfere morale ce înăbușe timpuriu activitatea literară a scriitorilor noștri”, cititorul romanului românesc modern, „s-a recules într-o muncă de mulți ani, adunînd în tăcere enormul material al amănuntelor imponderabile pentru a ne prezenta o operă masivă ce fixează o personalitate și un gen literar. Într-o epocă grăbită și frivolă, gestul impune”. Emoția inalterabilă în fața „spectacolului aspru al maturității încordate într-o sfortare supremă”. Pentru criticul literar nu există emoție mai mare decît aceea de a se simți martor și părtaş la ivirea unor astfel de opere.

Lucian Raicu

Cea mai patriotică faptă

POZIȚIA scriitorului față de lumea în care trăiește, față de oamenii cu care este contemporan și față de munca lor nu poate fi decît una de largă deschidere, de comprehensiune, de activă percepere și înțelegere a fenomenelor și problemelor, de participare solidară, **dinlăuntru**, la tot ce se întîmplă în jurul său. Condiția literaturii este viața însăși, istoria — ca parte a vieții, viabilitatea și evoluția celei dintîi depinzînd în mod esențial de contactul cu ele. „O importanță hotărîtoare are în această privință — se arată în Raportul prezentat de secretarul general al Partidului la Congresul al XII-lea — prezența permanentă a scriitorilor și artiștilor în clocotul vieții și muncii constructive, acolo unde se făuresc marile valori ale progresului uman. Munca este uriașul laborator în care se plămădesc personalitățile cu adevărat proeminente, se afirmă talentele autentice, se nasc geniile, se făuresc capodoperele — atît pe planul creației materiale, cît și al culturii”.

Nici o operă adevărată nu s-a născut vreodată într-un univers de hîrtie, și cu atît mai puțin se poate naște astăzi cînd — în împrejurările implicării din ce în ce mai profunde a popoarelor în procesul istoriei și ale progresului mijloacelor de informare și de comunicare între oameni — lumea, chiar la dimensiunile ei planetare, devine în tot mai mică măsură una „de hîrtie” și tot mai mult, mai direct a noastră. Antipozii intră în cotidian și „marginea” pămîntului ne apare vecină. În aceste condiții izolarea artistului devine imposibilă. Solicitat în primul rînd de realitățile societății și timpului cărora le aparține, creatorul se află, prin însuși destinul său, în mijlocul evenimentelor, ca și al existenței de zi cu zi, obișnuite, banale doar în aparență. Desigur, „legătura cu viața” este o problemă pe care fiecare scriitor o rezolvă în felul său. După cum prea bine se știe, în anii '50 s-a crezut necesar să se instituie și în această privință o rețetă miraculoasă, decretată obligatorie pentru toți, și a trebuit să treacă apoi ceva vreme pînă ca toată lumea să se convingă că cîneva, chiar excelent documentat la fața locului, poate rămîne un foarte prost scriitor. Descinderea prin uzine sau pe ogoare nu soluționează de la sine problemele creației (ceea ce, desigur, nu înseamnă că nu trebuie practicat), căci adevărata documentare ține de înzestrarea artistului, e o funcție a talentului său. Ea se poate realiza în cele mai diverse modalități, unele evidente și chiar ostentative, altele mai subtile și mai greu de înțeles din afara profesiei, de la „baia de realitate” la modă în toată Europa la începutul secolului, cînd unii scriitori îmbrățișau (bineînțeles experimental) cele mai diferite și uneori chiar umile meserii pentru a „cunoaște viața”, pînă la simpla lectură a presei și pînă la cazurile de aparentă „dezinteresare” și de înșelătoare „retragere în sine”. Prozator de actualitate prin excelență, Dostoievski nu se documenta, s-ar putea spune, altfel decît conu Leonida, citînd adică ziarele cu pasiune. Decisive în ultimă instanță sînt deci antenele receptivității, intuiția, puterea analitică și de sinteză a gândirii. Ar fi o naivitate să ne închipuim că în camera sa de bolnav, căpușită cu plută, Proust era „rupt de viață”. Metodele simple, didactice, de cunoaștere a realității trebuie de obicei excluse în cazul marilor creații. Cum s-a „documentat”, de pildă, ca să scrie **Moromeții**, Marin Preda, care a plecat foarte de tînăr din satul său natal, devenind, ca nivel de pregătire intelectuală și ca mod de existență, un orășean ca oricare altul? Cunoașterea **definitivă** a realității evocate s-a produs probabil oarecum de la sine, prin înmagazinările copilăriei și adolescenței. Cînd, mai tîrziu, după cum însuși ne povestește, scriitorul a fost trimis, oficial, pe teren, în documentare, a realizat că adevărata documentare ca

vastă cunoaștere a vieții e un secret al creatorului. Ea trebuie apreciată în primul rînd prin eficiența și profunzimea ei.

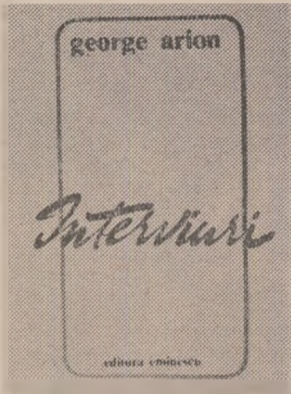
Aflîndu-se, cu ființa sa cea mai adîncă, în mijlocul vieții, scriitorul este totodată în măsură să îmbrățișeze și uriașa cantitate de muncă pe care orice societate modernă, și cu atît mai mult una care edifică socialismul, o presupune. Spectacolul efortului constructiv nu-i poate lăsa indiferenți pe artiști și, de fapt, nu i-a lăsat niciodată — să ne amintim în acest sens de marea scenă de apoteoză a muncii și a vieții evocată de Goethe în finalul lui **Faust**. Sarcina înfățișării muncii adeseori eroice a contemporanilor noștri revine de aceea de la sine scriitorului, care, ca să-și facă cu adevărat datoria, trebuie să evite falsul dramatism, clișeele, demagogia. Ca să ne convingă mai bine că oamenii muncesc, unii autori își mai pun încă și astăzi eroii fie să-și transporte acasă, în sînul familiei, toate problemele pe care le au la locul de muncă, fie să-și aducă la locul de muncă întreaga familie (cum se întîmplă în unele piese „de actualitate” pe care le putem vedea pe micul ecran). Este însă evident că se poate munci cu seriozitate și competență fără a face prea mult caz de propria-ți muncă și fără a trăi exclusiv „în producție”. Redarea universului autentic al muncii este cu atît mai firească, desigur, cu cît scriitorul nu rămîne de fapt în afara lui. El face parte integrantă din acest univers, ca membru cu drepturi depline într-o societate a muncii. Scriitorul înfățișează tabloul grandios al geniului și hărniciei omenești și în același timp participă la constituirea lui cu o cotă personală de efort, de neglijat, care trebuie prețuită așa cum se cuvine. E destul să ne gîndim la epopeea scrierii **Comediei umane** sau la truda lui Dostoievski, de ocaș al condeului, la marii „chinu-ți” ai stilului Flaubert și Caragiale, la tenacitatea și migala de umil meseriaș a lui Arghezi, la colosala încordare a compunerii **Istoriei** călinescilor sau la veghea neîntreruptă, de descoperitor de noi constelații literare a lui E. Lovinescu pentru a înțelege ce înseamnă și cît de nobilă e munca scriitorului. Căreia, odată, Tudor Vianu — el însuși un apostol al muncii — i-a închinat, într-o evocare a lui Liviu Rebreanu, un magnific elogiu: „Cînd se arăta în lume, Rebreanu părea ca un om **beat de muncă** (s.n.), ieșit parcă atunci din galeriile unei mine sau din dogoarea marilor furnale. Deși firea lui nu era deloc nesociabilă, se socotea oarecum dispensat de a oferi oamenilor mai mult decît le dăruise în nopțile lui de patimă scriitoricească, la masa de lucru, alături de bucătăria unde clocotea a douăsprezecea ceașcă de cafea a nopții, lîngă robinetul sub care își punea din cînd în cînd fruntea infierbîntată. Acolo se desfășura oficiul lui esențial, încît oamenilor întîlniți în timpul zilei el nu li se mai simțea îndatorat decît cu vorba lui rară, distrată, șovăitoare. Efortul expresiv al lui Rebreanu în convorbirile cu prietenii și cunoscuții lui era atît de avar, pentru că îl consacra în întregime operei lui vaste, adînci și exacte.”

La masa de lucru, acolo unde se scriu cu osteneală cărțile, se desfășoară deci **munca esențială** a scriitorului, pe care Tudor Vianu o compara, semnificativ, cu aceea, trudnică între toate, a mineiului negru de cărbune sau a furnalistului înroșit de para focului veșnic. Nimic nu poate înlocui, la un artist, rezultatele și calitatea **acestei munci**. Un scriitor **mediocru** nu poate fi, **ca scriitor**, nici angajat, nici patriot, în deplinul înțeles al acestor termeni. Căci, după cum spunea G. Călinescu, „cea mai patriotică faptă a unui adevărat artist este să compună capodopere [...], spre a dovedi astfel viabilitatea spirituală a unui popor”.

Valeriu Cristea

Scriitorul și timpul său

NEPREȚENȚIOS intitulată **Interviuri**, cartea*) delicatului poet George Arion, cuprinzând douăzeci și nouă de convorbiri cu scriitorii zilelor noastre, ridică firește problema relațiilor dintre creator și societatea timpului său. Înainte de a intra, ca să zic așa, în temă, îmi place să relev că George Arion nu s-a sfiit să pună celor întrebați tot felul de „încuietori”, adică să le facă cu acel prilej și un fel de proces de conștiință, spre a-i determina să-și limpezească pozițiile și comportamentele. Aș mai preciza că unii dintre cei intervievați nu mai sînt astăzi în viață: Aurel Băranța, cel mai mult „jucat” dintre dramaturgii noștri, Emil Botta, poetul „inconfundabil”, cum se spune astăzi, de altfel ca și actorul, în fond unul și același, Franyó Zoltán, venerabilul decan de vîrstă și de talent al talmăcitorilor poeziei noastre în limbile maghiară și germană, rafinatul romancier Alexandru Ivasiuc și Alexandru Philippide, marele poet al viziunilor cosmice și interastrale. Cuvîntul celor care ne-au părăsit, unii înainte de vreme, cuvîntele pe care George Arion le-a pus în exergă, sub numele fiecăruia dintre cei iscodiți, la începutul convorbirii.

„Scriu pentru oameni. Scriu cu gîndul la ei. Nu urmăresc altceva decît atingerea acestui punct de convergență în care idealul meu artistic se contopește cu idealurile lor de mai bine, de mai frumos, de mai înălțător. Cînd aud apînzurile sălii, am sentimentul că mi-am îndeplinit o misiune”.

Așa grațiat cel mai aplaudat dintre comedialogii noștri, care n-a fost un simplu „amuzor”, ci și un statornic democrat, pe linia umanismului socialist. Mai reținem din cuvintele lui, supremul omagiu adus capodoperei lui Caragiale:

„O scrisoare pierdută este una dintre cele cinci opere satirice ale lumii. Ea este egală operei eminesciene. Ce dramaturg român îl va egala pe conu Iancu, nu știm. Dar cred că într-o zi, adunate, toate contribuțiile noastre modeste și devotate vor rodi într-un alt monument literar, în care vom fi și noi prezenți, fie și anonimi”.

Același cult al înaintașilor îl întîlnim în răspunsurile lui Emil Botta:

„Scriitorii din veacul trecut sînt acum statui. Într-o antichitate dacă ne-am fi aflat, ei erau statui consacrate în temple, erau zei. Și noi, muritorii de rînd, cădeam la picioarele lor. Dar erau zei de o blîndețe nespūsă, blînzi chiar în furie. Aș vrea să visez un asemenea vis, să-i văd în vis pe acei mari scriitori: zeul Eminescu, zeul Creangă, zeul Slavici, zeul Macedonski... Și, în acest Olimp, Caragiale, zeul care ride, zeul care plînge. Să învățăm de la ei marea lecție de probitate intelectuală, frăția, generozitatea. Era să spun: să învățăm geniul. Dar oare geniul se învață?”

Scriitorul maghiar Franyó Zoltán, după ce-și afirmă solidaritatea cu poporul nostru, amintind ziua cea mare a Unirii tuturor românilor, cînd a „trăit emoția multîmilor strînse” la Alba Iulia, pomenește de tributul plătit cumplitului moloh al fascismului, care i-a ucis fiul „cu cîteva zile înainte de a se termina războiul”, numai și numai pentru că tatăl militase de pe pozițiile

dreptății sociale și ale înfrățirii popoarelor.

Alexandru Ivasiuc a pus în legătură directă înflorirea literaturii noastre „După Congresul al IX-lea, după alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și a statului nostru...”.

Spirit original în toate, autorul **Păsărilor** (1970) se întreabă totuși, ca și alții, în trecut: „...dar unde este Maiorescu al epocii noastre?”.

Evident, un Maiorescu este irepetabil, ca și vremea în care el a apărut, spre a pune ordine în haos și a introduce simțul valorilor. Acest haos nu s-a putut repeta, dar o mai dreptă cumpănă a judecăților de valoare, a vrut desigur să spună Ivasiuc, este oricînd necesară.

Să mai reținem din crezul talentatului dispărut, această afirmație: „Socialismul implică o creștere reală a libertății, a inițiativei, a posibilităților de afirmare”.

Pentru scriitorii, acest enunț este verificabil: la o populație aproximativ egală cu aceea din 1940, numărul de membri ai Uniunii Scriitorilor este astăzi de circa opt ori mai mare decît al acelora ai Societății Scriitorilor Români, iar proporția cărților literare apărute anual este chiar superioară acestei cifre și situația scriitorului în societate nu mai este aceea a unui proletar intelectual.

Mesajul lui Alexandru Philippide, ultimul mare poet interbelic, rămas de veghe pînă deunăzi, este unul de „pace și înțelegere între oameni”, de „încredere în dezvoltarea către bine a omenirii, către armonizarea contrariilor și a contrastelor, [...] fără spirit de dominație”.

N-AȘ spune că proporția dintre poeți și prozatori, în favoarea celor dinții, ține de faptul preferinței firești a poetului-autor, pentru confrății săi. Constatînd însă această majoritate relativă, trebuie să recunosc că niciodată poezia nu s-a bucurat de o atît de atentă audiență ca în zilele noastre, chiar atunci cînd mesajul ei nu s-a limpezit încă în expresie, ca să corespundă deplin cerințelor publicului. Răsfațați de iubitorii de poezie sînt aproape deopotrivă, în ordine alfabetică, dintre cei intervievați, Ioan Alexandru, deținătorul înaltului ton imnic, în tradiția hōlderliniană, vibranta Ana Blandiana, cebrața Nina Cassian, baladistul Ștefan Augustin Doinaș, tumultuosul Adrian Păunescu și antiliricii atît de diferiți între ei, Marin Sorescu și Nichita Stănescu, cel dinții masculin și sensibilitatea sub rictusul sarcasmului, cel din urmă pontificînd mai adeseori sibilinic.

Gen literar sau nu, critica rămîne impopulară creatorilor, care preferă elogiul integral, celui nuanțat axiologic. Unul dintre cei mai reprezentativi critici de după Eliberare, Ovid S. Crohmălniceanu, întrebă dacă se mai recunoaște în cele scrise „în anii '50”, a răspuns curajos: „Am militat și militez pentru o artă revoluționară, angajată”.

Acest crez nu intră deloc în contradicție cu spiritul de obiectivitate și de largă înțelegere al celui ce l-a rostit.

Eminentul critic este și autorul unor interesante nuvele științifico-fantastice. Această numai aparentă derogare de la specialitate, dacă se poate spune, se justifică prin faptul că scriitorul din toate timpurile a fost și a rămas un martor al timpului său, un invieter al trecutului și un anticipator al viitorului. Scriitorul și mai în genere artistul sînt talmăcitorii lucizi ai tuturor avatarelor de pe planeta noastră sublunară, de la primele, însuflețiri ale materiei și ivirea monștrilor zoologiei, pînă la stingerea vieții de pe acest pămînt. Pînă atunci, ei și-au asumat din todeauna răspunderea de făclieri ai viitorului. Marii scriitori și artiști au fost și sînt, în sensul plenar al cuvîntului, revoluționari atît în plămădirea expresiei, cît și în făurirea viitorului.

Cuvîntul tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului, la cel de-al XII-lea Congres care s-a încheiat deunăzi, a subliniat încă o dată ce se așteaptă de la scriitorii:

Cantalup

INGĂDUINDU-MI să reproduc săptămîna trecută un text datînd din 1935 – de aproape patruzeci și cinci de ani! –, în el a putut fi întîlnit numele „domnului Vasilescu”, drept numele unuia dintre cei doi protagoniști ai scandalurilor care ar fi putut pune la îndoială seriozitatea inchișorilor românești, intrucît domnia sa, încarcerat fiind la Văcărești, obișnuia ca în drumul dintre închisoare și Tribunal să se oprească la „Leul și cîrnatul”, faimosul restaurant de pe strada 11 iunie, unde lua, sub veghea respectuoasă a gardianului, o masă imbelșugată stropită cu mult vin.

Dar pentru ce se afla la Văcărești – se vor fi întrebat cei ce nu erau născuți pe atunci, iar azi citesc „România literară” – „domnul Vasilescu”? Dator mă simt, deci, să povestesc că în vara anului 1935, în București a izbucnit iarăși unul din marile scandaluri publice care făceau vîlvă citeva luni, fiind apoi date uitării. Dintr-odată, pagina întîi a ziarelor a luat foc datorită unei afaceri de devize în care era vorba de zece milioane. Suflul și creierul afacerii se dovedea a fi fost un personaj tuciu, ajuns, nu se știe cum, din potcovar, om cu trecere la Banca Națională. Adus în fața procurorului, acesta a declarat zăriștilor că, încă înainte cu citeva luni, mirosise în persoana lui un posibil delincvent, cînd îl zărise la „Continental” în fruntea unei mese la care se consumau din belșug cantalupi, într-un moment cînd prețul acestora era exorbitant. De a doua zi, eroul scandalului a devenit, pentru toată presa și pentru toată țara, „Cantalup”.

În primăvara anului 1937, făcînd pentru a doua oară un scurt stagiul la Văcărești – într-un scandal aproape tot atît de răsunător ca acela al devizelor, minus milioanele – am avut prilejul să arunc o privire în camera anume amenajată pentru purtătorul faimoasei porecle, surprins de albul imaculat al cearceafurilor. Un deținut de drept comun, cu aptitudini de valet, tocmai sfîrșise să o deretice. Curînd stăpînul incredibilei încăperi și-a făcut apariția și descoperindu-mă în prag, mi-a aruncat o privire bănuitoare, ca unui borfaș care i-ar fi putut șterpele ceva.

Contemplîndu-l – era un bărbat impozant, aproape mărț, doar fața-i lată, ciupită de vîrsat, reamîntea obscura-i origine – mă gîndeam că poate i-ar fi venit pofta să mă strîngă de gît, dacă ar fi știut cum îmi exersasem condeiul, cu doi ani înainte, asupra domniei-sale.

„Trebuie să-i recunoaștem domnului Costică Vasilescu, cîruia opinia publică i-a atribuit în mod spontan și definitiv supranumele de Cantalup, o anumită linie. Fostul meșter potcovar, ajuns erou principal în afacerea de multe milioane a transferului, cunoaște nu numai gustul cantalupului, mîncat în compania excelențelor liberale, ci și cum să se așeze în fața justiției incît să pară, nu un om inocent, cum încearcă escrocii de rînd, ci un binefăcător în plină acțiune.

Nu l-am văzut pe Cantalup decît în fotografii, dar mi-l inchipui perfect, cu gesturi domoale și preventivoare, cu nu știu ce aer protector față de oamenii pe care-și propunea să-i escrocheze. La Văcărești, unde își continuă stilul de viață, i se spune și se pare că deloc în deridare, «Domnul Guvernator».

Dacă dl. Vasilescu n-ar fi fost arestat, vă asigur că avea să ajungă departe. Nimic nu-i lipsea. Tupeul mai întîi. Pe urmă, calmul imperturbabil pe care nu și l-a pierdut nici în boxa acuzaților. Și, în fine, un dram de patriotism, care nu strică niciodată.

Dl. Costică Vasilescu-Cantalup știe să-și afirme, între două capete de acuzare, dragostea pentru țară. De cînd se află în boxa acuzaților, domnia sa insistă mai ales asupra sentimentelor patriotice care-l însuflețesc:

– După cîteva zile, Staerke mi-a spus că are mulți dușmani la Banca Națională și că ar fi bine să realizeze afacerea prin Bursa neagră. M-am opus categoric și mi-am zis că acela care defăimează Banca Națională nu-l bun român și că trebuie să împiedic să se lucreze în contra interesului țării.

Ați observat? Ca foarte mulți patrioți din aceeași categorie, dl. Vasilescu nu poate admite să se lucreze «în contra interesului țării».

Domnia sa spune:

– La Siguranța generală am explicat domnului Stănescu să nu continue cercetările, aici fiind vorba de o chestie de guvern și de interes superior al țării...

În adevăr, cum nu se băgase de seamă că domnul Vasilescu își construie cu milioanele în chestiune un bloc în Capitală? Cum nu se băgase de seamă că escrocîndu-i pe belgieni, despre care avusese prilejul să constate că nu sînt... buni români, domnia sa lucra în interesul superior al țării?

Dar și mai impresionant e că de dragul interesului superior al țării, domnul Vasilescu a făcut și... sacrificii. Cînd i s-au cerut înapoi trei milioane ca Staerke să nu mai facă scandal, domnia sa a răspuns:

– Dacă e vorba de interesul superior al țării, fac acest sacrificiu.

Bravo, Cantalup!”

BIETUL Cantalup! După atîta amar de ani, mă gîndesc la el aproape cu tandrețe. Fiîndcă el, cel puțin, putea fi luat în zeftemea. Curînd însă, în interesul superior al țării, au început să lucreze unii, purtînd diagonală și pistol la șold, cu care n-a mai fost de glumit.

Geo Bogza

„...o creație artistică bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului”.

Sînt încredințat că acesta este și idealul fiecărui scriitor, de la cel mai tînăr, pînă la cel mai vîrstnic, de a ridica pe noi culmi literatură națională, împlinînd fiecare comandamentul testamentar al lui Ienăchiță Văcărescu: „Creșterea limbii românești Ș-a patriei cînstire”.

Martor luminat al timpului său, scriitorul este dator să-i surprindă toate aspectele, să facă uz cît mai larg de critică acolo unde ar descoperi deficiențe, să sublinieze tot ce este bun și să traseze liniile revoluției tehnice, politice și sociale ale viitorului. Desigur, „prezența permanentă a scriitorilor și artiștilor în clocotul vremii și muncii constructive”, cum a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, este condiția pri-

mordială a creației în spiritul contemporan și cu fața la viitor. Să nu uităm că la noi cultura superioară și de mase a fost sincronică cu renașterea noastră culturală și națională, că Gheorghe Asachi și Ion Heliade-Rădulescu au fost și primii noștri mari gazetari, și cei dinții poeți și prozatori ai unui început de veac nou, învățători în sensul deplin al cuvîntului. Aceasta este și menirea scriitorului în timpul său: să-l înțeleagă, să-l lumineze și să-l îndrumeze pe magistrala Frumosului și a Progresului.

Șerban Cioculescu

*)Editura Eminescu, 1979, cu nota: „Volumul cuprinde o parte dintre convorbirile publicate, cu o singură excepție, în revista **Flacăra**, în perioada 1975-1979. Autorul mulțumește pe această cale poetului Adrian Păunescu, care i-a încredințat rubrica de interviuri culturale a revistei”.

PATRIE DE COMUNIȘTI

Motto

Tărîm nuntit, ce seamă n-are,
De griu și datine străbune —
Patria mea nemuritoare,
Lăcașul meu de-nchinăciune.

Mă-nchin seninei ei credințe
Și cred în ea nestrămutat,
Cum crede holda în semînțe
Și aștrii-n drumul ce-l străbat !

I
Sint două riuri tinere sub munți —
Unu-i destinul meu ce te străbate,
Iar celălalt ești tu curgînd prelung
Prin vîrsta mea-ncărcată cu electricitate.

Sint două ceasuri pe-un cadran de foc —
E-un ceas al tău, iar altul e inima-mi
sonoră.

Și amîndouă bat secunda lumii
Și amîndouă-arată-aceeași oră.

II
Patrie ce m-ai născut pe-o rază —
fericirii mele, răsărit sonor
deșteptînd din somn adînc pămîntul ;
steag 'nălțat în unghiul dintre vis și dor !
Vin din geana lui „a fost odată“,
pieptul ți-e-n semînțe calde ca-n armuri ;
țară — dulce Ană ne-ntinată —
ce-ai știut zidirea-n veacuri să ți-o-nduri ;
inspirație profundă și alean,
țară — fruntea și credința noastră,
ochi al meu privind prin griul bănațean
și prin zbor de pasăre măiastră.
Leagăn ești, de Nemurire, sfînt —
binecuvîntare-a lumii că exiști,
țară construită pe cel mai frumos cuvînt —
patrie de comuniști !

III
Să mă cuprind de frumusețea ta,
Cînd frunza-n codru-ncepe-a murmura,
Cînd peștii-n iaz se pregătesc de nuntă

Și-alături apele-n turbine cîntă.
Să mă cuprind întreg de tine, Țară,
Cînd lin amurgul în bătrîni coboară,
Cînd răsăritul urcă-n prunci de miere
Și-auzul se îmbată de-o tăcere.
Să mă cuprind adînc, pînă-n destin,
De cerul tău frumos ca un chilim,
De mare și de munți, cînd mă inundă,
Cu veșnicia ta, orice secundă.

Și-astfel cuprins de-a pururi rămîinînd
Licăr de stea și patimă de gînd.

IV
Să mă cuprind de frumusețea ta, Țară,
Lîngă sămînța răsărînd din străbuni ; lîngă
betonul
Îmblînzit de rîndunele și iederă ; să mă
cuprind
De iubire, de rodul tău mult în amiază
Cînd soarele crește în prunci, cînd pe
ceasul

De umbră al vîrstei bătrîinii surid
Și e pace ; astfel îmi zic
Lîngă trecerea mare-a anilor, astfel
Lîngă secunda oprită.

V
Se face ziuă peste văi și păduri —
Stîncile-ascultă utrenia mării ;
Izvorul stingher se-adună cu alte izvoare
Și copaci ce visară azi-noapte că zboară
Sint plini de aripi și cîntece.

Bucură-te, Românie — sfîntă minune a
lumii :
O nouă zi — strălucitoare medalie —
Pe pieptul tău se adaugă.
Bucură-te de soarele limpede
Venit să deștepte sămînța și rodul să-l
lege —

Pe cîmp și în crengi
Și-n pintecul mamei.
De cîntecul meu
Închinat numai ție
Te bucuri ?

VI

Pe-o culme înaltă
ți-am aprins un gînd al meu luminos
înseninînd pădurea și cîmpul pînă departe
răsărînd în ochii tuturor fiilor ziua de
miine
și-o fîntînă trecută din inimă-n inimă
iubirea de tine etern s-o îngine.

Din fîntîna aceasta străbunii băură
mult dor și credințe. Pe ghizduri pe piatră
urmașii scot acum turmelor apă ;
buzele lor
înflorite-s de imnul gloriei tale.
Nesecată lumină ți-am aprins
pe-o culme a dragostei ; zilele-ți toate
de-acum se vor naște c-un gînd al meu
mai devreme.

VII

De treizeci și cinci de ori ne-am secerat
griul ;
De treizeci și cinci de ori am pus cununi
La căpătîiul morților dragi ;
De treizeci și cinci de ori, Țară,
Ai dat ocol Soarelui.

Sintem acum pe-a treizeci și cincea
treaptă.

Sub noi — atîta pămînt însořit ;
Deasupra noastră —
Atît de mult cer !
Și simțim aripi
Împodobindu-ne umerii...

Dim. Rachici

Arbore crescînd

prea mulți ne-au confundat cu magazia
în care-și viră mina pîn-la cot
lăsîndu-ne tain doar sărăcia
și lacătul inapoierii-n bot

prea mulți s-au desfătat în Europe
spumoase ca șampania, fumînd
cîmpia noastră și credința noastră ;
din marile-mpărțiri ieșeam plîngînd

cînd prin atîtea lumi costisitoare
salariați ai disperării cer
o vorbă să nu fie de vinzare
tu mai păstrezi al dorului mister

și calma stolurilor grea urcare
din grindurile deltelor în zori
și-un alb și inspumat talaz de mare
bătînd în țarm cu aripi de prigori

proiectele-ți de vis sint chezașia
că am găsit în noi comori de gînd
că nu mai sintem la cheșemul vrierii
oricinelui amenințînd oricînd

că-avem în noi resurse de căldură
pentru-a topi ghețarii de la pol
dar vrem, întii și-ntii aici, acasă
să-nvlăstărim bătrînul vieții sol

livada s-o păstrăm în veci curată
fără omizi ce fac o grea prăsilă
și-așa cum viitorul se arată
să batem sus cu-a minții escadrilă.

5
Tu, patrie, încă un pas și încă
îți urcă planetarele coline
și demn înveșmintată-n tricolor
vei sta pe locul ce ți se cuvine

iată îți urcă satele-n orașe
fără durere și fără trădare
și-atîtea noi și mai adînci făgașe
trasează porți de aur viitoare

iată, atîtea schele care țin
cerul pe tîmple să nu se prăvale
și porțelanul arborilor plin
cu noi grafii de tușuri matinale

din forum, iată, lasere-cuvînt
duc un țîței de gînduri către miine
cînd mari rafinării am pregătît
la granița cîmpiilor de piine

tu, patrie, încă un pas și încă
îți urcă planetarele coline
și demn înveșmintată-n tricolor
vei sta pe locul ce ți se cuvine.

6

Miine este un arbore crescînd
dintre coperțile mileniului
cu floarea revoluției legînd rod

este azi-ul devenit ieri
miine, tînăr și descheiat la git veacul
miine, noi înșine noi
visînd adăugînd visînd

flacăra
spre agora viitorului
miine, noi înșine, aceiași și alții
ieșînd pe culme unul cite unul cu patria
ca o credință

nimic mai greu decît istoria urcînd
unitatea este puterea de a ajunge pe culme
bucuria de a saluta împreună
macii crescuți pe ziduri în zori
griul încolțînd în rigole
orașele ca niște mușcate
în ferestrele epocii victorioase

miine este un arbore crescînd
dintre coperțile închizînd frămîntarea
mileniului
floarea revoluției comuniste legînd rod
roșu galben albastru.

Lucian Avramescu

Hidrocentrala de la Porțile de Fier

„Nimic nu a căzut din cer!”

1 MI se întâmplă adesea ca fapte, întâmplări, evenimente în care sînt, am fost implicat, care m-au solicitat direct ori indirect, să dovedească o stranie încăpăținare în a se transforma în „material” de carte, în a-și găsi haina și carnea personajului literar, în a se închea în subiecte care, așa cum, în viață, adevărate și vii au fost, să palpate cu ritm și singe propriu și omenesc. Poate clipa mult prea adevărată, mult prea fierbinte ne ține în autoclava ei, și mărturia care se cere e una imediată, sufletul te îndeamnă la argument și compensație directe, literatura trece pe planul secund. Poate de aceea, în momente istorice de maximă altitudine, cele care se iscă în tine sînt amintirile trăite, faptele văzute, și vocea lor e aceea nu a unor dovezi pentru trecut, ci argumente pentru viitor. Iar o asemenea clipă istorică de vîrf trăim azi, sub reverberațiile Congresului al XII-lea; memoria scriitorului e incitată de planuri, de proiecte, ochii parcurg cifre, mintea încearcă să-și închipuie, de la cele 1.100.000 de noi apartamente (dacă socotim trei persoane de apartament, vom avea mai mult de un București și jumătate nou !), pînă la Capitala racordată la fluvii și mări, pînă la țiteiul posibil a izbucni de sub ape, pînă la agricultura în stare să-și strîngă recoltele de grîu în 8 zile și cele de porumb în 30 de zile... ! Dovezi cît de *alta*, fizic, tehnic, științific, va fi România de mîine nu trebuie să căutăm prea mult. Tiparul viu din care iese această imagine este țara de azi. Să privim doar Bucureștiul și să-l comparăm cu cel de acum cinci ani ! Doar cinci ani — valabili ca pledoarie de ritm, de calitate, de viziune modernă, pe care, oriunde în țară, concludent, îi vom găsi.

Dar rîndurile de față nu-și propun să explice o imagine care n-are nevoie de explicații, de legendă. Ce am făcut se vede cu ochiul liber și de la mare distanță. Numai cine nu vrea să vadă nu vede. Numai cine e orb din naștere — orb la suflet — nu vede. Cum am

izbîndit ? Există în Raportul prezentat la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român de tovarășul Nicolae Ceaușescu, între multe alte gînduri memorabile, acesta, care răscolește inima și sufletul scriitorului : „Nimic nu am primit din afară în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer !”

2 NIMIC nu a căzut din cer, sau, dacă a căzut, adesea peste țara asta la răscruci de istorie și geografie, au căzut silnicii și năpaste, foc și zloată. Caut de multă vreme un loc în care să pot da cît de cît viață (vai, vanitatea scrisului, dar oare ce am fi fără aceasta !), să redau o clipă din viața pe care au pierdut-o tragic cîțiva din consătenii mei de pe dealul Miriștei, în ultimele zile ale verii lui 1944, cînd într-o Romînie trezită la nouă istorie, într-o țară care se ridicase și scuturase jugul străin, încă se mai găseau, în partea aceea a Bucovinei, sub cizma fascistă. Erau niște bărbați curajoși acei consăteni ai mei care, nemai-puținînd aștepta mersul încrîncenat al frontului, treceau peste liniile de foc, „dîncolo”, în „țara cea liberă”, în „România noastră”, din simplul motiv de a respira aerul cel fără de dușman, de a aduce vești și încuraja pînă ce se vor produce sfîrșitul și începutul mult așteptate și aici.

Aceste tainice ștafete, menținînd treze speranțe, au fost, nu odată, frînte de focul războiului. Frînte dar nu întrerupte ; vena care, prin ei, ne lega de țară a continuat să palpate pînă ce a venit ora cea mare, pînă s-a risipit fumul războiului, pînă s-a limpezit cerul, pînă au început a se ivi semnele că seninul va dura.

Poate emoția care mă cuprinde și mă înăbușă ori de cîte ori se trezesc aceste amintiri le-a refuzat forma literară, le-a refuzat statutul de fapt clasat în filele vreunei cărți, m-a împiedicat să-mi eliberez memoria de ele și, în felul acesta, poate, memoria mea continuă să se salveze.

3 NIMIC nu a căzut din cer, nici în trecut mai îndepărtat, nici în zilele din urmă, cînd din atîtea motive ale înfățișării țării noastre avem cu ce sta între țările cele mai moderne ale lumii. Dimpotrivă, pas cu pas, a trebuit cîștigat totul, pas cu pas a trebuit investigat cunoscutul și necunoscutul, iar suprema cucerire cu care ne prezentăm la întîlnirea cu viitorul — suprema cucerire la care scriitorul nu va fi încetat să reflecteze — este omul Romîniei de azi, omul care s-a zămislit în acești ani, omul care s-a zămislit pe un fundament clădit într-o lungă istorie, încercată istorie. Omul nou care a crescut din vechime și durată, și nimic n-ar fi mai neadevărat și nedrept decît să-l desprindem pe constructorul Romîniei de azi și de mîine de trăsăturile sale migălite de milenii. Nimic mai utopic decît să privim omul nou venind din teorii și exclusiv din dorințe.

Nu o dată am spus că făurirea Romîniei socialiste contemporane i-a redescoperit pe locuitorii acestor meleaguri, i-a pus în adevărata lor lumină, în adevărata lor valoare !

Opera l-a arătat pe creator, i-a fost dovadă. Pus la lucru a arătat ce poate !

De la acest punct în sus a pornit omul nou. De la omul existent, valorificat, de la energiile latente aduse puternic în primul rînd. Creația de umanitate s-a produs pe un fundal al faptei concrete, al încercării, al înfruntării algebrei complexe a noului, dar și a datelor elementare, esențiale, în care omul se vede cît e el de om !

Scriind aceste rînduri, îmi vine în minte o întâmplare nu prea veche în care, în condiții limită, s-au verificat un număr de oameni. Poate nu-i exemplul cel mai caracteristic. Drumul nostru nu-i presărat cu întâmplări de acest fel, dar cîtă forță de a demonstra o identitate poate avea o asemenea încercare ! Șapte oameni au stat timp de unsprezece zile îngropați într-o mină din munții Bucovinei. Faptul s-a petrecut în locuri pe care le cunosc și despre care nu o dată

am scris. În vremea dramaticului episod zeci de alți oameni, într-o solidaritate gravă și bărbătească, îndirjiți și conștienți că trebuie să facă tot ce omeneste e posibil, au luptat zi și noapte spre a ajunge la ipoteticii supraviețuitori. Iar cînd i-au salvat, cînd cei șapte au ieșit la lumină pe propriile lor picioare, s-au aflat amănunte emoționante despre puterea de a se opune morții apelînd la luciditate, de a se opune spaimei, nebuliei, apelînd la rațiune, de a spera, de a fi neclintii în convinerea că fac parte dintr-o umanitate în care omenescul are valoare concretă, misiune și menire exactă, este legătura care ne ține strînși unii lîngă alții prin fapte, nu prin simple și sterpe cuvinte.

Repet : a fost un caz limită, nu caracterizant. Un accident, dar cîtă forță sufletească a declanșat, cîtă putere de a înfrunta, și altfel, absurdul !

4 NIMIC nu a căzut din cer și am ocoli un mare adevăr, un adevăr fundamental, dacă nu am spune că nici nu am așteptat să ne cadă binele și fericirea și răspunsurile din cer.

O listă a datelor psihologice ale omului de azi, un portret interior al său nu va fi întreg dacă va lipsi trăsătura neașteptării, convingerea intimă că vom avea cu adevărat ceea ce vom izbuti noi cu adevărat.

Nu cunosc literatură în lume care să aibă mai tranșante atitudini împotriva lenei, delăsării, în care aversiunea față de nemuncă să răzbată cu atîta fervoare și incisivitate. Mai apropiații sau mai îndepărtații strămoși ai scriitorului român de azi și-au cîștigat, cu mult prea rare excepții, pîinea cu palmele. Bătăturile din palma lor au radiat și radiază secrete unde în palmele scriitorului român și, de atîtea ori, citind o carte, e ca și cum ai fi strîns o mină în care căldura gestului e înnobilită de aceste efigii ale muncii, de fiorul înconfundabil al contactului cu un suflet care a fost pătruns de taina și înțelepciunea stră-

daniei de a iubi pământul și arborii și cerul și, mai ales, oamenii, de a da în viața asta omenească, tot ce poți da semenilor tăi.

Există în literatura română, mai mult decât în alte literaturi, o atmosferă de familie unică ale cărei date esențiale, generatoare mi se par a proveni din sentimentul de respect față de muncă, de creație, de respect față de cuta de pe frunte iscată de gând, de respect față de palma bătătorită. Cu conștiința aceasta parcurgând planurile Congresului, al XII-lea al Partidului Comunist Român, refăcând pentru tine imaginea de mine a țării, a datorilor de cetățean, pe care calitatea de scriitor le nuanțează și, fără dubii, le aducește, te simți pătrunzând într-o lume unde omeneșul, dovedit, mărturisit, exprimat prin muncă și angajare, se ridică la atât de înalte atitudini!

5

NIMIC nu a căzut din cer înseamnă, totodată, că nimic nu ne va cădea din cer nici de azi înainte. Nu e nici o deznădejde și nici un încruntat pesimism în această afirmație. Un calm și cald îndemn la continuitate, profunzime, un calm și cald îndemn la realism, potrivit aventurii, fanfaronadei, speculațiilor stericile, un calm și cald îndemn la perfecționare, la continuarea acelei perfecționări care este unul din dezideratele cele mai ample ale ultimilor ani, unul din dezideratele în centrul cărui stă, în mod suprem, omul. Omul ca individ, omul ca parte a unei societăți al cărei mai bine depinde de aportul fiecăruia, al cărui chip de fagure își va găsi existența opusă sterilului, prin strădaniile individuale de a-și umple locul cu mierea faptei.

Am scris cîndva o poezie al cărei titlu, fixat într-o carte, era „Ceea ce se petrece în liniște”. Imi place din cînd în cînd să mă gândesc la sentimentul din acele versuri, și dacă le amintesc în însemnările de față nu o fac din nici un fel de orgoliu, din nici o dorință de a impune atenției vreo calitate de ordin literar. Încercam să sugerez ceva din nevoia de liniște pe care o are creația, din necesitatea negrabei, din opoziția între tensiune și lucrul destinat a dăinui.

Febrilitatea creației este, în esența ei, o febrilitate a liniștii, a desfășurării în stare să atingă adîncimi și piscuri. Frenesia cu scop de a produce pentru timp, dincolo de clipă, cu scop de a nu repeta pur și simplu, de a nu copia, de a nu face greșierat obscur și interesat, ci a zămisli, îți cere să lucrezi cu nervii destinși, cu nervii în stare de permeabilitate totală pentru lucrul tău. Compararea cu opera socială este perfect posibilă. Citesc programul pentru mine tocmai ca un plan al operei liniștite, de profunzime, al operei migăloase, elaborată cu grijă pînă la detaliu, calculată cu competență pînă la cea mai înaltă altitudine. Or, una din cuceririle ultimilor ani îmi pare a fi această liniște a creației, această statornicie în măsură să dea lucruri mari, nu încropeli, să deosebească și să denunțe imediat aventura, pripeala, compromisiul. O tihnă a muncii în care se vede și omul, se vede și produsul minții și minii lui, se vede și eroul, se vede și impostorul.

Unul din evenimentele spectaculoase ale lunilor din urmă a fost producerea în România a unui strung carusel, gigant, mașină complicată sub raportul concepției de creație, dificilă ca execuție. Firește, un fapt tehnic, științific, de performanță, posibil și aiurea. Dar pentru noi, omenește, cu alte semnificații. Cu semnificațiile acumularii liniștite, concentrării destinse, cu semnificațiile grijii, așa zice, a societății pentru omul care, și în timp ce semenul său se odihnește, veghează, continuă să străbată alte și alte taine, cu semnificațiile grijii față de omul de excepție. În documentele Congresului al XII-lea al partidului se poate citi, printre altele, această informație formidabilă: azi în România există peste 200.000 de cercetători științifici!

Imi place să invoc acest număr nu numai pentru ceea ce reprezintă comparativ cu o Românie tributară cîndva gândirii mai mult sau mai puțin „științifice” de pe alte meridiane, ci, mai ales, ca un simbol al liniștii, al atmosferei destinse la care am ajuns și pe care sintem datorii mereu să o asigurăm ca aceste minți să lucreze pentru binele social cu toatele motoarele lor.

6

NIMIC nu a căzut din cer. Nu au căzut din cer și nu vor cădea din cer nici subiectele cărților noastre de azi și de mâine. Vreau să spun că, dacă nu putem anticipa configurația literaturii de mâine — îndemnul Congresului sint de natură să-i confirme scriitorului menirea de ctitor de conștiințe, de modelator —, putem apăra, programatic, un profil uman, un profil social, putem veghea omul și omeneșul. Sensul activ al scri-

sului și scriitorului au, așadar, dimensiuni clare, finalități certe. România de astăzi este o țară în care se citește enorm, în care gustul pentru artă continuă să aibă elasticitate și disponibilități nuanțate, în care invazia produsului de serie e limitată de o educație cu vocația culturii adevărate. Iată un teritoriu pe care arta are datoria nobilă să și-l apere, un teritoriu de suflute, de sensibilități, de mentalități, cu atât mai mult astăzi, pe o planetă în care viitorul artei stă sub semnul unei sumbre incertitudini.

Meditînd asupra viitorului, cu conștiința de proprietar grijuliu de suflute, scriitorul meditează asupra unui teritoriu aparținîndu-i foarte adînc, leagă imagine de imagine, alcătuieste — are îndreptățirea obligatorie s-o facă — filmul a ceea ce ne este caracteristic, a ceea ce duce mai departe configurația noastră spirituală. Eternitatea, triumful spiritului prin arte nu se realizează spontan, cu atât mai mult astăzi.

Subiecte pentru mine: A împiedica să se transforme în stranii amintiri lumea oamenilor care obișnuiau să planteze arbori, să asculte cîntecul păsărilor, să se bucure de răsăritul soarelui, de valurile mării, de asprimile vîntului, obișnuiau să trăiască muzica, se socoteau mutilați fără dimensiunea visului, imaginației, poeziei.

La o piatră de hotar către noua etapă socială, fără să citim pericolul desensibilizării în proiectele viitorului, vom face cu atât mai vibrante aceste proiecte cu cit în gestul care le va îndeplini, luciditatea se va împleti cu emoția, cu bunătatea: nimic, nici o performanță de rici un ordin nu va trece înaintea performanței ca omul să fie și să rămînă ființa superioară, generoasă cu sine, stăpîn blînd și sensibil. Supremul eroism în punerea în practică a proiectelor este de a le stăpîni, de a ni le subordona marelui țel al perfecționării și fericirii omului.

„Toate hotărîrile adoptate de Congresul nostru — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea la încheierea lucrărilor Congresului — exprimă o înaltă grijă față de destinele poporului, față de cauza socialismului și comunismului, sint pătrunse de un înalt umanism, de preocuparea fermă de a asigura manifestarea pleneră a personalității umane în societatea noastră. Pornim de la faptul că, numai în condițiile cînd omul devine cu adevărat stăpîn pe bogățiile naționale, este proprietar al mijloacelor de producție, se bucură de cuceririle științei și culturii, el poate fi cu adevărat liber, își poate făuri în mod conștient propriul său viitor”.

O paletă variată de cărți de astăzi își datorează carnația, sevele trainice, impulsurile realității. Apetitul cititorului român pentru literatura românească contemporană (cererile de tiraje din anii din urmă, fără termen de comparație în trecut!) este și o răsplată și o deschidere a cititorului, întrebări veșnic pe buzele sale: „Ce și cum va fi?”, „Care e rolul și locul meu?”, „Cum poate fi împlinit mai bine destinul uman?”

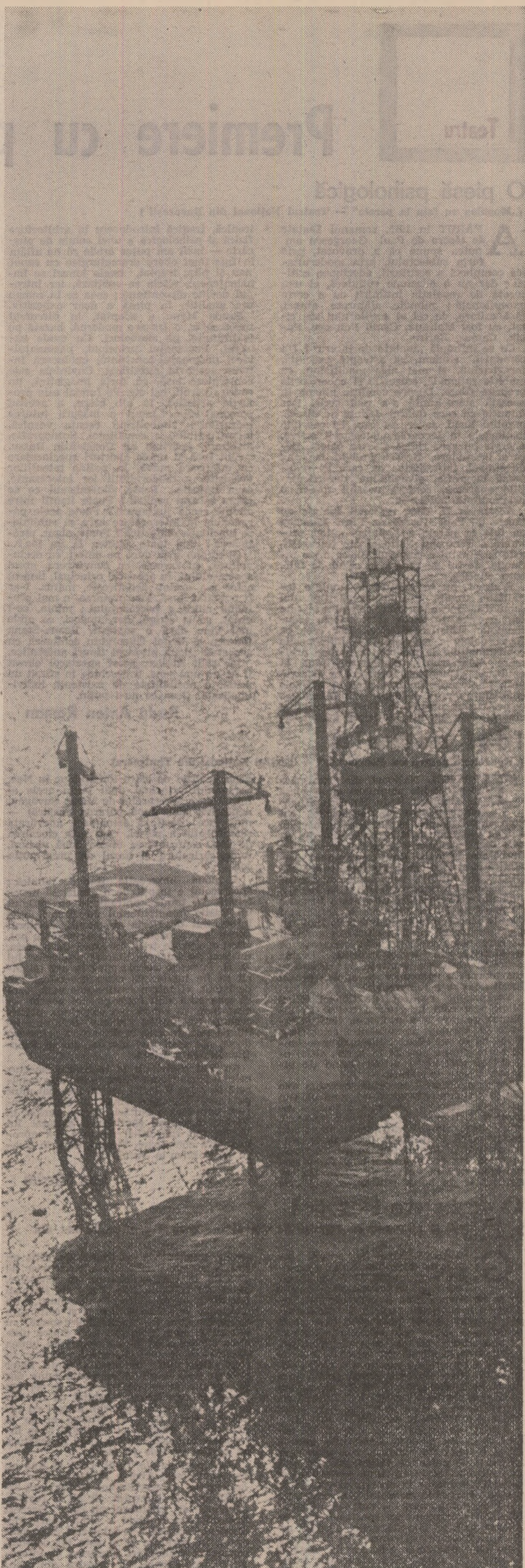
Întrebări cărora literatura își face datoria de vibrantă responsabilitate din a le afla răspunsul atât pentru cititor cît și pentru ea însăși.

7

NIMIC nu a căzut din cer. Cuvinte care, obsesiv, cheamă memoria ca pe o prefață vie a viitorului. Îți trece prin minte directorul de uzină, fost muncitor, care, nopți în șir, după zile „oficiale”, stă, „particular”, lângă buclucașul agregat electric încăpăținat într-o enigmă, în cele din urmă astfel soluționată; omul care, prin fapte de un curaj incredibil, izbuteste să scurteze durata imobilizării cuptoarelor oțelăriei pentru reparații; în altă parte a țării — veștea concentrată ca rîul de aluminiu să curgă neistovit, să absolve primejdia cumplită a înghețării cînd izbăvire mai rămîn dinamita și ciocanul pneumatic. Raff-uri din care reconstitui povești scurte dar esențiale ale atîtor fericiri, descoperiri ale făgașului, ale locului împlinirii unor destine: „Am venit aici, ca atîția alții și m-am așezat, am prins rădăcini...”

„Trebuie să rezolvăm noi pînă la urmă...”, „Cine s-o facă, dacă nu noi...?” Este ecoul, este eterul străbătut de undele umane în care trăim, și dificultatea alegerii nu-i mică. Numărul excepțiilor e copleșitor. O altă măsură a lor e înfățișarea României socialiste la marile întîlniri cu lumea eroilor și eroismului. Prestigiul nostru politic internațional, atât de adesea subliniat, afirmat, omagiat, include în el aceste competiții ale excepțiilor care, în adînc confirmă legea plină de nuanțe că pe meleagurile de la Dunăre și Carpați este unul din izvoarele vie în care progresul lumii contemporane își găsește substanțiale impulsuri. Gîndind la mine, fără orgoliu, o facem cu convingerea firească, tonică și îndreptățită, că lumea aude și va auzi glasul de perpetuă tinerețe și înțelepciune al României.

Platon Pardău

Platforma de foraj maritim „Gloria”

Premiere cu piese românești

O piesă psihologică

(„Monolog cu fața la perete” — Teatrul Național din București)

A PARUT în 1975, romanul *Inainte de tăcere* de Paul Georgescu am putea spune că a provocat, prin forța subiectului, prin modernitatea complexă a scriiturii, adevărul critic; dar nu o adevărul rutinieră, ci una șocată de revelația întâlnirii cu o carte excepțională; numele alăturat atunci, fără ezitare, de cel al scriitorului sus citat, au fost Malraux, Camil Petrescu, Fucik, Camus, Sartre.

Ce se întâmplă „înainte de tăcere”? Un comunist, student, își așteaptă execuția, înregistrând, și mai ales modificând, cu ambiție rațională, suferințele și coborârile proprii ființe. Despre condiția umană în această stare-limită s-a mai scris. Dar minuția cu care tinărul deținut se disecă, orgoliul lucid, sever, cu care își reprimă instinctele în favoarea cunoașterii active, energia cu care ridică fiecare obiect, fiecare întâmplare, fiecare individ la rang de simbol, intensitatea cu care își realizează biografia, alveolindu-i dezarticulațiile aparente, conferă acestui roman o originalitate puternică.

Acesta ar fi, deci, romanul *Inainte de tăcere* de Paul Georgescu. Piesa *Monolog cu fața la perete* a celuiși autor, premieră a Teatrului Național din București, este rezumatul romanului. Și, ca orice reducere, destul de severă în cazul de față, este eliptică.

E drept, nu în măsură să anuleze tonalitatea înaltă a mărturisirii tinărului comunist, incandescenta conștiinței sale (se menține, în parte, și sinestezia argumentelor stilistice diferite). Dar ceea ce facea valoarea romanului — introspecția condamnatului la moarte, în lumina orbitoare neîntreruptă, amănunțită pînă la epuizare, demontarea obsesivă a fiecărui gest, înțelegerea împinsă pînă la ultimele consecințe morale și logice — în *Monolog...* e prescurtat păgubitor. Deși începe fascinant — o inedită, satirică, paralogică,

ironică, tragică introducere în arhitectura fizică și psihologică a unei celule de pușcărie — încît am putea crede că ne aflăm în fața unei opere dramatice cu sursele noi și plin, treptat, unele tonuri se împăienjenesc, altele se subțiază, iar întregul devine discontinuu; ceea ce în roman era analitic, în piesă e doar expositiv.

Sanda Manu a adoptat, în discursul spectacular, o frazare modernă, bazată pe teatralitate, pe simboluri. Cu unele excepții. Personajul principal, personajul-idee, personajul-conștiință, evoluează într-un teritoriu dezechilibrat. Cuvintele sale construiesc însă, cu forță imagistică, un cadru: pereți, uși etc. Pe fundal este proiecția artistică, în alb etern, a acestui personaj-idee („omul e măsura tuturor lucrurilor”) simbolizînd esența veșnică, indestructibilă, a conștiinței. Scenografia, inspirată, aparține lui Constantin Russu.

Sînt însă și unele apăsări spectaculare cu înfățișare naivă. În pofida intențiilor deslușite, a modernității lor interesante, ceva lipsește... Poate, dinamismul ce se cerea infuzat replicii? Poate lianții între anume scene juxtapuse? Poate acele paradouri în interpretare care să sublinieze tensiunea dialectică? Poate, sigur, strălucirea? Sau toate acestea la un loc?...

Gheorghe Visu duce pe umeri, cu dezinvoltură, cu farmec, cu convingere, greul spectacolului. În acest rol principal, tinărul actor s-a arătat, artisticeste, matur. I-ar fi potențat, însă, interpretarea, o mai profundă citire a personajului; minia, ce-i drept, se și strigă, dar, uneori, se aude mai bine dacă o șoptești. Ileana-Stana Ionescu și Matei Gheorghiu schifează cu acuratețe două pitorești tipuri antebelice.

Iar sălii Atelier, acest spectacol elevat îi dă un nou sens, îi deschide în sfîrșit un drum, o posibilitate de existență individualizată. Ceea ce nu-i puțin.

Radu Anton Roman

Ideii actuale

(„Rugăciune pentru un disc-jockey” — Teatrul Național din Timișoara)

TEA TRUL Național din Timișoara și-a deschis stagiunea cu o piesă de Dumitru Radu Popescu, *Rugăciune pentru un disc-jockey*. Nu vom stăruir asupra piesei, care urmărește o idee îndrăzneată și actuală, una din acele idei puternice în stare să provoace o dezbateră de înaltă ținută, nu numai dramatică ci și ideologică. Motivele înstrăinării pot fi multiple, psihologia emigrantului primind diferite explicații. Una din ele, una din cele posibile, este aceea propusă de piesa lui D. R. Popescu. Ea invită mai degrabă la o discuție, lăsînd la latitudinea spectatorilor să rezolve situațiile ambigue în care personajele se află, cu toate că o direcție este totuși indicată. Drama dezrădăcinării are acuitate, iar frumusețea morală a oamenilor ce înțeleg sensul lumii noastre e remarcabilă.

Spectacolul realizat de tinărul Mihai Manolescu este în general unitar în viziunea pe care și-a propus-o, fără extravaganțe, apropiat de sufletul spectatorilor. Două mi se par observațiile mai importante pe marginea nunerii în scenă, altfel onestă și chibzuită: prima ținînd de viziune, a doua de tehnică.

Oricărei drame i se poate accentua una din componente: tragicul ori comical. Din păcate spectacolul, așa cum a înțeles regizorul să-l prezinte, subliniază comicalul, cînd piesa, dimpotrivă, avată pe ideea condamnării înstrăinării, are o desfășurare tragică. În felul acesta se pierde parca, în orice caz se diminuează, și finalitatea morală avută în vedere de autor. Un comic, chiar de bună calitate — cum este

acela realizat de către Ion Haiduc în Nae, personajul principal (mai puțin acela al lui Grigore, interpretat de Miron Suvăgău, nepotrivit aici, după părerea noastră) — nu face decât să estompeze adevărata semnificație a piesei, care este ciocnirea de idei, confruntarea dintre două viziuni, unde caricatura și hazul au prea puțin loc.

A doua observație ține de tehnică: spectacolul e însoțit de o „muzică” nepotrivită, în totală contradicție cu sufletul lui Vasile (manipulantul de discuri, bine interpretat de Horia Ionescu), visătorul dornic de cunoaștere și de experiențe noi, sfîrșind atît de trist. În afară de aceasta, un text de valoare literară a pieselor lui D. R. Popescu trebuie spus în așa fel încît să fie înțeles de către spectatori. Nu declamăm, ci într-o roștire adecvată, care să transmită sălii întreaga lui poezie — așa cum a reușit s-o surprindă plastic scenografia Emiliei Jivanov. Subliniez nu numai introducerea în atmosferă printr-un decor din cele mai simple, dar și funcționalitatea acestuia.

Au mai contribuit la realizarea spectacolului Nușa Nistor Micu, prea puțin inspirată în rolul Valeriei, cu un joc mai mult exterior, Gheorghe Stana în Ștefan, corect dar fără nuanțări, Radu Avram în Victor, directorul șantierului și tatăl lui Vasile (un rol dificil de care s-a apropiat fără complexe), Mircea Belu în Teofil și Ion Micu în Aurel.

Ion Maxim

O dezbateră filosofică

(„Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă” — Teatrul german de stat din Timișoara)

CONFRUNTĂRILE de opinii, înfruntările filosofice devin pasionante atunci cînd se intruchipează pe scenă în personaje ce poartă forța de persuasiune a ideii ardente, legată de concretețea carnală. În dramaturgia noastră Horia Lovinescu face parte dintre acei autori care știu foarte bine să rezolve scenic relația general-individual, pornind de la mituri dar îmbrăcîndu-le în istorie și experiență umană vie, trăită, cunoscută. Ne-a dovedit lucrul acesta încă de la începutul carierei lui de dramaturg în *Hanul de la răsucea*, a continuat cu *Paradisul* și a ajuns la o culme în *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*.

Ajutat de scenografia simplă dar sugestivă a lui George Dorosenco, care a creat o suită de panouri, mai bine spus draperii de culoarea pămîntului ars și a cenușii amestecată cu sînge — draperii ce se ridică succesiv, la diverse nivele, de pe podea, acoperind fundalul sau ascunzîndu-l parțial pe eroi — regizorul Brandy Barasch a construit un spectacol bun, încheiat, evitînd simplificările, punînd accentul pe amestecul permanent de bine și rău, pe paradoxala asociere de viață și moarte. Cu o geometrie riguroasă, întreruptă redundant, doar în finalul părții întâi — cînd ne arată prea demonstrativ violul Anei — regizorul a căutat să reliefeze patosul luptei de idei, tensiunea coliziunii legate de continuitatea vieții sau de nece-

sitatea imanentă a sfîrșitului. Pozițiile au fost legate de experiențe istorice ușor de detectat în comportamentul personajelor, indeosebi la Cain, interpretat de Michael Bleiziffer ca un „hippy” dezabuzat, un mercenar sadic, încercînd să-și astimpe chinurile unei însingurări blestemate, cu muzica ritmată puternic, una dintre ultimele rămășițe cu care a venit din lumea dinainte de presupusul dezastru atomic. În rolul bătrînului lăudăros și cinic, Peter Schuch a avut multe momente bune dar și tendințe de exteriorizare ce se cer estompate. Inge Meyer a schițat cu sinceritate, uneori cu îndrăzneală, alteori cu reținere chipul Anei în drumul ei de la naivitate la mindria maternității și la întrebarea tulburătoare din final în legătură cu copilul ce i se va naște.

Dacă personajele Tatăl, Cain și Ana au fost mai clare, Abel a rămas încă în incertitudine, o incertitudine ce trădează oscilații atît la interpret cit și la regizor. Liniștea și echilibrul cu care Herbert Schmidt și-a rezolvat o bună parte din existența scenică a eroului sînt doar aparente, în realitate și el este un dămnat, ascunzînd frîmintări lăuntrice și interogații sfredelitoare. Or, acestea din urmă nu ne-au fost comunicate cu suficientă putere de convingere.

Ileana Berlogea

Titanic-Vals de Tudor Mușatescu pe scena Teatrului maghiar de stat din Cluj-Napoca; regia Aureliu Manea. Trei interprete: Bereczky Júlia (Chiriachița — stînga), Sebök Klára (Sarmisegetuza), Vítályos Ildikó (Dacia)

Revalorificare în spirit modern

(„Titanic-Vals” — Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca).

IN SUITA amplă de opere dramatice ale perioadei interbelice, care problematizează aspecte existențiale ale universului nostru provincial, *Titanic-Vals* de Tudor Mușatescu se înscrie ca una din piesele de referință, pîrînd a-și fi aflat o formulă oarecum consacrată de reprezentare scenică, fixată pe coordonatele caracterologice ale unei lumi meschine, rapace și funciarmente ridicole prin obtuzitatea orizontului vital în care se mișcă. Drama amuzantă a lui Spirache — „funcționar la prefectură”, care moștenește accidental o fabuloasă sumă de bani, fiind împins în vîltoarele politice de către familia sa ahtiată să parvină — se consumă precipitat pe un fond caraghios al demascării viciorilor morale dintr-un sistem de relații sociale fundamentat supus corupției. Dar iată că pe Aureliu Manea, regizorul spectacolului de la Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca, universul acesta amorf, strict provincial, în care ne-am obișnuit a plasa acțiunea piesei lui Tudor Mușatescu, nu-l mai interesează; în orice caz, nu-l mai satisfacă. El caută să descifreze sensuri mai profunde, implicații mai adînci ale mecanismului de funcționare a acestei lumi de compromis, ridicînd întregul carusel al destinelor eroilor la nivelul unei metafore absurde a politicianismului.

Aureliu Manea își concepse spectacolul într-o aberantă trepidare cauzată de fluxul și refluxul șanselor și neșanselor în reușita parvenirii politice a eroilor săi. În acest context, valoarea personajelor se schimbă, prezența lor primind alte sensuri. Chiriachița are alura unei adevărate vrăjitoare, sub privirile căreia lumea se învîrte după legile pe care ea însăși le deduce dintr-o magie a pasiențelor. Dacia pare a fi o nouă Chiriachița, care se zbate disperant pentru a se vedea nevastă de deputat. Insuși gestul Genei, de a se sacrifică, preluînd asupra ei blamul ce ar fi

trebuit să cadă pe capul Mizei, nu mai are acum, în aceste mașinațiuni interesante, generozitatea romantică a sufletelor candid. De altfel, pentru Aureliu Manea, motivele scufundării „Titanicului” este doar o asociație, o coincidență, și nu poate deveni un leitmotiv al spectacolului, care astfel conceput își află o deschidere mult mai amplă asupra lumii; în jocul politicianismului intervine acum destinul fiecărui, „soarta”, cum se exprimă Miza. Dar destinul acesta este fără îndoială unul parodic. Spectacolul lui Aureliu Manea la așadar turnura unei farse împinsă în absurd sub cupola de circ (scenografia aparține Clarei Racz-Manea), a unei mascarade în care luptele politice devin istorii de paiețe. De aceea, coloana sonoră ce însoțește, de la un cap la altul, evoluția intrigii, și care este o variantă orchestrală în ritmuri sincopate a *Simfoniei destinului*, e fără îndoială un inspirat comentariu, în replică, al întregului spectacol. Actorii s-au antrenat cu multă dăruire, formînd o echipă unitară valoric, de la rolurile de prim plan (Bereczky Júlia în Chiriachița, Sebök Klára în Sarmisegetuza, Váli Zita în Gena, Vítályos Ildikó în Dacia, Barko György în Spirache, Katona Karoly în Traian, Nagy Dezso în Dinu), pînă la rolurile episodice (Leitner Emil — Fotograf, Marton Janos — Procopiu, Tamas Simon — Stamatescu, Peterffy Gyula — Radulescu, Barta Enikó — Decebal).

Titanic-Vals de Tudor Mușatescu la Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca este unul din acele spectacole care caută o revalorificare a textului literar pe coordonate noi, de rezonanță acută în actualitate, adoptînd totodată o formulă creatoare de teatru modern, desprinsă total de rutina montărilor anterioare.

Constantin Cubleșan

Profilul emisiunilor

● O interesantă concluzie a sondajelor de opinie sau a studiilor dedicate dinamicii fenomenului recepției, ca, de altfel, o remarcă a oricărui tele-spectator sau radio-auscultător ce-și la în considerație, fie cit de rapid, propria sa condiție, evidențiază faptul că în lista (săptămînală, lunară, anuală) a preferințelor publicului primul loc nu este ocupat întotdeauna de emisiuni de sine stătătoare, ci de programe, cicluri sau seriale de emisiuni. Altfel spus, forța unificatoare a întregului se manifestă nu o dată mai pregnant decît forța individuală a părților componente, pe lingă

foarte multe argumente la aceasta contribuind, nu în ultimul rînd, și ritmicitatea transmisiilor, statornicia difuzării. Am avut deseori prilejul a discuta acest lucru și îl reluăm, aici, cu referiri la programul muzical al radio-televizunii, program gîndit și realizat cu mare seriozitate și remarcabil scrupul profesional. Ceea ce este, apoi, propriu acestui program este, pe de o parte, tentativa de a da o imagine cuprinzătoare a domeniului investigat atît în timp cit și în spațiu, iar, pe de altă parte, găsirea justeii armonii dintre parte și întreg, diverse categorii de public, cu diverse preferințe avînd zilnic posibilitatea de a asculta muzica dorită, de cele mai multe ori în interpretări antologice. În același timp, programul de care ne ocupăm include și atît de necesare emisiuni de sinteză și analiză ce contribuie elocvent la educarea și informarea publicului, perspectiva critică și istorică luminînd mai bine fluxul amplu al creațiilor muzicale prezentate. Aceste emisiuni sînt de diferite profiluri și, între ele, am reținut recentul reportaj realizat de Despina Petecel la Uzinele „Semănătoarea” din București, reportaj transmis luni seara sub titlul *Muzica — componentă a activității cultu-*

ral-educative. În atmosfera primitoare a clubului de la această mare uzină s-au întîlnit astfel, recent, reprezentanți ai conducerii Consiliului cultural, ai conducerii Uniunii Compozitorilor, muzicologi, dirijori, compozitori, profesori din învățămîntul muzical și muncitori, ingineri, tehnicieni de la „Semănătoarea”. Discuția a fost fructuoasă, concluziile utile pentru ambele părți, iar spectacolul în care au evoluat corul de la „Semănătoarea” (dirijor Constantin Marcu), cor laureat la ambele ediții ale Festivalului „Cîntarea României”, alături de corul Gaudeamus și de corul Ansamblului Rapsodia Română, s-a bucurat de un emoționant succes. Inițiativa Uniunii Compozitorilor, de a se implica mai direct în realitatea mișcării artistice de amatori, a fost considerată de gazde ca fiind binevenită și deosebit de importantă. Muzicologii au cunoscut nu numai o mare uzină, ci și pe mulți dintre entuziaștii și mînunații ei oameni, iar acestia, la rîndul lor, au trăit cîteva ore sub semnul a ceea ce, pe bună dreptate, o emisiune a micului ecran numește bucuriile muzicii.

● Ce înseamnă, ce urmărește și cum se constituie un program a înfă-

Filmul care ne trebuie

Cinema

FLASH BACK

Un picaro modern

În primul rând filmul **„Omul care ne trebuie”** încearcă să zugrăvească portretul actualității; adică nu să picteze doar societatea românească, ci să descrie progresul care o marchează. **Acum. Azi.** Un azi care cuprinde greșeli și victorii, vreau să zic o imputare a primelor, o mai deasă apariție a celorlalte. O poveste „a momentului”, care să cuprindă nu un „story”, ci două: un scenariu de subiect, un scenariu de temă. Primul e povestea altora. Celălalt scenariu, „de temă”, e povestea intimă a dorințelor, a programărilor, a destinului personajului. Cînd cele două povești se întîlnesc, eroul, atunci, din personaj cu soartă, devine personaj cu destin. A găsi, a zugrăvi aceste confluente este marea calitate estetică. La care se adaugă și altele, secundare, dar tot atât de indispensabile.

Opere cinematografice cu temă strălucit originală am dat noi destul de multe. Dar le lipsea acea desăvîșire estetică, acea finețe a aluziilor, acel bun gust, acea armonie în compunerea părților întregului, în sfîrșit, acel izscăsit fel de a nu șarja, de a nu caricaturiza, de a face pe spectator să ghicească, el, subînțelesurile.

Regizorul Manole Marcus ne-a dat multe lucrări cu temă strălucit originală: **„Viața nu iartă, Actorul și săbaticii, Zodia fecioarei, Canarul și viscolul, Puterea și Adevărul, Cianura și... picătura de ploaie.** Acum însă s-a depășit. **Omul care ne trebuie** este un film desăvîșit.

Mai întîi: senzaționala noutate a temei. Este portretul unei vedete. O vedetă în cel mai riguros înțeles al cuvîntului, adică de om admirat, adorat de toată lumea. Adorat pentru ce? Frumusețe fizică? Talent? Aventuri răsunătoare? Nu. Ci pentru acea paradoxală calitate care este: **modestia.** Personajul filmului (interpret: Ilarion Ciobanu) devine marea vedetă a orașului pentru perseverența sa... refuz de a fi vedetă.

Împotriva lui se coalizează forțele răului, intruchipate mai ales în acea instituție, desemnată concis prin inițiale: ICRAL. Într-o secvență cheie, în care instituția nu apare, dar totîntregul lucrează, de fapt, prin intermediul I.C.R.A.L.-ului, vedem cum trei persoane importante întocmesc trei acte de acuzare împotriva eroului nostru. Trei alfabete foarte deosebite, trei abile compuneri de învinovățiri, trei spețe de minciuni. Ca o homerică ironie, diversitatea acestora face ca mîgăria unuia să combată și să slăbească mîgăria celorlalți doi. La asta se adaugă și partea comică. Iar publicul din sală simte voluptatea de a fi priceput, de a ride, de a participa la pedepsirea celor necinstiți. Totul descris de scenaristul Ion Băieșu, cu un tact, cu un dar al nuanțării, cu o știință a măsurii, cu o delicatețe satirică rar înfîlțită.

Eroul își câștigă, își dorește, își merită titlul de erou al **modestiei socialiste** prin felul cum luptă împotriva mișeliei. Nu perorează, nu apostrofează, ci... **tace cu încredere.** Un reporter îl întrebase odată dacă e comunist. „Păi sigur” răspundea el, căci comunist înseamnă a avea o neîțărîmărită încredere în dreptatea socialistă. Soția lui (interpretă: Jana Gorea) are exact aceeași credință. Atunci cînd primește hirtia cu ordinul de evacuare, nu protestează, nu se infurie, ci zice funcționarului de la I.C.R.A.L., numai două calme, severe cuvinte: „Fii serios!” Ea știe

că la asemenea ignominii nu e nevoie să răspunzi. Căci, desigur, se va face dreptate. Un alt personaj principal este fiica de 19 ani a acestuia, fermecător interpretată de tînăra actriță Catrinel Dumitrescu. O ființă mîndră, sigură de ce se cuvine făcut, sigur că va face; curajoasă, intransigentă. Iar dedesubtul acestor aspre însușiri, o tandrețe înfîntă. Același contrast și în făptura fizică. Firea ei voluntară dă mișcărilor sale ceva bătețesc, care însă nu defeminizează, ci din contră adaugă un supliment personal de grație feminină.

Dar iată și un alt personaj interesant, care marchează momentul prezent. Fiul eroului este un mare talent la fotbal, dar și premiant la liceu. Ei bine, amîndoi, și el și taică-său, în împrejurări diferite, spun acest neașteptat lucru, uimitor pentru zilele noastre, în care fotbalul este un fel de zeu. Mie (zice și tatăl și fiul) nu-mi place fotbalul. Ei, amîndoi, iubesc orice treabă bine făcută. Chestie de seriozitate generală. De aceea băiatul e campion, iar tatăl nu scapă un meci. Dar nu le place ca fotbalul, această distracție pentru timpul liber, să devină o profesiune; și mai ales să concureze meseriile propriu zise; și mai ales să ajungă să fie sursă de parazitism.

Găsim în acest film și o subtilă împunsătură împotriva felului ipocrit în care unii vorbesc de „legalitate”. Evacuarea aceluia muncitor apreciat de tot orașul avea o aparență legală. Cînd, acum 4 ani, se începuse barajul de beton al hidrocentralei, un mare număr de locuințe fuseseră date trustului venit acolo, cu obligația de a le restitui la plecare. Dar vezi că eroul

nostru hotărîse să rămînă în oraș. Așadar, legal locuințele trebuiau predate urbei. Ca să facă cu ele, ce? Fiește, pentru a le da locuitorilor orașului. Printre care se număra, acum, și eroul nostru. Lui nici nu aveai nevoie să-i dai locuință din cele restituite, căci el avea deja una! Atunci? Să-l dai afară din oraș? Încă o dată „Fii serios!” cum spunea soția.

Dar lung-metrajul **„Omul care ne trebuie”** nu cruță nici lumea filmului. Ni se arată, cu un comic delicios, cum se desfășoară un concurs de admitere la I.A.T.C. Tot așa, la un teatru de amatori, unde tînăra amatoare refuză să pronunțe o replică (realmente idioată), regizorul amator îi urlă: „în atitea din filmele noastre timpite (textual) actorul e obligat să joace roluri care nu-i plac”.

Așadar multe personaje diferite, interesante, toate precis portretizate, toate de un comic amar și savuros (mai sînt încă vreo zece personaje pe care n-am avut loc să le descriu). O întreagă lume. O lume care se perindă scăpărător, grație unui montaj savant, lapidar, contrastant la fiecare cadru. Un model de construcție dramaturgică. Iar valul de satiră, impletit cu valul de tandrețe, de duioșie, de demnitate tăcută, aceste trei valuri se succed și se amestecă într-un ritm fascinant. Cu atât mai fascinant, cu cit totul e făcut fără insistență, fără subliniere, fără caricaturizare, cu acea **sfumătura** proprie bunului gust, proprie fenomenului estetic indeobște. Deci **„Omul care ne trebuie”** a fost și este tocmai „filmul care ne trebuie”.

D.I. Suchianu

Ilarion Ciobanu și Catrinel Dumitrescu într-un cadru din filmul **„Omul care ne trebuie”**, scris de Ion Băieșu și regizat de Manole Marcus

● UN film frumos, un film care pune iarăși problema generațiilor cu o neobosită sete civică este **„Arborile fără rădăcini”** al bulgarului Hristo Hristov (ecranizare după un roman contemporan de Nicolai Haitov).

Dintr-un unghi de vedere, este polemica unui dezrădăcinat cu orașul, cu agitația, cu timpul nerăbdător și cu brutalitatea nedismulată a acestuia. Dintr-un unghi și mai larg, care cuprinde sat și oraș la un loc — o pledoarie pentru iubire și sinceritate, pentru relații netrucate între părinți și copii, între oameni și oameni. Spectatorul este lăsat să discearnă între aceste două „distanțe focale”, să o aleagă pe cea optimă. Dar nu se sugerează care este aceea. Și pare-se că le alege pe amîndouă.

Tatăl-tăranul este adus la oraș de fiul său, „astăzi domn cu multă carte”. Dragostea acestuia este neîndoioasă, dar nu ține seamă de firea bătrînului și, răsărîndu-l cu tot felul de prevenții, îl sufocă, îi jigneste personalitatea. De un singur lucru nu dispune tînărul: de timp. Profesiunea îl ține mai mult la birou, iar dorința de a compensa sacrificiul îl îndeamnă la imburghezie. Constrîns la rolul de cenușă-reasă, bătrînul începe să colinde orașul, să cunoască bune și rele, dar cu pre-conceptua părăsește că totul e detestabil. Tehnica îi pare inumană, autobuzele îl ameteșc, aglomerațiile îl irită, cluburile de pensionari îi trezesc repulsia, întîlnirile cu consătenii urbanizați nu-l satisfac. Natura, pe care încearcă s-o regăsească măcar la piață, este confiscată de tot felul de interpuși, speculanți de cereale, vinzători de păsări în colivii. Singurul gînd luminos — în această situație — este amintirea satului, a isprăvilor de tinerete, pe care nu obosește să le recheme.

Și totuși, gîndul realizatorilor nu este de a-l condamna pe acest picaro sămănătorist, ci mai degrabă de a-i înțelege amărăciunea și jalea. Aprobarea aceasta este dată însă nu de pe poziția acceptării conservatorismului, ci a respingerii înstrăinării pe care o aduce între oameni criza de timp, graba cotidiană, formalismul sentimentelor. Lumea dorită de bătrîn, tihnită viață la gura sobei este poate imposibilă azi, însă proiecția ei în sufletele oamenilor trebuie să capete alte forme: de înțelegere, de apropiere simplă și tandră. Filmul este elegia unei ruperi de ritm, a unei diferențe de puls de care nu se face vinovat nici tatăl, nici fiul, nici lumea unuia, nici a altuia, ci numai faptul dialectic că ele există separat una de alta și se suprapun, așa cum s-au suprapus toate generațiile umanității.

O elegie stenică, dacă ne gîndim că ea încearcă o explicație pentru una din suferințele neștiute ale lumii contemporane.

Romulus Rusan

țișat și ultima **Postă a teatrului radiofonic** (redactată de dramaturgul Virgil Stoenescu). Ca răspuns al scrisorilor primite la redacție a fost schițat planul pe 1980 al celor peste 100 de emisiuni teatrale. Vom putea auzi, astfel, în buna tradiție a acestei scene nevăzute, oricum scena cu cel mai mare număr de spectatori, piese reprezentative din dramaturgia națională și universală, cicluri precum **„Oameni de seamă, Teatru asiatic, Ora enigmelor** sau ciclul de emisiuni dedicate comemorării a 2050 de ani de la crearea primului stat centralizat dac. Va continua, la cererea ascultătorilor difuzarea **Teatrului document**, ce va include scenarii de actualitate, scenarii istorice sau scenarii-profil al unor mari personalități ale culturii române precum (în ianuarie) Mihai Eminescu, urmat, apoi, de Tudor Arghezi sau Mihail Sadoveanu. **Profilurile teatrale** care, de peste două decenii, intrunesc adeziunea marelui public, vor fi îmbogățite cu noi emisiuni: la 3 decembrie, cea despre Toma Caragiu, urmată, în 1980, de cele dedicate actorilor Clody Berthola, Ion Marinescu, Silvia Ghelan, Adela Mărculescu. Preluind, în sfîrșit, excelenta realizare a

lunii ianuarie 1979, cînd radioul a difuzat **Integrala** creației dramatice a lui I. L. Caragiale, pentru 1980 este programată **Integrala Vasile Alecsandri**, incluzînd circa 70 de transmisii, între care unele valorificate texte ne jucate de multe decenii pe scenă. Este un fapt de cultură ce face cînst teatrului radiofonic, atestînd încă o dată coerența și semnificația programului său de perspectivă. Revenim la propunerea ca asemenea mari inițiative, precum constituirea **Integralelor** amintite mai sus, să atragă atenția și Casei de Discursi Electrecored ce ar putea realiza, cu un asemenea prilej, albume prin care marea noastră literatură ar pătrunde direct în conștiința tuturor.

● **Profilul teatral Gheorghe Ciprian** (regia artistică Paul Stratilat, emisiune prezentată de Alexandru și Ion Ciprian) a însemnat încă un prilej de a reasculta (marți seară) o cifră dintre marii noștri actori: Ion Manolescu, George Vraca, G. Storin, Toma Dimitriu, Irina Răchiteanu-Șirianu, Marcel Anghelescu, Nicolae Brancimir, Al. Critico, Constantin Ramadan, Nicolae Sireteanu...

Ioana Mălin

SECVENȚA

● **PREMIILE** Asociației Cineaștilor, de curînd decernate, readuc desigur în prim plan o serie din succesele anului trecut; zece sînt lung-metrajele care își înscriu titlurile în recentul palmares, după cum foarte numeroase sînt și documentarele și scurt-metrajele animate ce au primit distincții. Bogata și variata selecție propusă astfel de juriile A.C.I.N. impresionează în sine; în același timp, însă, reliefează implicit calitățile deosebite a două filme. Căci Premiul pentru regie (Mircea Daneliuc), Premiul pentru interpretare masculină (Ștefan Iordache), Premiul pentru decoruri (Dumitru Filip și Florin Gabrea), Premiul pentru montaj (Iulia Vincenz) și Diploma de onoare pentru interpretarea unui rol secundar feminin (Ioana Crăciunescu), toate încununează pe realizatorii **Ediției speciale**, iar Premiul pentru imagine (Nicu Stan), Premiul pentru interpretare feminină (Valeria Seciu) și Opera prima (Alexa Visarion) se reunesc de asemenea, innobilînd genericul unei singure pelicule — **Înainte de tăcere**. Aspirațiile artistice și eforturile de profundă concentrare ale celor doi tineri autori de filme se confirmă deci, încă o dată, prin caldă apreciere, venită din însăși breasla cineaștilor.

L. C.

TELECINEMA

O formă a memoriei

● „CLIPA”, revăzut duminică seara, mi-a dat din nou aceeași senzație ciudată, ca atunci cînd l-am privit prima oară, ca atunci cînd, de pildă, am văzut „Puterea și adevărul”...

Sînt fapte și împrejurări despre care eu nu am cum să știu, obiectiv vorbind, decît din relațiile altora, din poveștiri, din amintiri. Filmele sau cărțile de acest fel nu sînt, în fond, decît forma unei memorii care nu este a mea, dar care, în felul acesta, ar putea sau — cine știe? — trebuie să devină.

Pe vremea aceea, deci, mă jucam în țărîină, iar acum am ochii larg deschiși — zic eu — și, în plus, vreau ceva: ca aceste filme sau cărți să nu mă mintă. Este, dacă vreți, dreptul moral pe care mi l-am cîștigat, ni l-am cîștigat prin chiar faptul că scriem și vorbim despre niște amintiri.

Cartea lui Săraru și filmul lui Vitanidis nu mint. E mai greu să verific, de fapt nici nu o fac, important este că o

senzație certă de realism se instaurează imediat în această peliculă și „supraviețuiește” pînă la sfîrșit. Și dacă puteți cădea de acord cu mine că realismul este foarte des, dacă nu cumva întotdeauna, o formă a lucidității,

ții, atunci — revăzînd „Clipa” sau oricare alt film de felul acestuia — vom putea observa împreună că

a fi lucid înseamnă, uneori, și a fi în stare de a renunța

că a renunța nu este citeodată (și nici nu trebuie să fie) posibil

că este, în schimb, posibil să-ți păstrezi un patetism (întuneric, nu al gesturilor exterioare) ce poate merge pînă la încăpăținare

că o asemenea încăpăținare nu este susținută decît de o idee, și că o idee, niște idei merită a fi susținute cu oricîtă încăpăținare, cu orice risc că viața unui om poate „aluneca”, fără sau cu voia lui, după cum se și poate „redresa”, de data aceasta însă numai cu voia, cu voința lui

că în astfel de cazuri voința poate însemna o anume putere de înțelegere (care, e drept, nu se află la îndemîna oricui), cu răbdare și — oricît de ciudat ar părea — maleabilitate. Mai ales psihică.

Sigur, filmul nu este o capodoperă. Nu asta mă interesează însă, acum, ci faptul că, așa cum spuneam la început, am avut senzația stranie, iar apoi plauzibilă (tot din punctul meu de vedere), că îmi amintesc lucruri pe care nu le-am trăit.

Aurel Bădescu

Țelul suprem — Omul

EUGEN POPA : Griu și petrol (Din expoziția deschisă la Muzeul de artă în cinstea Congresului al XII-lea al P.C.R.)

ASCULTAT cu atenție, cu cea atenție specială reclamată de orice text esențial, Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu relevă prezența tutelară, focalizatoare a unui element esențial, unic pentru sensul și finalitatea acțiunii societății noastre: **omul**.

Toate referirile, fie de natură strict economică, ideologică, spirituală, de politică internă sau externă, pornesc de la subiectul om și sfîrșesc prin a propune permanentă îmbunătățire a condiției umane în ansamblul ei divers, viu, contradictoriu adeseori, dar sublim tocmai pentru că reprezintă, în esență, omul. Impresionează în toată această pledoarie pentru om, nu o dată făcută cu ajutorul cifrelor aparent reci, în spațiile cărora noi știm să vedem o întreagă existență socială, ideea fundamentală a prezenței omului concret, scos din starea sa de idealitate pentru a participa el însuși la modelarea prototipului său din perspectiva unui nou umanism, a unei noi condiții. Acest om nou, încarnînd și el un ideal, dar de data aceasta realizabil, pentru că este născut din visul activ al comunismului, este omul obișnuit al unei societăți noi, omul care are nevoie de atîtea și atîtea produse, care are

nevoie de un anumit climat moral, etic, ideologic și care muncește și luptă pentru a dobîndi toate acestea. Un om care, pe măsura idealului propus, are nevoie de o nouă spiritualitate, de o cultură și o artă calitativ noi, armonios racordate la întreaga dezvoltare a societății. În aceste condiții, perspectivele propuse de la tribuna Congresului comunistilor au un caracter de program concret, jalozind direcții esențiale, lăsînd forței creatoare a maselor libertatea de a găsi cele mai eficiente, mai dinamice și, mai ales, ale noastre, mijloace și modalități de concretizare a dezideratelor României viitoare.

Chemarea secretarului general al partidului, acum, ca și cu alte prilejuri, este limpede sintetizată în formularea cu valoare de apel și perspectivă: toți oamenii de artă trebuie să dea țării „tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre, care prin mesajul și valoarea lor artistică să contribuie la înobilarea ființei umane, să cultive spiritul patriotic, devotamentul față de patrie, de cauza socialismului, a fericirii întregului popor”. Idei vizionare, cu forță de program, în care fiecare creator, atent la tumultul vieții, își găsește sintetizată propria vocație, propriul destin asumat cu respon-

sabilitate și totală dăruire. În fond, fiecărui artist i se cere să fie el însuși, om integru al României socialiste, emanație a propriului popor și exponentul celor mai înalte idealuri. „Subliniez cu satisfacție că în această perioadă au apărut lucrări literare și de artă de certă valoare educativă și artistică, ce îmbogățesc patrimoniul cultural al țării noastre”, arăta secretarul general al partidului de la tribuna Congresului, relevînd o realitate ce a mobilizat totdeauna pe creatorii de frumos din România. Dar, pornind tocmai de la această realitate și de la faptul că viața comunistă înseamnă progres, autodepășire, prospețime, inteligență trează și talent în acțiune, ni se arată că mai sînt multe de făcut, că fenomenele complexe ale vieții în ansamblul ei solicită noi modalități de abordare și tratare, din perspectiva unică și unitară a ideologiei noastre, a idealurilor noastre. „O importanță hotărîtoare are în această privință prezența permanentă a scriitorilor și artiștilor în clocotul vieții și muncii constructoare, acolo unde se făuresc marile valori ale progresului uman”, a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, definind lapidar menirea creatorului și stilul său de viață nou, comunist. Se regăsesc aici sintetizate nu numai condițiile ineluctabile ale creației ca act conștient, determinat de existență, ci și aspirațiile permanente ale artei către sensul și scopul ei, viața. Astfel trebuie înțelese aceste cuvinte ca niște directive ce asigură statutul superior al artei și, implicit, pe cel al artistului-cetățean.

DAR realitatea noastră cotidiană nu este numai cea a fenomenelor concrete, ale construcției materiale, ci și una de esență spirituală, în care onticul, eticul și politicul se interferează pînă la osmoză. În acest domeniu, cel al ideilor, sentimentelor, idealurilor și perspectivei, arta trebuie să-și aducă substanțial contribuția, prin valorile sale specifice, formative, educative și, neapărat, estetice. Trebuie să înțelegem din materialele Congresului că fermitatea partinică, puritatea ideologică și o imensă responsabilitate umană reprezintă nu un program ci însăși condiția de a fi, rațiunea de a exista a culturii și artei. Dar nu o cultură și o artă în abstract, dematerializată, atemporală și apatridă, ci aparținînd decis și declarat acestui spațiu, timpului nostru și oamenilor României socialiste. Acum, ca totdeauna de altfel, nu ajunge frumusețea în sine, este nevoie de o frumusețe adevărată, dinamică, în acțiune, dedusă din valorile și adevărurile spiritualității noastre, adresată oamenilor de la noi și, prin aceasta, lumii întregi. Fundamentul filosofiei materialismului dialectic și istoric, așa cum este aplicat în mod creator de Partidul Comunist Român, constituie o bază solidă și în același timp generoasă, fertilă sub raportul infinitelor atitudini posibile pentru evoluția viitoare a artei noastre. Se realizează în acest fel, la o treaptă superioară, acea ideală și totuși posibilă sinteză între talentul națiv ce se găsește răspîndit la nivelul ma-

selor și aspirațiile unei societăți cu un mare destin istoric. Este firesc, inexorabil, ca în asemenea condiții, emanațiile artei, ale culturii, să îmbrace forme superioare, cu atît mai mult cu cît tradiția noastră ne dă dreptul și ne obligă la forma înaltă de spiritualitate conținută în însăși condiția poporului român.

Succesele de pînă acum, semnalele unor noi salturi în diferite domenii specifice — pictură, sculptură, grafică, artă decorativă și monumentală, constituie o premisă dar și o obligație. O obligație pe care fiecare din creatorii o resimte ca pe o datorie firească față de timpul și societatea cărora le aparține, acea obligație ce decurge din sinteza solicitărilor sociale clar formulată de secretarul general al partidului: „Așteptăm tot mai multe lucrări plastice de toate genurile care să redea frumusețea patriei, frumusețea chipului ei nou, ca și figura luminoasă a omului de azi”.

Și iată cum, definind deplinătatea gândului și faptei comuniste, analizînd realizările și propunînd viitorul ce angajează începutul unui nou mileniu al civilizației românești, ideile Congresului gravitează firesc, fără abatere, în jurul axului și scopului suprem: **omul**. Un om nou, căruia artiștii, oamenii ei, trebuie să-i înalte acel monument întru glorie, „mai trainic decît bronzul”, tăiat în materialul nemuritor din care sînt făuriți oamenii acestui pămînt, oamenii României socialiste.

Virgil Mocanu

Muzica la matca viitorului

IN ACESTE zile ce se configurează ca o incandescență matcă a viitorului României socialiste, Raportul prezentat de la înalta tribună a celui de al XII-lea Congres al Partidului de către secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, document fundamental, adevărat codex magnum al creativității românești — reverberat de amplele și entuziastele acorduri ale uralelor participanților — își află profunda adeziune în inimile tuturor oamenilor muncii, în sentimentul de mîndrie patriotică resimțit de întregul nostru popor.

Împletirea organică, armonioasă, lanurilor constructive din toate domeniile sub egida Festivalului național „Cîntarea României” ne dezvăluie, după cea de a doua sa ediție, un bilanț impunător: cifra participanților ajunsă la a zecea parte din totalul populației țării reprezintă o înflorire fără precedent a talentelor și aspirațiilor creatoare.

A fi antrenat în mod plener în marea epopee constructivă a acestui ev aprins, a fi prezent în permanență în clocotul vieții, în uriașul ei laborator și a face strunele să mărturisescă frumusețea acestei încordări eroice, iată o chemare într-adevăr demnă de creatorii din toate domeniile artei, mesageri ai umanismului revoluționar, trudituri fără preget pe tărîmul suprem de flăcăr albastre al înobilării sufletului uman!

Alături de ceilalți oameni de artă, compozitorii își asumă cu hotărîre și spirit revoluționar sarcinile complexe ale tărîmului creației cît și pe cel al îndrumării mișcării artistice de amatori, înțelegînd să militeze neabătut pentru adevărul artistic, pentru o muzică larg deschizătoare de orizonturi, o muzică pe măsura epocii noastre, inspirată de elanul poporului și la rîndul ei inspirîndu-i noi și noi forțe în lupta pentru cauza socialismului.

Deasemeni, ne onorează în mod deosebit misiunea ca turnînd în aurul muzicii statuia păcii și a demnității umane să contribuim la cooperarea intereuropeană, la mai buna cunoaștere între națiuni, la stabilirea climatului de stimă și prețuire reciprocă pe continentul nostru și în întreaga lume.

Este țelul major al artei autentice din toate timpurile, o sarcină cu adevărat pe măsura graiului inefabil și universal prin care muzica unește inimile tuturor oamenilor de bine.

Anton Dogaru

Nicolae Coman

Afirmarea unui tînăr dirijor

PESCENA festivalului „Cîntarea României”, anul acesta, în fruntea Filarmonicii din Tîrgu Mureș s-a aflat un dirijor în vîrstă de 33 de ani, pe care-l apreciem de mult timp pentru pregătirea, seriozitatea practicii și atracțivitatea prezentării. El a absolvit clasa de dirijat de la Conservator condusă de maestrul Constantin Bugeanu, fiind în același timp și discipol al profesoarei Lidia Cristian, de la clasa de pian. De cîțiva ani, Cristian Mandea conduce Filarmonica din Tîrgu Mureș, colaborînd și cu diferite orchestre simfonice din țară. Orchestra Filarmonicii din Tîrgu Mureș a fost înființată în anul 1911 și evoluția ei, în ultimul timp, s-a aflat sub îndru-

marea dirijorilor permanenți G. Kozma, R. Georgescu și L. Szalman. Recent, orchestra a susținut mai multe concerte la Ateneul Român, sub conducerea lui Cristian Mandea. Cu această ocazie, am apreciat un ansamblu disciplinat, omogen, precis, într-un repertoriu larg. Interpretarea pe care am urmărit-o a demonstrat că acest colectiv a fost educat cu meticulozitate, el desfășurîndu-și programele între limitele bunului gust. Se făcea simțită și o anumită elasticitate, dînd senzația că ansamblul se află permanent la largul lui, în deplină siguranță, parcă satisfăcut de întreaga sa practică. Cristian Mandea se dovedește a fi un muzician rafinat, experimentat în momentele veritabilului apocalips sonor cît și în clipele vibrației murmurînde. Pentru poemul **Muntele** de Csiky Boldizsar — o partitură complexă, așezată în deschiderea programului — orchestra, supusă la grele încercări, a răspuns cu virtuozitate. Am sesizat că dirijorul are sentimentul deplin al sonorităților, pe care le trăiește cu maximă vibrație. Ca și un pictor modern, Mandea manevrează judicios timbrele, controlînd densitatea, repartiția și avînd capacitatea perfectului echilibru, atît în timpul marilor dezlănțuiri cît și pe parcursul reținerilor rafinate.

Talentul ce-l caracterizează pe tînărul dirijor este condus permanent de luciditate. Îmi place să cred, în legătură cu acest fapt, că premiza de la care pornește

este prețuirea compozitorului, autorul partiturilor pe care le dirijează.

Cealaltă lucrare simfonică prezentă în program, **Seherazada** de Rimski Korsakov, întărea parcă această impresie, dînd posibilitatea dirijorului să etaleze rafinate articulații ale panoramelor sonore, luminate, din cînd în cînd, de pachete de suflători de alamă, în manieră wagneriană. În aceste momente, parcă mai mult decît în tot restul programului, am simțit în Cristian Mandea personalitatea capabilă să construiască un spectacol wagnerian, fapt pentru care știm, de altfel, că are o mare pasiune. Eleganța schimbării practicii dirijorale, vigoarea susținerilor, parcă neobosită, făcînd loc calmului povestirii și căldurii comunicării, erau conturate firesc. Așteptăm viitoarele sale prezențe la pupitrul primei filarmonici a țării și al Operei Române, unde sîntem convinși că va lăsa aceeași bună impresie.

În concertul său, Mandea l-a acompaniat pe tînărul violonist Valeriu Maior, un concertist cu ținută atrăgătoare, care, în cele două piese concertante ale programului, a vădit o virtuozitate construită pe baza cunoașterii profunde a valențelor stilistice. El a depășit cu brio dificultățile cuprinse în paginile lucrărilor, de altfel foarte cunoscute.

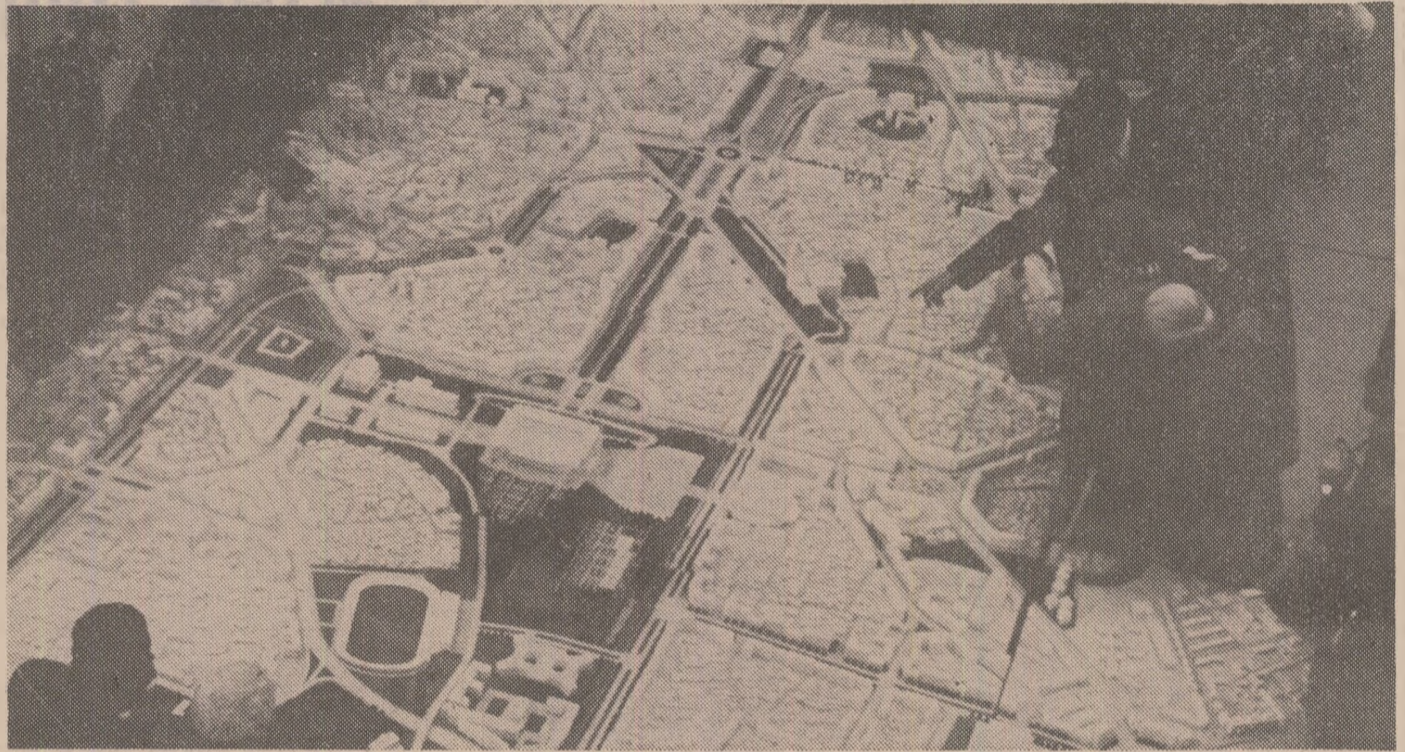
Semnificațiile sistematizării

Orizont
științific

CELOR dornici să facă, în câteva ceasuri numai, un tur de orizont al județelor României, să-și formeze o imagine panoramică asupra a ceea ce au reprezentat ultimii cinci ani pentru orașele și satele țării, ca și asupra a ceea ce le va aduce nou următorul cincinal, expoziția **Sistematizarea localităților și dezvoltarea construcțiilor de locuințe și social-culturale**, de la sala Dalles, le-a oferit o reală satisfacție. Săptămîni în șir, luni de zile trăiești între, birou, tramvai și cei patru pereți ai locuinței, confruntat cu grijile și mulțumirile mai mici sau mai mari ale vieții cotidiene, prea puțin atent chiar la ceea ce se petrece dincolo de poarta casei sau de colțul străzii; și, dintr-odată, ca și cum te-ai desprinde de sol în primul tău periplu aviativ, zarea se desface, iar în fața privirilor uimite ți se perindă peisaje nemaivăzute, imagini surprinzătoare ale unor orașe pe care credeai că le cunoști, alcătuirii spațiale în care trecutul, prezentul și viitorul se întrepătrund, îndemnînd la înaripată visare. Iar dacă izbutești, cu un efort de imaginație, să treci dincolo de plasticul, ghipsul ori mucavaua machetelor, de liniile convenționale ale planșelor, de cifrele aride ale graficelor, întrezărind mortar și cărămidă, beton și marmură, piețe fremătînd de viață și esplanade străjuite de arbori înfrunziți, atunci o mirată mîndrie te îndeamnă să-ți spui bucuos — iată, aceasta e patria mea!

Nu trebuie să fii specialist ca să pricepi semnificațiile sistematizării. Ce ar fi fost România fără grija pentru repartizarea armonioasă în teritoriu a forțelor de producție? Un conglomerat de zone inegal dezvoltate, cu o capitală și câteva centre urbane suprapopulate, cu întinse arii rurale lincezind, paralizate de exodul către metropole hiper-industrializate, cu un valoros potențial uman risipit. Cît de departe de o asemenea aberantă stare e realitatea de azi și cea de mîine înțelegi numaidecît, examinînd exponatele cu care se prezintă județele cîndva cunoscute ca ținuturi înapoiate, rămase în urmă, ori mai puțin dezvoltate. Pretutindeni se construiește și se proiectează cu aceeași însuflețire, cu aceeași vigoare, cu aceeași îndrăzneală. Egalizării nivelurilor de dezvoltare social-economică îi corespunde o nu mai puțin spectaculoasă omogenizare a standardului de viață, a cadrului material, arhitectural-urbanistic, omogenizare pe care expoziția o exprimă cu strălucire.

Un echilibru asemănător asigură acțiunea de sistematizare și în dezvoltarea rețelei de localități, caracterizată în primul rînd — ca efect al propășirii generale a țării — prin dinamica procesului de urbanizare. Creșterea populației urbane, a numărului total de municipii și orașe, înmulțirea de la an la an a orașelor mari, cu peste o sută de mii de locuitori, ca și a celor mijlocii, promovarea unor orașe agro-industriale din rîndul centrelor rurale dezvoltate nu reprezintă, cum ar părea la prima vedere, doar o simplă operație cantitativă; diagramele vorbind despre dezvoltarea rețelelor edilitare, planșele și machetele noilor ansambluri rezidențiale complex echipate și dotate, detaliile de sistematizare ale unor zone centrale de municipii și orașe, ale unor centre civice de comune sau viitoare centre urbane ilustrează convingător schimbările de ordin calitativ care se petrec în toate localitățile, fie ele urbane sau rurale. Trecînd de la un stand la altul, cercetînd schițe de

București — proiect de sistematizare a unei arii centrale

sistematizare sau modele propuse sateților pentru casele pe care și le dorează, înțelegi că „urbanizarea urbanului” și „urbanizarea ruralului” nu sînt simple formule ci adevăruri vii, concrete, pline de forță innoitoare.

LIMITE de înțeles ale spațiului tipografic fac imposibilă chiar și simpla consemnare a extrem de numeroaselor lucrări de mare însemnătate prezentate. Ar trebui să încep, desigur, cu macheta viitorului centru politico-administrativ al Capitalei României socialiste, în jurul căreia s-au concentrat, în mod explicabil, interesul și comentariile celor mai mulți vizitatori; remodelarea unei importante arii din centrul Bucureștiului, realizarea unei suite de piețe și magistrale cu caracter reprezentativ, amplasarea unor edificii de importanță majoră pentru viața întregii țări ar justifica, însă, de bună seamă, o abordare publicistică aparte. Ar trebui apoi să amintesc atrăgătorul Centru de educație și cultură al pionierilor și copiilor din București, proiectat ca o extindere a Parcului Tineretului, un adevărat orașel al copilăriei fericite; dezvoltarea zonei centrale a Iașului pe cornișa Bahluiului, menită a găzdui o serie de dotări social-culturale de rang municipal alături de noul sediu politico-administrativ al județului și de teatrul pentru tineret și copii aflat în construcție; proiectul noului centru al municipiului Cluj-Napoca, amplasat la estul centrului istoric, în zona Pieții Mărăști, și care ar urma să găzduiască sediile noi, pe măsura dimensiunilor viitoare ale urbei, ale unor însemnate instituții politico-administrative și culturale.

Nu mai puțin demne de menționat sînt și alte realizări aflate în curs de desfășurare ori numai plănuite, evidențînd preocuparea edililor și proiectanților pentru punerea în valoare a unor elemente naturale majore, oarecum neglijate pînă în prezent în cazurile respective: amenajarea falezii la Constanța, cu o deschidere pe un front de cîțiva kilometri a orașului către

marea vizibilă deocamdată doar în capătul cîtorva străduțe laterale, către marea cu plaje extinse — făcînd din vechiul Tomis o nouă stațiune în salba litoralului; dezvoltarea unui nou cartier al Brașovului în zona Carpați-Răcădău, pe versantul sudic al Timpei, folosînd cu îndrăzneală denivelările terenului, chiar pantele abrupte, și remediînd totodată calitatea peisajului; noul centru politico-administrativ al municipiului Satu Mare, amplasat pe malul Someșului pe care îl face să participe astfel la definirea unui spațiu monumental, dominat de o arhitectură cu pregnantă personalitate. Și cite altele n-ar mai trebui măcar numite — studiul de amenajare complexă a Deltaiei, macheta dezvoltării viitoare a Boțoșaniului, Slatinei, a zonelor centrale din Sibiu, Bistrița, Drobeta Turnu-Severin, Sfîntu Gheorghe, Craiova, a ansamblului teatrului din Tîrgu Mureș — și cite și mai cite!

CHIAR și la o trecere grăbită prin expoziție, e greu să nu observi că, în anii de urmă, în arhitectura noastră s-a petrecut o schimbare substanțială. Multe dintre înfăptuirile recente și încă mai multe dintre lucrările aflate în execuție ori abia în fază de proiect se distanțează tot mai net de stereotipul simplist al cutiilor paralelipipedice, neapărat cu patru sau cu zece etaje, înșiruite monoton de-a lungul unor trasee geometrice, rigide, aceleași la Pitești ori la Galați. Ansamblurile de locuit se constituie acum din blocuri cu diferite regimuri de înălțime, desfășurînd volume compuse cu mai multă fantazie, adaptate formelor de relief, condițiilor de climă, tradițiilor arhitecturale locale, cu o plastică mai variată și mai bogată, alcătuiind fronturi animate, cu un prim registru de magazine menite să le sporească atractivitatea. Sînt vădite eforturile de particularizare a compoziției urbanistice și arhitecturale, spre conturarea și accentuarea caracterului propriu, original, al fiecărei localități, al fiecărui ansamblu. În cartierele noi, înzestrate mai la început cu multă

drămuire, pe măsura posibilităților de atunci, funcțiunile noi vin să întregescă nu numai rețeaua comercială, de servicii, învățămînt, ocrotire a sănătății, ci și pe cea culturală, sportivă, de agrement; centrele de cartier și de sector încep să prindă contur, reducînd presiunea solicitărilor adresate dotărilor din zonele centrale.

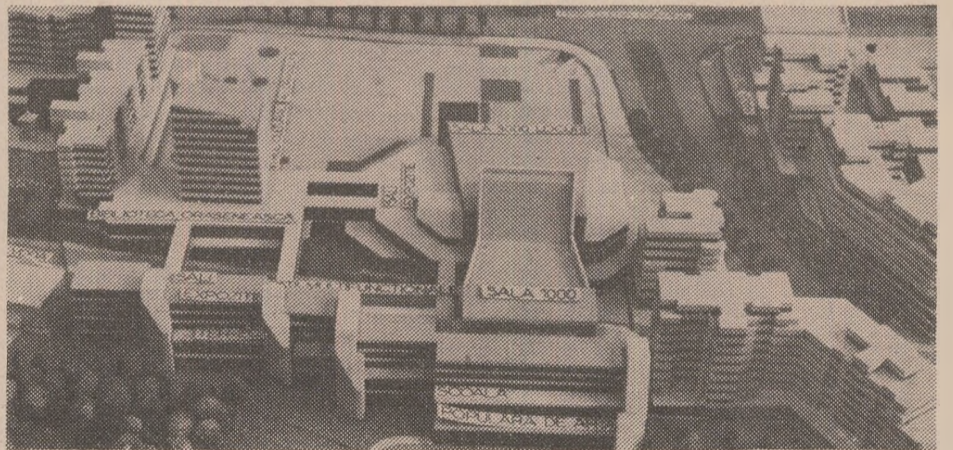
Ca o incununare a întregii acestei evoluții, arhitectura românească a ajuns astăzi la deplină maturitate. Impresia poate cea mai frapantă pe care ți-o lasă expoziția este aceea a extraordinarei capacități de care dispune corpul nostru de proiectare, unitățile lui din fiecare județ, a energiei și talentului cu care arhitecții din întreaga țară răspund cerințelor mereu sporite ale societății, conlucrînd cu nu mai puțin vrednicul detașament al constructorilor la înflorirea multilaterală a tuturor localităților. Dacă ai în vedere și faptul că lucrările expuse reprezintă doar o mică fracțiune din totalul producției atelierelor de sistematizare și de arhitectură, impresia aceasta devine covîrșitoare. O asemenea forță de creație, trecută — cum spuneam — de pragul maturității, constituie terenul fertil pe care leagă rod capodopera. Scriam cîndva despre Casa de cultură a sindicatelor din Suceava, despre sediile politico-administrative din Botoșani și Baia Mare, despre teatrele din Tîrgu Mureș și Craiova; am toată convingerea că un astfel de început nu poate rămîne fără o continuare pe măsură.

Este desigur greu ca, în timpul oricîm scurt al vizionării unei atît de copioase expoziții, și prin simpla privire a unei planșe ori a unui model redus la scară, să poți discerne în noianul reprezentărilor semnul valorii de excepție. Cu toate acestea, cutez să afirm că am văzut la sala Dalles, printre miile de imagini ale unor edificii în construcție ori abia concepute, monumentele mult așteptate ale zilei de mîine, vrednice să stea alături de cele mai strălucite opere ale geniului constructiv al poporului nostru.

Gheorghe Săsărmănuș

Centrul nou, Satu Mare

Iași, zona centrală

Prezențe românești

„Pământ stelar”

● INTR-O ediție elegantă, la Editura Progres din Moscova a apărut în limba rusă un volum de poezii al lui Virgil Teodorescu, **Pământ stelar**. Volumul se deschide cu o prefață a lui Kiril Kovaldji, un bun și asiduu traducător de poezie românească. Kiril Kovaldji începe cu o amintire personală: „Acum citiți ani, la Festivalul de poezie organizat cu prilejul aniversării lui Pușkin, Virgil Teodorescu a rostit un cuvânt vibrant despre geniul literaturii ruse, subliniind că poetul a fost ucis în anii săi de deplină maturitate, de atmosfera înăbușătoare a vremii, lucru relevant între altele de tragicele versuri: «E timpul prieten, e timpul, popas inima cere»... scrise de un om încă tânăr”. Poetul român — spune prefațatorul sovietic — a adăugat că „în vremea noastră dezvoltarea liberă a forțelor populare dă o nouă tinerete scrii-

torilor din generațiile mai vîrstnice, contribuie la înflorirea creației lor”. O dovadă a acestei noi tinereti, după părerea lui Kiril Kovaldji, o constituie și creația lui Virgil Teodorescu din ultimele decenii. În calitate de antologator, poetul sovietic și-a propus să selecteze pentru volumul **Pământ stelar** cele mai reprezentative versuri pentru această perioadă a creației lui Virgil Teodorescu. Kiril Kovaldji subliniază în prefață că nu e ușor să faci o atare selecție cînd este vorba de creația unui autor care are o activitate literară de peste patru decenii, o activitate bogată, variată și cituși de puțin lineară, deși subsumată în întregime aceluiași scop. Prefațatorul distinge în creația lui Virgil Teodorescu trei etape principale: „adeziunea la arta de stînga în anii 1930—1940, orientarea spre claritate și rigoare clasică după 1959 și, în sfîrșit, năzuința spre sinteză între inovație și tradiție în anii 1960—1970”.

Citînd o mărturisire a poetului român, care declarase că „s-a hotărît să scrie, așa cum a scris din clipa în care a înțeles că poetul, întocmai ca și proletariatul, trebuie să ia atitudine împotriva exploatarei din dorința pătimășă de a sluji intereselor clasei în atac, nu numai în sfera acțiunii politice, dar și în sfera artei”, Kiril Kovaldji subliniază prezența activă a lui Virgil Teodorescu în viața României

contemporane pe plan social și literar. Realizînd o succintă dar pregnantă caracterizare a evoluției literare a poetului român, de la căutările din tinerețe, în fîgașul artei supra-realiste, pînă la ultimele realizări, care afirmă idealul realității noi, Kiril Kovaldji trasează un portret liric plin de participare și vibrație. El punctează momentele mai importante ale evoluției lui Virgil Teodorescu, ale căutărilor sale, arătînd că totdeauna el „s-a străduit să-și îmbogățească arsenalul de mijloace literare”, cultivînd totodată o limbă „plină de farmec, bogată în inspirație și intuiție”, maleabilă și suplă, vie, dinamică, ca și epoca în care trăim.

Cartea publicată de Editura Progres reprezintă o selecție de versuri din volumele **Blămurile oceanelor**, **Heraldica mișcării**, **Poezie neîntreruptă**, **Anchora lucii**, în tîlmăcirea unor poezii precum Elena Axelrod, Tatiana Glușkova, Asia Starostina, Lev Berinski.

Virgil Teodorescu nu este un nume nou pentru iubitorii de poezie din Uniunea Sovietică. Versurile sale au mai apărut în diferite reviste, ca „Inostrannaia Literatura”, „Naș Sovremennik” etc. Volumul publicat, **Pământ stelar**, are meritul de a oferi o imagine mai amplă și mai complexă asupra personalității sale literare.

Tatiana NICOLESCU

Interferențe muzicale

● DACĂ ar fi să ne oprim la contribuțiile românești ale artei lirice pe arena mondială, ar trebui să despărțim felul acestora în trei: extrem de multe apariții individuale, mijloace de impresarii partenieri ai Agenției Române de specialitate, apoi, în același cadru organizatoric, circulația unor colective și, în fine, acțiunile de mari și foarte mari proporții, prevăzute în schimburile culturale cu alte țări, conform documentelor încheiate între părți.

În aceste însemnări nu ne putem opri asupra celor din prima categorie, dar subliniem că vocile românești răsună în acest an, simbolic, pe un număr impresionant de scene din cîteva continente, fiind cotate admirativ de presă și aplaudate entuziast de public (cei mai solicitați dintre cîntăreții noștri cîntă uneori mai multe spectacole în afară decît pe scena Operei Române!). În secțiunea următoare se încadrează, anul acesta exclusiv baletul, cu 14 spectacole, în aproape tot atîtea locali-

ități din R.F. Germania, Olanda, Elveția, Lichtenstein (în perioada 23 aprilie — 8 mai). Repertoriul a cuprins **Chopiniana**, **Carmen** (Bizet-Scedrin) și **Nunta în Carpați** de Paul Constantinescu: trei lucrări care luminează predilecțiile și posibilitățile trupei, cu accent pe o savuroasă transcriere folclorică a unuia dintre cei mai de seamă autori români (s-a făcut și un film pentru televiziunea vest-germană cu fragmente din acest titlu). O a doua prezență a fost a formației „Camerata coregrafia” (inițiată de Pavel Rotaru, dansator care a pîșit astfel autoritar în breasla coregrafilor), alcătuită din aproape 40 de artiști (balerini și instrumentiști), invitată la Festivalul de dans și muzică de la Kuopio, Finlanda (4—14 iunie), pentru patru spectacole. Din repertoriu desprindem și lucrări românești semnate de George Enescu, Vasile Jianu, Ion Maxim. În sfîrșit, două turnee cu personal numeros și semnificații deosebite, în cadrul acordurilor culturale: al baletului și orchestrei

în R.D. Germană, între 1 și 8 martie, ca prezență consistentă la Zilele culturii românești de acolo (la Berlin, la Opera de Stat, spectacolul inaugural, care a cuprins, de asemenea, **Nunta în Carpați**, și încă două, la Erfurt, cuprinzînd **Poemul Bizantin** de Doru Popovici, **Timpul cerbilor** și **Poem**, ambele de Tiberiu Olah), al trupei de operă (solști, cor, orchestră etc.) la Sofia (29 octombrie — 5 noiembrie), cu **Hamlet** de Pascal Bentoiu, creație reprezentativă din toate punctele de vedere, **Freischütz** de Weber și **Răpirea din serai** de Mozart (repertoriu ales astfel încît să ofere spectatorului bulgar imaginea unui alt domeniu de creație și, într-un fel, etaloane ale artei spectacolului liric românesc.

Ecourile de presă ale acestor acțiuni sînt numeroase, multe măgulitoare și au fost consemnate (unele) la timpul potrivit în publicațiile noastre. În aceste întreprinderi se află un temei de mîndrie și un stimulente pentru viitor.

Petre CODREANU

La Festivalul spectacolului cu piese din dramaturgia țărilor socialiste

● Intre 4—12 noiembrie 1979 a avut loc la Katowice (Polonia), cel de al 3-lea Festival al spectacolului cu piese din dramaturgia țărilor socialiste. S-au prezentat spectacole selecționate de la teatrele din Varșovia, Cracovia, Lublin, Wrocław, Katowice, Torun, Bielskobiala etc.

Teatrul „Osterwa” din Lublin a prezentat spectacolul cu piesa **Steaua fără nume** de Mihail Sebastian — pus în scenă de regizorul român Călin Florian — spectacol care a întrunit un număr record de reprezentații (peste 50 în decurs de 2 luni), și care în cadrul

festivalului s-a bucurat de un deosebit succes.

Spectacolul a fost distins cu Diploma Ministerului Culturii și Artei, iar, în cadrul ceremoniei de închidere, regizorul Călin Florian i-a fost acordată medalia celei de a treia ediții a festivalului.

Biblioteca internațională pentru copii și tineret

● Cu prilejul Anului internațional al copilului, în cadrul UNESCO a luat ființă o Asociație a Bibliotecii internaționale pentru copii și tineret, avînd sediul în castelul Blutenburg, München, R.F.G., cu scopul de a se putea coordona mai bine

activitatea de popularizare pe plan mondial a cărții pentru copii și tineret.

Prezidiul asociației, în ședința sa inaugurală, a propus cooptarea ca „membru de onoare” a scriitorului român Alexandru Mitru. Au mai

fost cooptate, de asemenea, cunoscuta prozatoare Astrid Lindgren, deținătoare a Medaliei de aur a Academiei suedeze, a premiilor „Andersen” și „Leul de aur”, și poeta sovietică Agnia Barto, distinsă cu premiul „Lenin” și Premiul de stat al U.R.S.S.

Cartea românească în Slovacia

PRIMELE ecouri ale literaturii române au pătruns în Slovacia prin intermediul culturii cehe, pe care noi — cu toate diferențele

specifice — n-am considerat-o niciodată ca străină, în felul celei franceze, germane sau ruse. Situația s-a perpetuat spre sfîrșitul veacului trecut cînd au început să apară în ziarele noastre informații despre România (s-au mai dat unele în timpul războiului pentru independență din 1877, dar fără a-i menționa în mod special pe români și fără semnătura autorului). Unul dintre cei mai activi a fost ziaristul slovac G. Augustiny, care a stat un timp la Arad, București și Sibiu. Această perioadă a **Memorandumului românesc** (1802) e una dintre cele mai fertile din istoria relațiilor dintre popoarele noastre. S-au făcut schimburi de vizite, colecte, s-au făcut demersuri comune pe lingă curtea imperială din Viena și Budapesta, trei avocați slovaci s-au angajat în apărarea românilor memorandiști etc. (a se vedea și C. Barboreică, **Istoria literaturii slovace**, București, Ed. Univers, 1976, și prefața la traducerea — de același — Ivan Krasko: **Nox et solitudo**, București, Ed. Univers, 1973). După „rectificarea” dintre Austria și Ungaria, din 1876, cînd în Slovacia s-au închis toate școlile și instituțiile în limba maternă, în atmosfera de deslovacizare treplată, unii studenți de la noi și-au părăsit patria, cîțiva sosind și la Sibiu și Brașov. Printre ei se afla și viitorul mare poet slovac Ivan Krasko, considerat astăzi drept părinte al poeziei slovace moderne. Aici a luat cunoștință de poezia lui Eminescu, care a însemnat pentru el nu numai aprofundarea unor tendințe ale romantismului și postromantismului european, manifeste în scrisul eminescian, dar și cunoașterea mai bună a propriilor neliniști și întrebări lăuntrice. Spre sfîrșitul secolului a și tradus din Eminescu cîteva poezii (perioada a fixat-o Krasko însuși, deși sînt indicii că în realitate ea e ceva mai tîrzie). E prima traducere slovacă din limba română, deși a fost tipărită abia în 1956 (tot Ivan Krasko a publicat cîteva traduceri din poezia română și în perioada interbelică). Cam din anii treizeci datează, apoi, traducerea poezilor E. A. Lukáč și J. Smrek din Blaga, Pillat, Voiculescu, Minulescu, Goga și alții, apărute îndeosebi în ziarele cu tendințe promoderniste ca „Ela” și „Nový svet”.

În 1928 s-a constituit Societatea cehoslovaco-română în cadrul căreia au avut loc în Bratislava spectacole cu **Meșterul Manole** de Octavian Goga (1935) și **Allegro ma non troppo** de Ion Minulescu (1936). În 1935 apare primul roman românesc, **Rusoaica** de Gib Mihăescu, tradusă de Z. Dovalová. Romanele care au urmat au jucat un rol considerabil pentru conștiința publicului de la noi, mai ales în timpul războiului și al resurecției naționale slovace, cînd apar **Baltagul** de M. Sadoveanu (1943), **Ion** și **Răscoala** de L. Rebreanu (1943, 1944), care accentuau tocmai acele laturi ale omului din popor care l-au ajutat să-și activeze puterea morală, tenacitatea, să învingă, să reziste (satul transilvănean seamănă în multe privințe cu cel slovac, și de aceea ne e Rebreanu atît de apropiat).

Succesele din acea perioadă nu erau posibile fără dezvoltarea studiului specializat al limbii și literaturii române la Universitatea **Komensky** din Bratislava. Mari merite în acest sens are profesoara J. Kušková-Flajšhanová. Ea studiat la Universitatea **Caroliniană** din Praga cu J. U. Jarník, cunoscutul romanist care a publicat, împreună cu A. Bărseanu, o culegere de poezie populară din Transilvania. Din 1918 a studiat la București, unde a făcut cunoștință cu Ov. Densușianu, cu care a susținut apoi și o bogată corespondență. Ea a întemeiat la Bratislava romanistica slovacă. E și autoare a numeroase traduceri din literatura română, între care **Opere** de I. L. Caragiale (2 vol. 1954), **Hanul Ancuței** (1953) de M. Sadoveanu, **Desculț** de Z. Stancu (prima limbă străină în care a fost tradus romanul, în 1949), și multe altele. Împreună cu alții, ea a contribuit, din anul 1935 și pînă astăzi, să se fi tradus în Slovacia 90 de titluri din literatura română (41 proză literară, 29 dramaturgie, 16 literatură pentru copii și 4 poezie).

ÎN LINII MARI, se conturează trei perioade ale acestui proces, cu momente de vîrf în anii 1950, 1960 și 1970.

Perioada cea mai slab reprezentată este cea dintîi. Nu prin numărul traducerilor, ci prin ceea ce a rămas din ele, chiar dacă o luăm din anul 1935 și nu din 1945, cum se obișnuiește. Excepții majore sînt cărțile amintite de Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu și Stancu.

Perioada din jurul anului 1960 este mult mai interesantă. Acum are loc o întorcere accentuată spre noi zone din literatura clasică. Spre exemplu, un mare succes a avut Caragiale cu comediile sale satirice, Creangă cu **Amintri din copilărie**

(1957), Sadoveanu cu **Zodia Cancerului** (1960), Rebreanu cu **Pădurea spinzuraților** (1965), Stancu cu **Florile pămîntului** (1962) etc. Tot acum sînt traduși în slovacă E. Barbu, T. Popovici și M. Preda. Datorită tuturor acestor nume procesul de traducere a literaturii române în Slovacia capătă o anume continuitate, depășindu-se cel puțin în parte „ruptura” aproape totală din a doua jumătate a anilor șazeici, cînd nu apare la noi nici o carte românească.

Cartea care deschide noua perioadă aparține poetului Marin Sorescu și se intitulă **Vibrații** (1970). Lui i-a urmat Fănuș Neagu cu **Ingerul a strigat** (1974), venind la rînd un șir întreg de nume cunoscute sau mai noi: **Sinziana Pop — Serenadă la trompetă** (1975), H. P. Bengescu — **Concert din muzică de Bach** (1976), T. Popovici — **Moartea lui Ipu** (1976), Z. Stancu — **Sătra și Ce mult te-am iubit** (1972, 1973), E. Barbu — **Grupa** (1975), Sadoveanu — **Venea o moară pe Siret** și reeditarea **Baltagului** (1977), și nu demult Marin Preda cu **Intrusul** (1978) și I. Arieșanu cu **O complicată stare de fericiere**. Se află în pregătire la Bratislava volumul **Povestiri** de I. Creangă, **Craii de Curtea Veche** de Mateiu Caragiale, **Păsărilor** de Al. Ivasiuc și **Înapoi la Savina** de M. Cojocaru.

După cele de mai sus se vede că marea majoritate a traducerilor sînt din literatura contemporană (două trcimi contemporană la o treime clasică). Dar și aici orientarea s-a efectuat, în general, către proza pitorească, de factură autohtonă, cu unele accente oarecum orientale. Atrăgătoare mai ales pentru străini, proza de acest tip poate face servicii bune literaturii române în străinătate. Dar ea trebuie completată cu alte modalități, cum sînt cele practice de D. R. Popescu (căruia i-au apărut cîteva nuvele mai vechi în perioadice), A. Buzura, M. H. Simionescu, M. Ciobanu și mulți alții.

Aceasta ar fi situația în domeniul prozei românești traduse la noi. Cît privește poezia, am spus că situația ei în context slovac e oarecum demonstrativă, în sensul de a arăta, informativ, că și ea există. Cel puțin asta sugerează numărul de patru culegeri pe toată perioada 1935—1978 (în plus, tocmai cea din Eminescu a fost efectuată mai demult). Care sînt aceste culegeri? Eminescu — **Umbră pe pinza vremii** (1956), Mihai Beniuc — **Ithaca mea** (1961), Marin Sorescu — **Vibrații** (1970) și Virgil Teodorescu — **Blămurile oceanelor** (1973). Unele dintre ele au jucat un anume rol, cea a lui V. Teodorescu, de pildă, spunîndu-ne multe despre suprarrealismul românesc, cu care cel slovac are unele paralelisme. Nu trebuie neglijat faptul că această penurie în materie de poezie putea fi compensată intrucîtva prin unele dintre traduceri, în cehă, care e accesibilă oricui, fără prăbușirea. Mă gîndesc mai ales la Argezi, la cele **11 elegii** de N. Stănescu, care e cunoscut și apreciat și la noi.

ÎN GENERAL, cele de mai sus arată că literatura română nu e prea bine cunoscută, totuși, în Slovacia. E adevărat că, de exemplu, Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Stancu sînt valori clasice destul de bine cunoscute la noi, dar sînt într-un fel valori de manuale. Numai în ultima vreme registrul autorilor s-a lărgit și diversificat, mai ales în proză, pentru a obține o imagine mai complexă și revelatoare a originalității literaturii române. Pentru ca procesul să se adîncească e nevoie de o colaborare mai bună între editurile noastre. Adesea editurile de la noi sînt nevoite a lucra numai cu informații din surse românești, ceea ce înseamnă că primesc din România niște cărți, mai ales din partea editurilor, propuse pentru traducere. Se întîmplă însă, și nu prea rar, că unele din aceste cărți să fie de un nivel artistic scăzut, nu prea citite nici în România. Faptul mi se pare paradoxal, deoarece cunosc efortul general din cultura românească de a se prezenta ce e mai bun (de exemplu acele excelente ediții de opere majore, bilingve, pentru străinătate). Cît de cit cunosc și producția literară din România și de asta cred că nu e bine să se amestece criteriile, să se difuzeze cantitatea în pofida calității, deoarece o carte bună face un serviciu mult mai mare decît zece slabe.

Pentru un iubitor al literaturii române, grija pentru asigurarea unei reale confruntări cu alte literaturi se impune de la sine.

Libuša Vajdová

Cercetătoare la Institutul de Istorie Literară din Bratislava, specialistă în literatură română, Libuša Vajdová, a efectuat mai multe călătorii de documentare în România, publicînd în același timp studii și traduceri din literatura noastră, în ultima vreme fiind preocupată cu deosebire de poezia lui Argezi și de influența folclorului asupra lor.

Lirică din R.S.F. Iugoslavia

Ciril Zlobec

Odaia

Patru pereți, tavan și podea
care stau mult prea aproape.
Deznădăjduit că totul e atit
de strimt,
m-am îngrozit: Cum voi sta-n
ea?

Drept masă mi-am întins
răbdarea bărbătească,
lucrări și planuri am imprăștiat
deasupra
și-atuncea m-am mirat: e loc
destul!

Mi-am pregătit, dar, patul
osterelii
și m-am gătit de somn, să mă
trezesc
în zori fără de griji, nepăsător
și iarăși m-am mirat: e loc
destul!

Fereastra mi-am deschis-o și-am
chamat
de joacă locuri, depărtate visuri,
cireadă a copilăriei risipită:
Ea a venit desculță și-a-nceput
să joace veselă în camera mea
strimată,
și iarăși m-am mirat: e loc
destul!

Și m-am grăbit pe drumul
netrăit:
tot ce-am visat cindva, aici
aflat-am
și totul mi-am adus în cămăruță,
lîngă lacul cu dulci ape
toate!

Apoi mi s-a părut din nou că-i
strimt, de spaială
cît de neînsemnată este viața!

Sculptură de Ivan Mestrovici

Kajetan Kovici

Catargul verde

Copacu-i vis spre ploaia lui visată
și brațu-i verde-n vinturi
se usucă,
n-a mai putut cu buza lui uscată
vreo laudă pămîntului s-aducă.
Doar două ramuri, ca-ntr-o
rugăciune,
a-mpreunat spre-a cerului
văpaie...

Și cade în genunchi, de uscăciune,
cerșind zadarnic stropul viu de
ploaie!

Cu ploaia-n vis, copacu-n vis
se pierde...
Catarg uscat pe o corabie-verde!

Vjera Benkova

Popitova

O zi printre trandafiri

2.
Viziunea ochilor:
peisaj care se ridică și trece
Urmă de lumină în spinii
trandafirilor,
vis fără reverie.

Stelele, azurul cerului,
zori purpurii ale dimineții:
totul se face imagine.

Umbrele sint punctul de vedere
al ochilor
despre visul neîmplinit,
presimțirea celei de-a șasea
dimensiuni:
precum o zi printre trandafiri.

Mateja Matevski

Lacul

După ani și vise șchioape
am venit din nou, cu bine,
lîngă lacul cu dulci ape
de sub poale de coline.

Cu iuți dălți, diamantine,
Soarele-l mai adincește.

Nici-o piatră nu selipește
în adînc, nici iarba-n valuri
lujerii nu și-i pitește

și nici păsări răpitoare
n-au în gheare pradă-pește.

Nepereche,
doar un ochi arzînd de soare,
ii mingiie apa veche.

O, pe țarmu-i aș apune.
Lîngă lacul ce tresare,
lîngă-această-amărăciune
mă lăsați fără suflare.

K. Destovnik-Kajuh

Poduri

De la inimă
la inimă
se-nfiripă poduri,
în depărtări cresc,
din fier și beton,
poduri nesfirșite.
In betonul lor
-e sînge omeneș,
în cimentul lor,
oase de oameni,
în traversele lor,
trupurile celor căzuți.
Podurile cresc
și nici o dinamită
nu le poate
arunca în aer,

nici o mină,
nici o bombardier
nu le poate distruge.
Podurile cresc
cătrec toate inimile din lume,
cresc durabile, solide,
zi de zi,
noapte de noapte.

În depărtări cresc poduri,
de pe unul din ele
ii vom azvirli într-o bună zi
pe toți tiranii.

Poduri
care duc spre lumea iubirii
de oameni.

Blaze Koneski

Moartea tatălui

Despre răposat mama spunea
doar atit:
cînd l-am văzut în depărtare
venind pe cîmpie în cămașa lui
albă
mi s-a părut că flutura deasupra
un steag.
Cu el, cîmpul mi se părea mai
frumos.

Cuvintele sunau ca un blestem.

Mamă, n-a fost decit un vis
nimeni nu și-a auzit strigătul,
nimeni în afară de mine.
Mamă, sintem doar noi doi
bogați prin dragostea ce ne-o
purtăm...

Ileana Ursu

Identitate

Voi deschide fereastra
și voi lăsa să mi se strecoare
în inimă
cîmpii inflorite,
albi adînci și pietroase.

Voi întoarce fața spre voi
și nu mă veți recunoaște:
în inima mea,
în locul amintirilor,
va crește un cîntec.

Sreten Perovici

Spre țarmuri îndepărtate

Ce mai pot spune cînd mă întorc
acasă

într-o noapte de smoală?
Că n-a fost o plimbare pe-o vale
necunoscută,

oamenii se plimbau
fără să lase urme în ochii mei
dispărînd ca pinzele de iole după
valuri.

Era liniște. Se vedea doar cerul
și malul mării.
Palmierii se tirau pină la mal

ademenitori ca niște îndepărtate
curcubeie

Poate că aici a rămas
pentru a se roti deasupra
delfinilor,

poate se mai agită încă prin ceață
strigătul tău
mintuit în cascadele depărtărilor
care nu știu ce-i mila.

Ce mai pot spune cînd în noaptea
adîncă
ostenit mă întorc acasă?

Dușan Matici

Cîntec de luptă pentru cei căzuți, care n-au mai mult de 20 de ani

Mai 1942

Noaptea va fi
Lungă, rece, polară,
Noapte în care nici o picătură
de zori nu va mai
rătăci...
Aceasta nu și-aș spune;
doar mina
De umăru-ți mi-aș propti-o.
Fără indoială, m-ai privi uluit.
Comic.

Nu-i nimic
Ai zimbi ca bucuria ce ride
dezmățat.

Nu-i nimic.
Și-ai lua-o la goană cu tovarășii
chicotînd, în inserare. Fie.
Dar cu aș ține veșnic minte luciul
ochilor tăi,
argintul risului tău,
Și cicatricea de pe obrazul stîng
cînd ai căzut pe piatră
de mic...

Eu te-aș fi văzut cel puțin
o dată... Așa? ...

La ce-mi mai folosese acum ochii
aceștia — ai mei?

Milioane ca voi, și numai
douăzeci de ani de viață,
Douăzeci de ani de viață și
milioane de cadavre.
Nici corbi nu-s destui să rôtească
deasupra voastră

Nici lacrimi destule,
Și durerea-i zadarnică.
Și fiecă cuvînt tocit este și gol.

Dormi
Dormi
Nici un copil în viață, acum nu
mai doarme,
În îmbrățișarea țărinei cu cirtii
și rădăcinile ierbii.

Dormi
Dormiți, milioane,
E luna mai, mai...
Înalt și-a ridicat griul spicul.

(fragment)

Traduceri de
Valentin DESLIU, Nicolae NI-
COARĂ, Ludmila CATARGIU,
Ion MARCOVICEANU

Meridiane

Omagierea lui Gérard Philipe

● La 25 noiembrie s-au implinit 20 de ani de la moartea lui Gérard Philipe, veritabil geniu al scenei și ecranului francez, a cărui strălucită ca-

rieră s-a sfârșit la vârsta de 37 de ani. Cu acest prilej, televiziunea franceză i-a consacrat trei emisiuni, iar la Paris au apărut două cărți. Prima reprezintă ediția definitivă a lucrării **Gérard Philipe sau tinerețea lumii** pe care Maurice Périsset a consacrat-o marelui artist în 1962. Cartea cuprinde și 200 ilustrații, reprezentând pe Gérard Philipe în cele 29 de filme pe care le-a turnat și în cele 20 de piese în care a jucat. A doua lucrare se intitulează, pur și simplu, **Gérard Philipe** și e datorată lui Georges Sadoul. Este o biografie completă, publicată și ea ca „ediție definitivă” (prima ediția a apărut în 1967). Este o lucrare de referință inaugurând, acum, colecția **Le Cinéma même**. (În fotografie, Gérard Philipe în rolul din **Frumusețea diavolului**, filmul realizat de René Clair).

„Berlin, Alexanderplatz” și neonazismul

● Romanul lui Döblin, **Berlin, Alexanderplatz**, l-a inspirat pe regizorul Rainer Fassbinder în noua sa creație cinematografică purtând același titlu. Despre geneza filmului, regizorul destină săptămânalului „Espresso” că ideea s-a născut când avea 14 ani și când romanul l-a impresionat puternic. Cartea conține auzul direct la apariția fascismului în Germania, ceea ce l-a determinat pe Fassbinder să facă unele considerații cu privire la recrudescența

neofascismului: „Pericolul fascismului în Germania occidentală a existat întotdeauna. Dar aceasta nu înseamnă că neonazismul poate reinvia în forma pe care a cunoscut-o, cu zvastică și toate celelalte atribute. El va apărea sub alte forme, dar mediul favorizant este același ca în trecut. Astăzi neonazismul e mult mai abil, iar lupta împotriva lui, mult mai dificilă. Pentru a-și croi drum spre putere, el folosește mijloace mai mascate.”

Enciclopedia vizuală a ficțiunii științifice

● Apărută sub semnătura lui Brian Ash — unul din cei mai buni istorici actuali ai ficțiunii științifice anglo-saxone, **Enciclopedia vizuală a ficțiunii științifice** este atât pentru amatorul exigent cit și pentru neofit un prețios ghid pentru o explorare inteligentă a acestui nesfârșit domeniu

al imaginarului. Abundent ilustrat, conținând enorm de multe informații, anecdote, referințe, volumul oferă totodată avantajul de a se citi ca un roman. El se prelungește printr-o vastă bibliografie de referință care îngăduie cititorului o lărgire considerabilă a cimpului de investigație.

Am citit despre...

Răspunderea integrală

● CINE optează pentru profesia de scriitor consimte implicit să devină obiect al scrutării publice înainte și după moarte, prin operă și prin viață, cu tot ce a creat desăvârșit, cu tot ce a mizgălit în clipele de neglijență delăsare, cu tot ce a făcut cu nobilă mărinimie, ca și cu tot ce a comis sau a admis din meschinărie, din poltronerie, din oboseală.

Nu e o prescripție dogmatică, e o constatare. Investigațiile și dezvăluirile antume și postume devin pe zi ce trece mai minuțioase și mai lipsite de indulgență (sau de cuvenită considerație). Să luăm, de pildă, cazul unui titan al literaturii ca William Faulkner. Relatam de curind despre unghiul deformant din care este prezentat în cartea de amintiri a unei amante părăsite. Sub pretext că își apără propriul ei nume bun, ea îl ia în deservit pe cel al omului celebru, dînd în vileag, între altele, versuri și vorbe ale acestuia, destinate, desigur, celei mai stricte intimități.

Lui Joseph Blotner, cercetătorul care și-a dedicat, de mulți ani, întreaga activitate edificării unei piramide funerare în memoria lui Faulkner, zidind în ea, precum în mormintele faraonilor, toate giuvaerurile și toate nimicurile din existența și din opera marelui dispărut, nu i se poate aduce, evident, acuzația de demitizare premeditată. Enorma, excesiv de amănunțită biografie a scriitorului, editarea corespondenței acestuia, exegezele pe care le-a publicat fac din Blotner cel mai credincios slujitor al posterității faulkneriene.

Presa literară americană semnalează însă acum apariția cărții **Schițe de William Faulkner nestrînse în volum**, alcătuită, firește, tot de Joseph Blotner, care a descoperit 45 de bucăți publicate prin revistele vremii sau inedite (14), unele dintre ele versiuni inițiale, sumare, ale unor povestiri cunoscute, altele, nuvelete fără istorie ulterioară. Ce poate revela o asemenea contribuție? Cite ceva din laboriosul proces de formare a unei personalități literare care avea să-și domine e-

„Callas, imaginile unei voci”

● Este titlul cărții pe care a consacrat-o Sergio Segalini celebrei cântărețe de operă Maria Callas, de la a cărei moarte, în urma unei crize cardiace, la 16 septembrie 1977, s-au implinit doi ani. **Mitul Callas** înseamnă, mai întâi, vocea sa, o voce al cărei timbru, a cărei tehnică au atins sublimul. Cele aproape 200 de documente fotografice care însoțesc cele 171 pagini ale cărții (apărută la ed. Francis van de Velde) demonstrează dimensiunea dramatică a celor aproape trei decenii de carieră ale acestei extraordinare „dive a teatrului liric”. (În fotografie, Maria Callas în 1958, în **Traviata**, jucată la Londra).

„Dimensiunea estetică”

● Este titlul ultimei scrieri a lui Herbert Marcuse (apărută recent la editura pariziană Seuil). Acest eseu dezvoltă unele idei deja prezentate în **Eros și Civilizație**, în sensul că dacă arta este un proces revoluționar, aceasta se datorește faptului că ea vorbește sensibilității noastre, vehiculând imaginile unei „alte lumi”, lume străină valorilor represive ale dominației. Altfel spus, Marcuse încerca să elucideze aici ceea ce mult disputată **formă** a creației pornind din literatura secolelor XVIII și XIX, luînd poziție critică față de Lukács, dialogînd cu Adorno.

poca, dar și unele nebanuite vicisitudini ale luptei pentru existență. Se știe că primele capodopere n-au avut darul de a-i asigura lui Faulkner traiul de fiecare zi și că era nevoit să plece periodic la Hollywood, unde se plăteau regește scenariile pe care el le scria fără bătaie de cap și fără participare. Acum, admiratorii lui au ocazia să constate cu cită seninătate accepta scriitorul indicațiile și obiecțiile redactorilor de la revistele de mare tiraj ale vremii, cărora le propunea spre publicare proză scurtă — de asemenea plătită bine. Scrisese, fără a face vreo concesie gusturilor leneșe, **Zgomotul și furia** (consimțise doar să adauge, în final, un fel de „desfășurător” cronologic, dacă e permis să folosim un termen atît de rebarbativ). Plătea pentru dreptul de a dăruie omenirii această operă extraordinară adaptîndu-se, fără să crîncească, cerințelor pieții în materie de nûvelistică de larg consum. Mai directe, mai inteligibile, dar marcat inferioare ca forță și ca subtilitate, povestirile acelea i-au subvenționat (atunci, cînd au fost, după modificările cerute, achiziționate, deoarece unele n-au ajuns să vadă nici așa lumina tiparului), o bună bucată de vreme, creația fundamentală. El unul nu le-a inclus printre cele circa 50 publicate în volume în timpul vieții lui. Nu stă în puterea nici unui scriitor vrednic de faimă să evite o asemenea scormonire prin ceea ce el crezuse definitiv aruncat la coș.

Se poate pune întrebarea dacă un autor are sau nu dreptul moral de a-și coborî singur ștacheta exigenței pentru a produce o marfă în conformitate cu standarde momentane sau locale de vandabilitate și a-și procura astfel mijloace de subsistență în timp ce scrie ceea ce va dăinui. Se poate pune și întrebarea dacă e un act intrinsec corect să reeditezi pagini repudiate în ultimă instanță de autorul lor (care, totuși, se bătuse la un moment dat pentru a le vedea publicate). Indiferent de răspunsurile care s-ar da la aceste — deloc ușoare — întrebări, un lucru e cert: asemenea lucruri s-au intimplat, se intimplă și se vor mai intimpla. Oricine scrie trebuie să țină seama că nimic nu se pierde, nimic nu se uită, nimic nu se iartă, în marele „sat” în care se contopesc treptat, din punctul de vedere al circulației informației, lumile contemporane și chiar cele succesive.

Intergrafik '80

● Capitala R.D.G. va găzdui, între 5 februarie și 30 martie 1980, o expoziție internațională de grafică. **Intergrafik '80** se va desfășura sub motto-ul „Vreau să acționez acum” și va reflecta modul în care artiștii pot contribui, prin opera lor, la împlinirea năzuințelor de pace și progres ale omenirii. Vor fi prezentate lucrări realizate de 585 artiști din 54 de țări, între care nume de prestigiu ca Charles White (S.U.A.) și H.A.P. Grieshaber (R.F.G.). Organizată din 3 în 3 ani, începînd din 1965, de către Uniunea artiștilor plastici din R.D.G., **Intergrafik** oferă artiștilor progresiști din toată lumea posibilitatea de a-și face cunoscute operele. Între artiștii care au trimis lucrări pentru această expoziție se numără Ennio Calabria, Gabriele Mucchi și Attilio Steffanone (Italia), Alfred Hrdlicka (Austria), Nicolai Blagovolin (U.R.S.S.), Klaus Staek (R.F.G.).

Statistică

● Numărul traducerilor puse la îndemîna cititorilor din R.P. Ungară crește an de an. Printre autorii care s-au bucurat de cele mai mari tiraje, pe primul loc se află Hemingway — aproape 2 milioane de exemplare; Dickens și surorile Bronte cite un milion, iar Thomas Mann 800 000 exemplare în ultimele trei decenii.

Jennifer Johnston

● Este romanciera irlandeză care, la cel de al treilea roman al său, cu titlul în franceză (ed. Denoel) **Les Ombres sur la peau**, își constituie un portret al unei observatoare sociale încercînd să pătrundă în psihologia de zi cu zi a universului irlandez contemporan, univers încercînd de violențe, de iubiri pătimașe, de ură, pe fundalul războiului civil ce sfîșie de atîta vreme țara sa.

Felicia Antip

Claude Bonnefoy

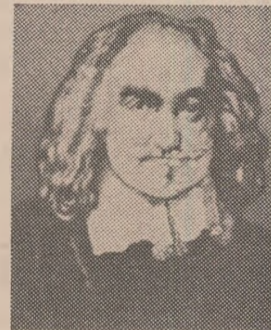
● A încetat din viață, în vîrstă de 50 de ani, Claude Bonnefoy, cunoscutul critic, colaboratorul permanent la „Quinzaine littéraire”, apoi la „Les Nouvelles Littéraires”, care, în numărul 16—22 noiembrie, îi dedică o pagină omagială. Claude Bonnefoy a creat și îngrijit colecția „Universul cărților” (la Presses de la Renaissance) și „Cei de neuitat” (la „Garnier”). În 1969 a consacrat lui Apollinaire un studiu deosebit de valoros, iar în 1975 și-a consacrat talentul și gustul literar publicînd **Antologia poeziei franceze de la origini pînă în prezent**. Ca dramaturg, a dat piesa **Cyrano ou les Soleils de la raison**. Claude Bonnefoy a fost cunoscut și cititorilor români, cu corespondențe din Paris publicate în „Contemporanul” anilor '60, în contact, de altfel, cu mișcarea literară din țara noastră, pe care a vizitat-o.

Civilizația de la Moenjodaro

● Între UNESCO și guvernul Pakistanului a fost semnat un acord pentru salvarea și conservarea ruinelor orașului Moenjodaro, vechi de 4 500 de ani. Situat la aproape 300 de kilometri nord de capitala Karachi, acest oraș construit din cărămidă, model de urbanizare timpurie, a fost descoperit abia în 1922. Condițiile în care au dispărut oamenii care-l populau sînt încă necunoscute, dar opera pe care au lăsat-o în urma lor acei oameni stă mărturie a unei civilizații materiale dezvoltate. Printre misterele de dezlegat se numără și scrierea moenjodarienilor, pînă acum nedescîrțată de specialiști.

Thomas Hobbes

● La începutul lunii decembrie a.c. în Anglia se comemorează trei sute de ani de la moartea sociologului și filosofului englez Thomas Hobbes (1588—1679), autor al cunoscutei lucrări **Leviathan sau materia, forma și puterea unui stat ecleziastic și civil**, 1650. Pornind de la lucrările lui Francis Bacon, Hobbes a înlăturat inconsecvențele teologice ale acestuia și a dezvoltat o ontologie materialist-mo-

nistă consecventă. Corespunzător caracterului științințelor naturii din vremea sa, Hobbes a extins asupra tuturor sferelor cunoașterii optica și metodele geometriei și mecanicii. Concepțiile sale asupra statului și dreptului au exercitat o mare influență asupra dezvoltării gîndirii social-politice burgheze. Analizînd limitele inerente materialismului vremii lui Hobbes, Marx și Engels au apreciat latura viabilă, valoarea operei filosofului englez.

O nouă carte despre Esenin

● A apărut la Tbilisi (R.S.S. Gruziană), în editura „Merani”, este semnată de Serghei Koșetkin și poartă titlul **Mediind la Esenin**. Are douăsprezece capitole, care sînt tot atîtea eseuri despre inextricabila legătură dintre viața și creația aceluia geniu care a fost Serghei Esenin, poetul preferat al multor oameni, printre care și primul călător printre stele, Iuri Gagarin.

Octogenara Lotte Reininger

● Pionieră a filmului de animație și colaboratoare directă a unor cineaști de prestigiu ca Fritz Lang, Jean Renoir și G. W. Pabst, Lotte Reininger a implinit de curind 80 de ani. Muzeul Teatrului de păpuși din München i-a dedicat o amplă expoziție, iar la Muzeul cinematografic a fost deschisă o retrospectivă Lotte Reininger.

Un bard al negritudinii

● Primul roman al scriitoarei din Guadelupa, Simone Schwarz-Bart (în imagine), se intitula **Pluie et vent sur Telumée miracle**, o carte profund locală dar și universală despre care John Updike scria: „După lectura acestei cărți, avem parcă impresia că sîntem cu toții negri”. De curind Simone Schwarz-Bart a publicat un nou roman **TI Jean L'Horizon**, pe care cronicarii o definesc ca o carte finind deopotrivă de epopee, basm și vis mistic, în centrul ei aflîndu-se Guadelupa, iar de jur împrejur lumea neagră, lumea sclavilor.

„Racine și traag clasică”

● Sub acest titlu, Alain Niderst prezintă un amplu studiu asupra teatrului lui Racine: subiectele, construcția personajelor, tema dragostei sau a politicii, structurarea intrigii, formele poetice sînt analizate rînd pe rînd. Interpretarea operei raciniene de către critica timpului nostru este evocată prin studiile — analizate și ele — ale lui R. Barthes, L. Goldman sau C. Mauron.

Béjart și școala sa de dans

● În toamna anului 1981 își va deschide porțile Școala de dans incredințată lui Maurice Béjart. Sediul: aripa stîngă a Palatului Chaillot. Numele școlii n-a fost încă ales de Béjart care preciza că „va trebui să fie semnificativ și inteligibil în toate limbile”. În total, 80 de cursanți și zece profesori. „Pe lingă aceștia — spunea celebrul coregraf — cam zece dansatori-coreografi vor constitui un grup de studii pentru ca să nu se separe rigoarea învățămîntului de libertatea de creație”.

J.P. Marquand

Deși romancierul american John Phillips Marquand a murit cu numai două decenii în urmă, în plină celebritate, biografa sa, Millicent Bell, a trebuit să facă o cercetare aproape arheologică pentru a-l regăsi sub uitarea așternută prea repede. Cartea ei, **Marquand: An American Life**, readuce în atenție un „maestru al flashback-ului literar, acum alit de total însușit de cinematografie, un satiric al moravurilor bogătașilor scutiți de impozite și înmulțiți cu proaspetții agenți imobiliari și directori de companii supra-naționale”. Cărțile care i-au asigurat lui Marquand succesul, marcând atitudinea sa fără compromisuri atît față de aristocrația de sine cit și de aceea a banului, au fost **H.M. Pulham, Esquire, So Little Time, Point of No Return** și **The Late George Apley**, aceasta din urmă aducîndu-i chiar un Premiul Pulitzer. Cu toate acestea, el își aprecia foarte critic posibilitățile. Simțea mereu nevoia să-și „facă mină” scriind articole pentru „Saturday Evening Post”. Se ținea de o parte de lumea literară, spunînd că este mai mult „prezentator de subiecte” decît scriitor. Singura recunoaștere publică pe care a luat-o în serios a fost alegerea sa în juriul care desemna „Cea mai bună carte din această lună” pentru asociația de lectură „Book-of-the-Month Club”.

Meserii de ieri și de azi

„Cînd tatăl meu, care era brutar, spunea despre cineva «Este un om de meserie», el vorbea pe un ton de mare admirație, despre care mi se întimpla să zimbesc. De atunci am înțeles ceea ce era profund uman în spusele lui. Unele gesturi sînt imprimate de o noblete pe care n-o întrec nimic: datorită lor modelează oamii. Istoria muncii este adesea o frescă a mizeriei, dar ea este și un lung roman de dragoste și bucurie”. Este ceea ce scrie Bernard Clavel în prezentarea colecției **Meserii de ieri și de azi** pe care o editează la Berger-Levrault împreună cu Jean-Jacques Brisbarre. În format de buzunar, această colecție în care pînă acum au apărut șase titluri (**Pantofarul, Pădurarul, Potcovarul, Lezgătorul de cărți, Dantelăreasa, Olarul**) se bucură de mare succes de librărie.

Jules Laforgue — opere complete

Una dintre aparițiile recente primite cu interes de publicul francez este, printre altele, ediția de opere complete ale lui Jules Laforgue (1860—1887). Mort la o vîrstă foarte tînă, Laforgue a publicat în timpul vieții numai trei volume: **Complaintes** (1885), **L'imitation de Notre-Dame la Lune** (1886), **Moralités legendaires** (1887). Pascal Pia, autorul ediției, atrage, prin opera întreprinsă, din nou atenția asupra creației acestui poet care, asociînd ironia cu o fantezie fermecătoare a lăsat posterității o creație foarte personală.

Proiecte de dezvoltare culturală

Comitetul executiv al Fondului internațional pentru promovarea culturii, reunit la Paris, a aprobat acordarea asistenței financiare pentru realizarea unor proiecte de dezvoltare culturală în mai multe regiuni ale lumii. Printre acestea: editarea unui catalog al artizanatului din Liban; realizarea unui film despre cultura maya; înregistrarea tradițiilor orale buddiste; crearea unei biblioteci interculturale la Universitatea din Dakar; un studiu asupra arhitecturilor tradiționale în Sri-Lanka.

Karajan la Beijing

Recent, cunoscutul dirijor de renume mondial, Herbert von Karajan a dirijat o serie de concerte în China. Sub bagheta sa, orchestra Societății filarmonice centrale a Chinei a interpretat partituri celebre din Brahms, Mozart, Dvorak, Mussorgski, precum și Simfonia 7-a de Beethoven.

Muzică și literatură

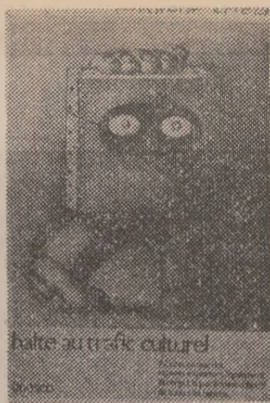
Scriitorul marocan Abdelkebir Khatibi a scris o carte inspirată din folclorul muzical al țării sale. Construită ca un roman, dar scrisă ca un poem în proză, această operă evocă istoria poporului marocan, exercitînd în același timp asupra cititorului un farmec foarte asemănător cu acela al muzicii. În orice caz, aceasta este aprecierea unui critic de mare autoritate, Habib Boulares, apărută în revista **Jeune Afrique**, care semnalează apariția cărții (la **Livre du Sang**) ca pe un eveniment literar de zile mari.

Dimitri Tiomkin

La Londra a încetat din viață, în vîrstă de 80 de ani, compozitorul Dimitri Tiomkin, unul din primii creatori ai muzicii pentru filmele western. A scris partiturile a peste 120 de filme, printre care **Tunurile din Navarone, Rio Bravo, Trenul va fluiera de trei ori, Cel mai mare circ din lume, Căderea Imperiului Roman** etc. În 1965 Tiomkin a obținut Medalia Maurice Ravel.

Maria Kuncewiczowa — 80

Apreciata scriitoare poloneză Maria Kuncewiczowa (n. 1899), autoarea a emoționantului roman **Tristan** 1946 (1967), tradus și în limba română (la Editura Univers, 1974), a implinit 80 de ani. Maria Kuncewiczowa a debutat în 1927, publicînd apoi mai multe cărți, care s-au bucurat de o entuziasmată primire din partea publicului cititor. **Străina**, 1936, **Cheile** (Jurnal al anilor de război), 1948, **Complotul celor absenți**, 1957, **Pădurarul**, 1958, **Fantomele**, 1970 sînt titlurile care au constituit adevărate evenimente literare la apariție și s-au bucurat de o largă audiență printre cititori.

Un afiș UNESCO

„Oprîți traficul cultural. Nu cumpărați decît opere exportate în mod legal. Protejați patrimoniul cultural al tuturor națiunilor”. Este apelul lansat printr-un afiș editat de UNESCO, avertizînd împotriva jafului și traficului de opere de artă ce fac ravagii în tezaurul cultural milenar ale Asiei, Africii, Americii latine și chiar Europei. În Italia, scrie **Buletinul de informații UNESCO**, expoziția ilegal de opere constituie o adevărată hemoragie. La cîlărit capăt al lumii, în Oceania, flagelul a luat asemenea proporții încît nici nu mai există nimic de exportat, iar populațiile ei se văd astfel lipsite de posibilitatea de a cunoaște operele de mare valoare artistică și istorică pe care le-au produs predecesorii lor pe aceste meleaguri. Apelul de pe afiș, adresat amatorilor de artă, este implicat un apel la etică.

Iannis Ritsos în „Gallimard”

În colecția „Du monde entier”, a editurii pariziene „Gallimard”, a apărut recent volumul de **Poeme** ale cunoscutului poet grec contemporan Iannis Ritsos (n. 1904). Autorul și opera sa, sînt prezentați publicului francez de traducător — Dominique Grandmont — care, între altele, făcînd o incursiune în opera lui Ritsos, subliniază faptul că opera acestuia, de o factură modernă, își are rădăcinile în formele clasice.

Expoziția Odilon Redon

„Toată originalitatea mea constă în a face să pară umane ființe neverosimile, conform legilor verosimilului, punînd pe cit posibil logica vizibilului în slujba invizibilului”. Astfel își definea creația artistul Odilon Redon care, deși contemporan cu impresionismul, a rămas în afara curentului pentru a-și căuta sursele de inspirație în imaginar, în vis, în simboluri. Recent, la Le Bateau Lavoir s-a deschis o expoziție a desenelor și gravurilor sale, creații de o nespusă frumusețe, al căror farmec este conferit poate mai puțin de subiecte (bucete de flori de cîmp, o piatră, o frunză, o mină, un profil), cît de maniera în care sînt tratate, de mijloacele tehnice folosite, în special de lumină. În imagine — **Brünnhilde**, purtînd dedicația: „Prietenului meu, Stéphane Mallarmé”.

ATLAS

ORE

MĂ gîndesc uneori: dacă ziua ar avea patruzeci și opt de ore. Dacă între ora ieșirii din apele provizorii ale neființei și ora recăderii fatale în ele, răgazul ar fi mai larg și distanța mai mare, chiar segmentarea lui între jaloanele tiranice ale prinzurilor tot ar mai putea cuprinde fragmente libere de fiziologie. Dacă aș putea să mă scufund într-o carte, fără teama că peste cîteva ore mi se va face somn; dacă aș putea să mă scufund într-o frază, fără spaima că peste cîteva timp mi se va face foame; dacă aș putea să mă scufund în singurătate, fără grija că nu peste mult mi se va face frig; dacă aș putea să mă scufund în prietenie, fără presimțirea că la un moment dat mi se va face frică. Poate că, dacă ziua ar avea patruzeci și opt de ore, toate aceste limite ar fi mai îndepărtate și golul, mai larg, dintre ele mai ușor de umplut cu lucruri mari. Poate că, dacă ziua ar avea patruzeci și opt de ore, noi înșine am fi altfel — cu dorințe mai ferme și elanuri mai greu de înfrînt, cu minii mai justițiere și credințe mai neschimbătoare, așa cum zeii Mediteranei erau altfel decît oamenii numai pentru că erau mai mari și mai puternici decît ei. Dar nici nu se luminează bine de ziua, că se întunecă iar, nici n-am înțeles bine că sintem, că trebuie să pricepem că am fost; și în acele cîteva ore dintre două somnuri și dintre două mese, dintre două oboseli și dintre două spaime, noi trebuie să fim demingii, gonii mereu din urmă de timpul care trece, de istoria care vine, de piedestalele goale și neiertătoare care așteaptă.

Mă gîndesc uneori ca la o frumoasă utopie la niște zile mari, albe, rubensiene, în care ar încăpea și scrisul și cititul, și jocul și aritmetica, și discuțiile și tăcerea, și contemplația și implicarea, și privitul unei crengi și alergatul după un autobuz, și dragostea ineluctabilă și singurătatea necesară, și pagina care rămîne și bucuria care dispăre. Visez la o zi în care să încapă totul, la o viață în care să nu las la o parte nimic. Mă gîndesc uneori că dacă ziua ar avea patruzeci și opt de ore...

Ana Blandiana

Expoziție de artă plastică sovietică

În cadrul „Zilelor culturii sovietice”, la București, la Muzeul de artă al Republicii este prezentat un ansamblu de lucrări contemporane, cele mai multe recente și create de artiști care s-au afirmat în ultimul deceniu. Sub acest aspect expoziția este foarte instructivă pentru publicul bucureștean, căruia i se dă astfel posibilitatea de a cunoaște noi etape de dezvoltare ale picturii și sculpturii sovietice. Cuprînzînd exclusiv portrete, ansamblul este cu atît mai reprezentativ, cu cît genul constituie unul din capitoarele de bază ale artei sovietice și se află în descendență directă în raport cu valorile clasice ale picturii ruse din secolele XVIII, XIX și de la începutul secolului nostru. Experiența bogată în studiul fizionomiei umane conferă autoritate cercetărilor actuale care aliază formulări tradiționale, de încredere neclintită în analiza psihologică a figurii — privire, gesticulație, ținută — cu încercări de a compune portretul într-o ambianță imagistică marcată de acțiunea unuia sau altuia din curentele revoluției artistice moderne, în reluări și înteroretări actuale.

Cea mai fertilă dintre încercări este cea îndreptată către valorificarea contemporană a „neo-obiectivității” anilor 20. Răspîndit azi în mai multe țări europene — și în Republica Democrată Germană în special, fapt firesc dacă ținem seama de amploarea și varietatea curentului neo-obiectivității în Germania deceniului 1920—1930 — interesul pentru acest curent are în arta sovietică o arie specifică de preocupări. În locul analizei reci, al distanțării pe care portretiștii momentului originar neo-obiectivității le propuneau ca program estetic, artiștii sovietici aduc

un suflu liric, de expresivitate comunicativă. Trăsătura aceasta apare evidentă atît la pictorii din generația tînă, cît și la cei din generația medie, care sînt atrași de factura neo-obiectivistă, punctată uneori de elemente suprarealiste — ca în portretul lui M.M. Kurilko de Natalia Pasubova; alteleori de elemente constructiviste — în **Portret de băiat** de Anatoli Uceev sau de reminiscențe expresioniste: este cazul evocatorului portret al lui **Alexandr Blok**, de Petr Ignatiev. Fiecare din aceste portrete este, într-un fel sau într-altul, gîndit ca un dialog între prim-planul dedicat portretului propriu-zis, studiat realist și planul secund, ambianță referențială, mobilată cu piese de decor și recuzită din repertoriul de obiecte al curentelor susnumite. Alte căutări care atrag atenția apar în portretul lui **Luis Corvalan** de Vitali Drozdov care, prin gama cromatică a tabloului și rama cu intercalări de piese brocate, dorește să facă din referința la cadrul artistic istoric al temei picturii sale, o dimensiune importantă; de asemenea apar în **Portretul fratelui meu** de Augustinas Savitkas, proiectat monumental pe un fond de compoziție abstractă organizată în jurul unei dominante de verde.

Portretele sculptate merg de la viziunea clasicizantă cu subtile nuanțări de modelaj, așa cum le întîlnim în portretul lui **Corneliu Baba** de Vladimir Tigal, la compoziția cu atmosferă fantastică **Artistul luptător** de Andrei Zrevin sau la portretul de concepție arhaizantă al Adelaidei Pogolova: **Studentă**.

Amelia Pavel

Sport: În marmura bolovanului de sare

Cînd începe să se scuture în inima vîntului garofița Pietrei Craiului, dăm foc buștenilor din vatră și facem socoteli, cu mina scrintită, ca să pricepem ce-am avut și ce-am pierdut în vreo douăzeci de minute de fotbal, întinse pe o jumătate de vară, plus o toamnă.

Păi, am avut călcieile la subțioară și apă-n bocanci și-am pierdut purcel de lapte și ied de țuică. Am avut vultur în poata găinilor, colibă invelită cu alior și ouă de struș crescute în pruni.

Am băut apă cu felinarul. Nu ne-am ferit picioarele de ghioaga frunții mijlocășului Stoica de la Steaua și o să picotim la sărbători.

Ne-a căzut o vrabie cloșcă în turbanul sultanului.

Ni s-a boiț muștarul și ne-am plimbat prin zgîrciul păsăturii cu nitică Ialomîța pe vestă.

Am răspopit curcani și ne-am jucat de-a baba oarba cu patru pești de întunerice.

Ne-au dezertat iepurii din regimentul de lobodă.

Ne-a căzut în lespedeaa gusii un porumbel de hirtie și ne-am umplut buzunarele cu 4 kile de varză călîită în luptele cu fundașul Anghelini.

Federația s-a rugat de sănătate pe-un altar unde se scutură cîinii de pucei.

Ne-au crescut ciuperca pe clanța ușii și ne-am umplut de neamuri

cu mină spartă în Ierusalimul Rimnicului-Sărat.

Ne-a fătat vaca un vițel de măr-ar și ne-a pișcat fulgerul în stîngia ardeului iute.

Am cărat magiun în masca de gaze și-am primit pe loc repaos tocmai cînd ne aflam deasupra unei plite electrice.

Federația a împărțit patru chesoane de lapoviță drept indicații tactice, a bătuț cuiu cu podul palmei în ghețele echipelor reprezentative și și-a pingelit cerul gurii cu carton.

Toate echipele au muls pubeze, în afară de Gloria Buzău care și-a incurcat miinile în minerele sarcofagului.

La meciurile echipei Sportul studențesc s-a ivit în sfîrșit un spectator. Dacă e hoț de buzunare va muri de foame.

Federația a croșetat un lanț de ceas, a curățat steaua polară de crăci, a plantat palisandri pe debarcaderul portului Piatra Frecăței și-a introdus biza ca obiect de studiu obligatoriu.

Tot Federația a inventat o mașină de ascuțit viespi și a brevetat metoda de a-ți păstra țigările în apă...

...Se anunță, mai mult, se dă ca sigur că în primăvară vom bea po-doabe din jăratecul comorilor. Deci, tăcere și seară deasă în fructele mării și-ale mirării.

Fănuș Neagu

Congresul al XII-lea al P.C.R. în atenția opiniei publice mondiale

EVENIMENT de amploare excepțională în viața poporului nostru, Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român a generat un deosebit interes pe plan mondial, ecoul lucrărilor marelui forum de la București din zilele de 19-23 noiembrie fiind reflectat de toate marile agenții de presă internaționale, de către cele mai importante ziare, de posturile de radio și televiziune din țări de pe toate continentele.

Se poate afirma că, mai mult ca oricând, cel de-al XII-lea Congres al Partidului a polarizat atenția opiniei publice mondiale asupra României, asupra conducerii sale în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate cunoscută pe toate meridianele ca strălucit exponent al celor mai creatoare principii în viața internațională, ca inițiator și promotor al unor din conceptele intrate în orbita celei mai vii actualități, ele privind problemele cardinale ale contemporaneității: dezarmarea generală și, cu precădere, dezarmarea nucleară, securitatea și cooperarea în Europa și în întreaga lume, consolidarea continuă a politicii de destindere, de înlăturare a politicii de forță și a amenințării cu forța, folosirea neabătută a tratativilor ca mijloc de rezolvare a conflictelor și diferendelor, punerea în valoare a capacității de contribuție la îmbunătățirea climatului internațional a tuturor statelor indiferent de mărimea sau de stadiul lor de dezvoltare, respectarea ca atribut esențial a independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne ca o condiție indispensabilă a bunelor relații dintre țări și popoare. De asemenea, de o largă apreciere se bucură inițiativele României pentru o nouă ordine economică internațională, pentru întărirea rolului Organizației Națiunilor Unite, pentru educarea tineretului în spiritul comprehensiunii reciproce și al păcii.

Politica de coexistență pașnică și de cooperare economică, tehnică, culturală între țări cu orinduire sociale deosebite, politică promovată cu exemplară consecvență de România, și-a aflat crescînda aprobare în cercuri tot mai largi ale opiniei publice mondiale. Ea se concretizează în faptul că actualmente țara noastră întreține raporturi diplomatice și consulare cu 134 de state și relații de colaborare economică cu 140 de țări de pe toate continentele. E ceea ce explică, desigur, și participarea ca invitați la lucrările Congresului a celor aproape 160 de delegații din peste 100 de țări, delegații ale partidelor comuniste și muncitorești, socialiste, democratice, ale mișcărilor de eliberare și ale altor organizații progresiste, care, în cadrul ședinței festive din după-amiaza zilei de 19 noiembrie, au transmis mesajele adresate Congresului al XII-lea. E ceea ce a constituit o puternică manifestare a solidarității partidului nostru cu forțele revoluționare, progresiste, antiimperialiste de pretutindeni.

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN, Republica Socialistă România au pus și pun consecvent în centrul activității lor dezvoltarea continuă a relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală cu toate statele socialiste, militînd pentru depășirea divergențelor și întărirea solidarității lor. „Situăm la loc de frunte — a relevat tovarășul Nicolae Ceaușescu în **Raportul** prezentat Congresului — întărirea relațiilor cu țările socialiste vecine și sintem ferm hotărâți să facem totul și în viitor pentru extinderea raporturilor de bună vecinătate, colaborare și solidaritate cu acestea”, menționînd în acest cadru importanța deosebită acordată relațiilor cu marea noastră vecină, Uniunea Sovietică, cu Partidul Comunist al Uniunii Sovietice. Subliniînd că „dezvoltăm și vom dezvolta, de asemenea, relațiile cu toate celelalte țări socialiste din Europa”, secretarul general al Partidului nostru a accentuat, totodată, faptul că „acționăm pentru amplificarea colaborării active cu toate țările socialiste din Asia și America Latină, întărirea solidarității cu toate aceste țări reprezentînd un factor important al politicii internaționale a României”. În această finalitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a declarat, în aplauzele puternice ale întregului Congres, că „ținînd seamă de existența unor divergențe, contradicții și deosebiri de păreri între diferite țări socialiste, Partidul Comunist Român, România socialistă se pronunță cu toată hotărîrea pentru depășirea actualei stări de lucruri, pentru realizarea unității și solidarității țărilor socialiste pe baza principiilor socialismului științific, egalității și respectului reciproc, neamestecului în treburile interne și conlucrării reciproc avantajoase”. **Raportul** a subliniat de asemenea că România va continua să acționeze cu fermitate pentru dezvoltarea colaborării și perfecționării activității C.A.E.R. pe baza principiilor de egalitate și avantaj reciproc, după cum conducerea țării noastre consideră că o importanță deosebită în politica sa externă o are colaborarea cu țările membre ale Tratatului de la Varșovia.

Este bine cunoscută, totodată, atitudinea constructivă față de țările în curs de dezvoltare, România devenind membră a „Grupului celor 77”, participarea activă în spiritul întăririi colaborării și solidarității cu popoarele din Africa, Asia și America Latină.

În același timp, acționînd în spiritul coexistenței pașnice, România va largi raporturile economice, tehnico-științifice și culturale cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii, fără deosebire de orinduire socială, participînd activ la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori. „În acest spirit — a relevat președintele României — am dezvoltat și dezvoltăm raporturi economice multilaterale cu țările Pieței comune, am amplificat colaborarea cu țările nealiniate și neutre din Europa, am continuat să dezvoltăm relațiile României cu țările din America de Nord și America Centrală, cu celelalte țări capitaliste dezvoltate”.

SE INTELEGE că față de această atitudine de largă arie de relații internaționale, întretinute și promovate pe baza principiilor cooperării în respectul deplin al suveranității și independenței naționale, al promovării pe toate căile a consolidării destinderii și păcii în întreaga lume, mijloacele de informare în masă de pe toate meridianele au relevat cu atât mai intens principalele linii directoare ale **Raportului** prezentat de către secretarul general al Partidului. Punînd în evidență importante realizări obținute în perioada dintre cele două congrese, presa scrisă și radioteleviziunea din U.R.S.S., din R.P. Chineză, din R.S.F. Iugoslavia, din R.P. Bulgaria, din R.S. Cehoslovacă, din R.P. Polonă, din R.P. Ungară, din R.D. Germană, din Republica Cuba au relevat totodată semnificația deosebită a Directivelor pentru viitorul cincinal, ca și a programelor de dezvoltare pînă la începutul mileniului al treilea; o apreciere cuprinzătoare s-a acordat capitolului din **Raport** privind politica internațională a Partidului și Statului nostru, concepția militantă și practica adecvată pentru soluționarea problemelor cardinale ale contemporaneității: dezarmarea, lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice, necesitatea soluționării problemelor litigioase exclusiv pe calea tratativilor. Asupra acestor capitole din **Raport** ca și, în genere, asupra desfășurării lucrărilor Congresului, încă din prima zi, ca și a zilelor următoare, a fost informată pe larg opinia publică din numeroase țări în curs de dezvoltare, din Asia, din Africa, din America Latină, iar principalele agenții de presă și marile ziare din Europa occidentală — din Franța, Anglia, R.F. Germania, Italia, Spania, Portugalia, Belgia, Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, ca și din Europa centrală — Austria, Elveția —, sau sud-estică — Grecia, Turcia —, nu mai puțin cele din țările Orientului Mijlociu, de asemenea, mijloacele de informare în masă din S.U.A., Canada au relatat și comentat cuprinzător evenimentul politic de la București.

IN centrul acestor informații și comentarii, majoritatea agențiilor și ziarelor din întreaga lume au consemnat realegerea în unanimitate în fruntea Partidului Comunist Român a tovarășului Nicolae Ceaușescu, remarcînd atmosfera de entuziasm în care cei peste 2600 delegați la Congres și-au exprimat satisfacția pentru acest act considerat ca garanția cea mai eficientă de continuitate a politicii de modernizare în ritm accelerat a țării și, totodată, a politicii internaționale promovate cu atîta strălucire de președintele României, personalitate proeminentă a vieții internaționale, cu o viață din cele mai luminoase, inspirată de un profund umanism, asupra consolidării și promovării păcii, a progresului în lumea întreagă, spre binele tuturor popoarelor, stăpîne pe propriul lor destin.

Cronicar

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU